

SULEJOWSKI PARK KRAJOBRAZOWY

PLAN OCHRONY DLA SULEJOWSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO

OPERAT OCHRONY ZWIERZĄT

Łódź - Warszawa, 2025

Fundusze Europejskie
dla Łódzkiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Operat ochrony zwierząt
opracował zespół w składzie:
dr Radomir Jaskuła
dr Grzegorz Zięba
dr Tomasz Janiszewski
dr Janusz Hejduk
Bartosz Lesner
Michał Stopczyński

Wykonawca prac:

Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska;
ul. Erazma Ciołka 13, 01-445 Warszawa

ZESPÓŁ PARKÓW
KRAJOBRAZOWYCH
WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Plan ochrony dla Sulejowskiego Parku Krajobrazowego sporządzono na zlecenie
Województwa Łódzkiego – Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego
ul. Solna 14,91–423 Łódź

Fundusze Europejskie
dla Łódzkiego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Priorytetu FELD 02. Fundusze europejskie dla zielonego Łódzkiego, Działanie FELD.02.15 Bioróżnorodność, typ 4. Opracowanie, aktualizacja dokumentów dla obszarów chronionych lub wdrażanie ich zapisów, programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Łódzkiego 2021 - 2027.

Fot. okładka: M. Wasilewski

Spis treści:

CZĘŚĆ I CHARAKTERYSTYKA I DIAGNOZA STANU

1. WSTĘP	7
1.1. Cel opracowania i ogólna informacja o Planie ochrony	7
1.2. Metodyka i zakres prac	7
1.2.1. Ogólne założenia prac nad Planem ochrony	7
1.2.2. Metodyka i zakres prac w odniesieniu do zwierząt	8
1.2.2.1. Bezkręgowce	8
1.2.2.2. Ryby i kręłousto	9
1.2.2.3. Płazy i gady	9
1.2.2.4. Ptaki	10
1.2.2.5. Ssaki	12
1.3. Zespół autorski	14
1.4. Ogólna charakterystyka Parku	14
2. OCENA DOTYCHCZASOWEGO STANU ROZPOZNANIA	16
2.1. Ogólna charakterystyka stanu wiedzy	16
2.1.1. Bezkręgowce	16
2.1.2. Ryby i kręłousto	16
2.1.3. Płazy i gady	17
2.1.4. Ptaki	18
2.1.5. Ssaki	18
2.2. Zestawienie dostępnego piśmiennictwa oraz ocena zasobów informacji pod kątem ich przydatności do potrzeb Operatu	19
2.2.1. Bezkręgowce	19
2.2.2. Ryby i kręłousto	21
2.2.3. Płazy i gady	22
2.2.4. Ptaki	23
2.2.5. Ssaki	23
3. CHARAKTERYSTYKA ZWIERZĄT	25
3.1. Analiza faunistyczna obszaru Parku na tle regionu i kraju	25
3.1.1. Charakterystyka ekosystemów	25
3.2. Charakterystyka fauny	25
3.2.1. Bezkręgowce	25

3.2.2.	Ryby i kręłoustę	26
3.2.3.	Płazy i gady	41
3.2.4.	Ptaki	44
3.2.5.	Ssaki	60
3.3.	Ocena stanu ochrony i zmian w populacjach zwierząt, ze szczególnym uwzględnieniem ostatniego 20-lecia	65
3.3.1.	Bezkęgowce	65
3.3.2.	Ryby i kręłoustę	66
3.3.3.	Płazy i gady	67
3.3.4.	Ptaki	68
3.3.5.	Ssaki	68
4.	ZBIORCZA WALORYZACJA ZWIERZĄT	69
4.1.	Waloryzacja gatunków (gatunki specjalnej troski)	69
4.1.1.	Bezkęgowce	69
4.1.2.	Ryby i kręłoustę	70
4.1.3.	Płazy i gady	72
4.1.4.	Ptaki	72
4.1.5.	Ssaki	72
4.2.	Główne korytarze ekologiczne i centra różnorodności zwierząt	73
4.2.1.	Bezkęgowce	73
4.2.2.	Ryby i kręłoustę	74
4.2.3.	Płazy i gady	74
4.2.4.	Ptaki	74
4.2.5.	Ssaki	75
5.	UWARUNKOWANIA PRAWNE, SPOŁECZNE I GOSPODARCZE OCHRONY ZWIERZĄT	77
6.	ZAGROŻENIA DLA ZWIERZĄT ORAZ MOŻLIWE SPOSOBY ICH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIA	79
6.1.	Charakterystyka oraz źródła zagrożeń wewnętrznych oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia	79
6.1.1.	Bezkęgowce	79
6.1.2.	Ryby i kręłoustę	79
6.1.3.	Płazy i gady	80
6.1.4.	Ptaki	80

6.1.5. Ssaki	81
6.2. Charakterystyka oraz źródła zagrożeń zewnętrznych oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia	86
7. SPIS RYCIN, FOTOGRAFII I TABEL	87

Część I

Charakterystyka i diagnoza stanu

Zgodnie z przyjętymi założeniami, niniejszy materiał przedstawia stan prac na koniec II etapu. Jednocześnie prace diagnostyczne będą kontynuowane w III etapie, a tym samym wybrane rozdziały Operatu mogą ulec uzupełnieniu

1. WSTĘP

1.1. Cel opracowania i ogólna informacja o Planie ochrony

Operat ochrony zwierząt jest jednym z sześciu operatów szczegółowych stanowiących wraz z Operatem generalnym dokumentację do Planu ochrony dla Sulejowskiego Parku Krajobrazowego (SuPK lub Park). Jego zasadniczym celem jest wskazanie działań na rzecz ochrony i zrównoważonego wykorzystywania tych walorów w perspektywie najbliższych 20. lat. Składać się będzie on z dwóch zasadniczych części: diagnostycznej, charakteryzującej zasoby zwierząt oraz strategicznej, w której zapisane zostaną proponowane cele i działania ochronne. Ustalenia Operatu będą stanowić podstawę merytoryczną dla zapisów projektu uchwały Sejmiku Województwa łódzkiego w sprawie Planu ochrony dla SuPK. Treść Operatu traktować należy także jako rozwinięcie i uzasadnienie zapisów wyżej wymienionej uchwały, przy czym należy zwrócić uwagę, że w wyniku uwag zgłaszanych w ramach konsultacji społecznych, a także procedury uzgadniania i opiniowania projektu Planu ochrony, ostateczne brzmienie zapisów uchwały może różnić się od propozycji ujętych w opracowywanym Operacie.

Wymóg sporządzania planów ochrony dla parków krajobrazowych wynika z zapisów art. 18 ust. 1 Ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 z późn. zm.). Zasadnicza treść oraz jego podział na poszczególne operaty planu ochrony dla parku krajobrazowego ujęta jest w art. 20 ust. 4 tej ustawy, natomiast tryb jego sporządzania, zakres wymaganych prac oraz zakres i możliwe sposoby ochrony zasobów parków określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 roku w sprawie sporządzania projektu planu ochrony dla parku narodowego, rezerwatu przyrody i parku krajobrazowego, dokonywania zmian w tym planie oraz ochrony zasobów, tworów i składników przyrody (Dz. U. z 2005 r. Nr 94, poz. 794).

Organem sporządzającym Plan ochrony dla SPK jest dyrektor Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa łódzkiego (ZPKWł), natomiast wykonawcą opracowania jest Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska.

1.2. Metodyka i zakres prac

1.2.1. *Ogólne założenia prac nad Planem ochrony*

Zakres prac wykonanych w ramach sporządzania Planu ochrony dla Sulejowskiego Parku Krajobrazowego ma uwzględniać zarówno formalne wymogi wynikające z wspomnianego powyżej rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 12 maja 2005 r., jak i rzeczywiste potrzeby rozpoznania aktualnego stanu i zagrożeń zasobów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych Parku, niezbędnych do sformułowania długofalowej strategii ich ochrony. Warto w tym miejscu zaznaczyć, że pomimo obszerności opracowania, dokumentacji Planu ochrony, w tym także Operatu ochrony zwierząt, nie należy traktować jako typowej monografii przyrodniczej SuPK.

Prace prowadzone nad wszystkimi operatami składają się z następujących etapów:

I – etap oceny stanu rozpoznania analizowanych komponentów (zagadnień) oraz zaplanowania niezbędnych prac uzupełniających.

II – etap charakterystyki i diagnozy stanu, obejmujący:

- analizę dostępnych danych,
- wykonanie uzupełniających badań inwentaryzacyjnych,
- ocenę zachodzących zmian i ocenę skuteczności dotychczasowych sposobów ochrony,

- analizę uwarunkowań ochrony,
- identyfikację zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych.

III – etap strategii ochrony, obejmujący m.in:

- określenie celów ochrony,
- określenie zakresu prac rekomendowanych w celu ochrony analizowanych komponentów oraz monitorowania skuteczności podjętych działań,
- określenie zasad i kierunków użytkowania obszaru Parku oraz propozycji ustaleń do dokumentów planistycznych i strategicznych różnych szczebli,
- sformułowanie propozycji uzupełnienia wiedzy dotyczącej analizowanych komponentów oraz propozycji ich wykorzystania w rozwoju funkcji turystycznych, rekreacyjnych i edukacyjnych Parku,
- prognozę stanu analizowanych komponentów w perspektywie 20 lat w wariantcie pełnej realizacji ustaleń Planu ochrony oraz w wariantcie utrzymania dotychczasowych trendów, a także oszacowanie kosztów realizacji proponowanych działań.

Istotnym elementem prac nad *Planem ochrony Sulejowskiego Parku Krajobrazowego* jest podział jego obszaru na strefy działań ochronnych, do których odniesie się część ustaleń opisanych w części strategicznej niniejszego Operatu.

Poniżej omówiono bardziej szczegółowo metodykę prac diagnostycznych wykonanych w ramach opracowywania Operatu ochrony zwierząt.

1.2.2. *Metodyka i zakres prac w odniesieniu do zwierząt*

1.2.2.1. Bezkregowce

Analiza stanu rozpoznania entomofauny Sulejowskiego Parku Krajobrazowego obejmowała prace kameralne (kwerenda danych literaturowych) oraz prace terenowe wykonane w okresie: druga połowa czerwca–październik 2025. Wykorzystano dane literaturowe, które uznano za wiarygodne. Na podstawie literatury, niepublikowanych danych własnych oraz w/w prac terenowych z 2025 roku zestawiono listę gatunków owadów cennych - głównie chronionych i zagrożonych, oraz wytypowano najcenniejsze obszary Sulejowskiego PK pod względem entomologicznym. Uzupełniające prace terenowe prowadzono na 14 stanowiskach zlokalizowanych w granicach SPK, reprezentujących biotopy lądowe i wodne (Tab. 1).

Tab. 1. Wykaz stanowisk badawczych entomofauny na terenie Sulejowskim PK z 2025 roku. Podane lokalizacje są punktami orientacyjnymi, stanowiska należy rozumieć jako zróżnicowany obszar terenu reprezentujący różnego typu siedliska wodne, lądowe lub wodne i lądowe obejmujący promieniem minimum 200-500m.

Lp.	Miejscowość	Obiekt
1	Taraska	Dolina rzeki Czarna Malenicka
2	Skotniki	Dolina Pilicy
3	Koło Szarbska	Dolina Pilicy
4	Kurnędz	Dolina Pilicy
5	Lubiaszów	Kompleks leśny
6	Sulejów	Kserotermy
7	Zarzęcin	Kompleks leśny

8	Mokre	Kompleks leśny
9	Okolice rezerwatu Jaksonek	Kompleks leśny
10	Okolice rezerwatów Gaik i Twarda	Kompleks leśny
11	Okolice rezerwatu Meszcze	Kompleks leśny
12	Tresta Rządowa	Brzeg Zbiornika Sulejowskiego
13	Borki	Dolina Pilicy na granicy Zbiornika Sulejowskiego
14	Poskrzyn	Murawy szczotlichowe

W badaniach entomofauny wykorzystywano metody szeroko wykorzystywane w badaniach entomologicznych, w tym głównie: obserwacje bezpośrednie, czerpakowanie z roślin, przeglądanie martwego drewna oraz odłowy nocne do światła. Identyfikację przeprowadzano, o ile było to możliwe - przyżyciowo, przy czym zawsze identyfikacja przyżyciowa dotyczyła gatunków prawnie chronionych. W przypadku owadów, których rozpoznanie wymaga analiz laboratoryjnych zebrano odpowiednie próby.

1.2.2.2. Ryby i kręglouste

Prace w zakresie poznania rozmieszczenia chronionych gatunków ryb i minogów oraz poznania stanu zachowania ich populacji na terenie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego opierały się na kwerendzie dostępnej literatury naukowej, a także planów ochrony rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000, ekspertyz przyrodniczych, oraz wyników Państwowego Monitoringu Środowiska dla poszczególnych jednolitych części wód realizowanych na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska (GIOŚ).

Wyniki prac studialnych zostały dodatkowo uzupełnione o badania terenowe mające na celu głównie aktualizację danych literaturowych oraz uzupełnienie stanu wiedzy o występowaniu ichtiofauny. Połowy inwentaryzacyjne zrealizowano z wykorzystaniem przyżyciowej metody elektropoławu (zgodnie z Polską Normą PN-EN 14011: 2006 „Jakość wody - pobieranie próbek ryb z zastosowaniem elektryczności”) i z uwzględnieniem zaleceń GIOŚ zawartych w: Makomaska-Juchiewicz M., Baran P. (red.) 2012. „Monitoring gatunków zwierząt. Przewodnik metodyczny. Część III”. GIOŚ, Warszawa oraz zgodnie z metodyką przyjętą w ramach monitoringu przyrodniczego GIOŚ opisaną w: Prus P., Wiśniewolski W., Adamczyk M. (red.) 2016. „Przewodnik metodyczny do monitoringu ichtiofauny w rzekach” podsumowaną w Kolada A. (red.) 2020. „Podręcznik do monitoringu elementów biologicznych i klasyfikacji stanu ekologicznego wód powierzchniowych. Aktualizacja metod”, GIOŚ, Warszawa).

1.2.2.3. Płazy i gady

Prace w zakresie poznania rozmieszczenia płazów oraz poznania stanu zachowania ich populacji na terenie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego opierały się na kwerendzie dostępnej literatury naukowej, a także planów ochrony rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000, istniejących ekspertyz przyrodniczych. Dane zostały uaktualnione i uzupełnione wykonanymi obserwacjami terenowymi. Ze względu na okres rozpoczęcia badań muszą się one odbyć zarówno w sezonie 2025 jak i 2026 – aby uzupełnić aspekt wczesnowiosenny, niemożliwy do wykonania w roku 2025. Kontrole

skupią się głównie na zbiornikach rozrodczych – siedliskach strategicznych dla tej grupy zwierząt, oraz ich bezpośrednim otoczeniu. Polegały głównie na dziennych obserwacjach bezpośrednich, liczeniu osobników znajdujących się w zbiornikach, ocenie jakości siedlisk, obserwacji tras migracji, ewentualnej śmiertelności wskutek kolizji z pojazdami itp. Kontrole dzienne zbiorników uzupełniane były o obserwacje nocne, w celu wykrycia po głosach godowych gatunków późnowiosennych, takich jak ropucha zielona, ropucha paskówka, kumak nizinny, rzekotka drzewna, grupa żab zielonych. Dokonywane będą także obserwacje toni zbiorników w świetle latarki.

Podczas kontroli dziennych były notowane wszystkie zaobserwowane i usłyszane płazy oraz ślady ich obecności (pakiety skrzeku, sznury jaj ropuch, pojedyncze jaja traszek na przybrzeżnej roślinności), liczone wszystkie widoczne i odzywające się dorosłe płazy. Podstawową metodą wykrywania grzebiuszki ziemnej w danym zbiorniku było liczenie odzywających się osobników. Kontrole dzienne przeprowadzono w godzinach od 11:00 - 19:00, kiedy to temperatury powietrza są najwyższe. Liczebności żab jeziorkowych oraz gatunku mieszańcowego – żab wodnych, w wynikach są przedstawione razem w kategorii „żaby zielone *Pelophylax esculentus complex*”. Z obserwacji na terenie badań wynika, że oba gatunki są pospolite i w większości stanowisk występują obok siebie. Ze względu na fakt, że preferują one podobne typy siedlisk i zbiorniki rozrodcze, mają podobną biologię uznano, że traktowanie ich oddzielnie nie wniesie żadnej istotnej informacji na potrzeby niniejszego opracowania. W przypadku żaby śmieszki przynależność gatunkowa będzie określana wyłącznie w przypadkach wykluczenia możliwości pomyłki – klasyczny głos samców. W przypadku wątpliwości obserwacja również trafi do grupy żab zielonych. W przypadku oznaczania gatunków po głosach godowych liczebności będą przypisywane samcom, poza grzebiuszką ziemną gdzie odzywają się zarówno samce jak i samice.

1.2.2.4. Ptaki

Badania awifauny przeprowadzono na podstawie analizy dostępnych danych oraz obserwacji terenowych wykonanych w sezonie 2025. Prace były prowadzone w dwóch etapach.

Etap I to prace studyjne i analiza dostępnych danych. Przed przystąpieniem do prac terenowych analizowano dostępne dane źródłowe obejmujące ogólnokrajowe i regionalne opracowania, atlasy rozmieszczenia ptaków, publikacje naukowe oraz dane niepublikowane. W ramach prac studyjnych została przeprowadzona analiza wyników badań Państwowego Monitoringu Środowiska – Monitoringu Ptaków Polski przeprowadzonych w danym obszarze. Szczegółowej analizie poddano także dane w znajdujące się w zasobach Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego oraz Lasów Państwowych. W ramach prac studyjnych pozyskiwane były od Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Łodzi informacje o wyznaczonych strefach ochronnych miejsc gniazdowania ptaków.

Etap II stanowiły właściwe badania terenowe. Ich celem była inwentaryzacja wybranych gatunków ptaków i ich siedlisk. Inwentaryzacja ptaków obejmowała obszar w granicach SuPK. W celu wytypowania kluczowych dla awifauny miejsc, które powinny być objęte szczegółowymi badaniami terenowymi, została dokonana analiza map topograficznych i ortofotomap, wiedzy ekspertów ornitologów wykonujących badania, jak również wykorzystane były dane z pierwszych kontroli terenowych (tzw. „screening”). Na każdym fragmencie badanego obszaru, przeprowadzono kontrole dzienne oraz kontrole wieczorno-nocne. Ze względu na rozpoczęcie prac terenowych w roku 2025, w trakcie sezonu lęgowego w roku 2026 będą zbierane dodatkowe informacje o występowaniu gatunków kluczowych i rzadko występujących.

Badania terenowe były wykonywane w oparciu o przyjętą, standardową metodykę liczeń ptaków i wskazówki przygotowane dla poszczególnych gatunków (Monitoring ptaków lęgowych, Poradnik

metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią, Biblioteka Monitoringu Środowiska - Chylarecki P., Sikora A., Cenian Z., Chodkiewicz T. (red.) 2015. Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny. Wydanie 2. GIOŚ, Warszawa oraz Wytyczne do prowadzenia inwentaryzacji ornitologicznych na obszarach specjalnej ochrony ptaków inwentaryzacji ornitologicznych na obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. GDOŚ, Warszawa.). Badaniami objęto gatunki lęgowe lub prawdopodobnie lęgowe, a także migrujące. W trakcie obserwacji były notowane: gatunek, liczebność, płeć i wiek (jeśli możliwe do oznaczenia), zachowanie, informacje ważne z punktu widzenia określenia kategorii lęgowości (np. gniazdo, śpiew, karmienie młodych). Kryteria lęgowości przyjęto za Polskim Atlasem Ornitologicznym (Sikora i in. 2015). Natura 2000 - Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska 2010. Wytyczne do prowadzenia badań ornitologicznych.

Harmonogram kontroli terenowej dla ornitofauny przedstawia poniższa tabela.

Tab. 2. Harmonogram prac terenowych dla ornitofauny

Miesiąc	Rodzaj kontroli
maj 2025	Prace studyjne, pozyskiwanie danych z PMŚ, informacji o gatunkach strefowych.
czerwiec 2025	Cenzus gatunków szponiastych; Kontrola nocna (chruściele + lelek – po 20 czerwca; Indeks innych gatunków kluczowych (pow. uzależniona od grupy systematycznej).
lipiec 2025	Liczenie zasiedlonych gniazd bociana białego <i>Ciconia ciconia</i> .
wrzesień 2025	Obserwacje ptaków migrujących.
marzec – lipiec 2026	Badania uzupełniające w wytypowanych miejscach: kontrole nocne sowy, kontrola wiosenna dzięcioły, kontrola wybranych miejsc podmokłych.

W celu możliwie pełnego wykrycia gatunków podczas wykonywanych prac terenowych prowadzono stymulację głosową w siedliskach potencjalnego występowania poszczególnych gatunków. Wabienia dotyczyły sów, dzięciołów, jarzębatki *Curruca nisoria* oraz chruścieli. Stymulacja głosowa stosowano w terminach wzmożonej aktywności głosowej poszczególnych gatunków i dostosowano do harmonogramu prac inwentaryzacyjnych. W trakcie kolejnych kontroli była powtarzana stymulacja głosowa wybranych gatunków, co ma na celu wykrycie nowych lub potwierdzenie wykrytych wcześniej terytoriów. Podczas kontroli nocnych dokonano penetracji potencjalnych siedlisk łąk, szuwarów i obszarów leśnych w poszukiwaniu gatunków wymienionych w Dyrektywie Ptasiej (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (tzw. Dyrektywa Ptasia) i Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt - Głowaciński Z. (red.) 2001. Polska czerwona księga zwierząt. PWRiL. Warszawa (dalej PCKZ): np.: derkacz *Crex crex*, kropiatka *Porzana porzana*, zielonka *Zapornia parva*, włośchatka *Aegolius funereus*, puchacz *Bubo bubo* zgodnie z metodyką przedstawioną w poradniku metodycznym - Monitoring ptaków lęgowych. Poradnik metodyczny dotyczący gatunków chronionych Dyrektywą Ptasią (Chylarecki, Sikora, Cenian red. 2009), GIOŚ, Warszawa. Inwentaryzacja polegała na przemarszu wzdłuż wcześniej wytypowanych transektów lub nasłuchów punktowych w siedliskach odpowiadających poszczególnym gatunkom ptaków, mogących tam potencjalnie występować. Każdy odzywający się na powierzchni oraz w jej bezpośrednim sąsiedztwie ptak był mapowany na mapach roboczych. Szczególna uwaga będzie poświęcona na lokalizację rewirów ptaków drapieżnych i określenie ich miejsc żerowiskowych. W celu identyfikacji żerowisk ptaków szponiastych teren był lustrowany za pomocą lunety. W przypadku żurawia *Grus grus* liczenia opierały się na porannych nasłuchach w odpowiednich siedliskach mogących być miejscami lęgowymi.

Waloryzację obszarów pod kątem ornitologicznym wykonano jako ocenę ekspercką, w oparciu o:

- liczbę stanowisk gatunków o podwyższonym priorytecie ochronnym,
- występowaniu siedlisk atrakcyjnych dla gatunków ptaków narażonych na spadki liczebności, jak siedliska łąkowe, miejsca podmokłe, starodrzewi z drzewami biocenotycznymi.

Za tzw. gatunki kluczowe uznaje się:

- gatunki zamieszczone w Załączniku I Dyrektywy Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 w sprawie ochrony dzikiego ptactwa tzw. gatunki „naturowe”,
- gatunki wymagające ustalenia sfery ochronnej wokół miejsc rozrodu i regularnego przebywania wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2016 poz. 2183),
- gatunki zagrożone w Polsce: Głowaciński Z. (red.) 2001 Polska Czerwona Księga Zwierząt – Kręgowce Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne Warszawa. Głowaciński Z. (red.) 2002 Czerwona Lista Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce. IOP PAN. Kraków oraz „Czerwonej liście ptaków Polski” Wilk T., Chodkiewicz T., Sikora A., Chylarecki P., Kuczyński L. 2020. OTOP, Marki,
- gatunki rzadkie w regionie wymienione w „Czerwonej Księdze ptaków Ziemi Łódzkiej pod red. T. Janiszewski. 2016.

W przypadku gatunków znajdujących się na powyższych listach, które są na terenie kraju i regionu rozpowszechnione i liczne, jak np.: lerka, gąsiorek, jarzębatka nie są zaznaczane stanowiska kartograficznie, zbierane były tylko informacje o występowaniu gatunków na terenie Parku Krajobrazowego.

1.2.2.5. Ssaki

Prace w zakresie rozpoznania rozmieszczenia ssaków oraz stanu zachowania ich populacji na terenie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego opierały się na kwerendzie dostępnej literatury naukowej, a także planów ochrony rezerwatów przyrody i obszarów Natura 2000, istniejących ekspertyz przyrodniczych. Dane zostały uaktualnione i uzupełnione wykonanymi obserwacjami terenowymi. W przypadku drobnych ssaków podjęta była próba znalezienia stanowisk zrzutek sów. Analiza ich treści może pomóc w określeniu składu gatunkowego tej grupy zwierząt. Pozostałe gatunki w większości przypadków były inwentaryzowane na podstawie tropów, śladów, odchodów, nor legowisk itp. W przypadku wydry inwentaryzacja wykonano w oparciu o metodykę zaproponowaną przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Kontroli podlegały brzegi Pilicy i dopływów, większych zbiorników w poszukiwaniu latryn, nor, miejsc żerowania itp. Na podobnej zasadzie inwentaryzowany był bór – notowano jednak żeremia, ślady zgryzów, tamy, spiętrzenia itp. ślady obecności tego gatunku. W przypadku gatunków łownych, kopytnych została podjęta próba pozyskania informacji z lokalnych kół łowieckich. Informacje mogą dotyczyć składu gatunkowego, szacowanych liczebności, miejsc przemieszczania się. Zimowe tropienia (o ile wystąpi pokrywa śnieżna) pozwolą na wyznaczenie obszarów migracji dużej i średniej teriofauny. W przypadku nietoperzy zweryfikowane zostały istniejące informacje o koloniach rozrodczych oraz zimowiskach

W przypadku nietoperzy prace obejmowały przegląd literatury naukowej i materiałów niepublikowanych jak również materiałów zebranych w czasie monitoringu zimowisk nietoperzy w województwie łódzkim. Dane niepublikowane obejmują wyniki wcześniejszych odłowów letnich, realizowanych w trakcie kilku obozów naukowych, zimowych liczeń nietoperzy oraz stwierdzeń

pojedynczych osobników. Dotychczas zebrane dane zostały uzupełnione o wykonaną w lipcu i sierpniu 2025 roku rejestrację nietoperzy z wykorzystaniem detektora ultradźwięków pracującego w trybie full spectrum - Anabat SD2. Analizy sygnałów echolokacyjnych nietoperzy wykonano w programie Analook.

Każdy gatunek nietoperzy ma określony kształt sygnału echolokacyjnego oraz zakres emitowanych częstotliwości, jednak w niektórych przypadkach te parametry pokrywają się pomiędzy gatunkami. W związku z tym nie wszystkie sygnały można przypisać do gatunku, a niektóre jedynie do rodzaju lub grupy gatunków. W powyższych sytuacjach stosowano przyjęte w literaturze grupy gatunków.

W przypadku odłowów i kolonii rozrodczych nietoperze odławiano w sieci chiropterologiczne a w przypadku monitoringu zimowego nietoperze oznaczano do gatunku bez ich wybudzania.

Tab. 3. Lokalizacja, charakterystyka siedliskowa oraz czas rejestracji z wykorzystaniem detektorów ultradźwięków Anabat Swift, rejestrujących ultradźwięki w trybie full spectrum.

Nr	Data	Lokalizacja	Charakterystyka siedliskowa	X [CS 1992]	Y [CS 1992]
1	12.07.2025	Niebieskie Źródła	Stawy i Pilica koło rezerwatu.	405830.06	571264.05
2	12.07.2025	Smardzewice	Brzeg Zbiornika Sulejowskiego	400703.75	569941.13
3	12.07.2025	Tresta	Brzeg Zatoki Tresta	399096.40	568896.02
4	19.07.2025	Swolszewice Duże	Brzeg Zbiornika Sulejowskiego	399420.51	565449.82
5	19.07.2025	Bronisławów	Brzeg Zbiornika Sulejowskiego	398018.22	563842.47
6	19.07.2025	Lubiaszów	Droga przy rezerwacie	397051.83	559984.84
7	21.07.2025	Barkowice Mokre	Brzeg Zbiornika Sulejowskiego	393532.86	560212.38
8	21.07.2025	Nowa Wieś	Droga w lesie	394125.53	557442.19
9	21.07.2025	Las Jabłoniowy	Droga przy rezerwacie	395689.22	554111.08
10	02.08.2025	Lubień	Droga w lesie	381213.18	556185.42
11	02.08.2025	Lubień	Droga w lesie	377952.18	556403.70
12	02.08.2025	Lubień	Droga w lesie	379566.14	553142.70
13	04.08.2025	Trzy Morgi	Dolina Pilicy	376516.81	562198.08
14	04.08.2025	Ręczno	Droga w lesie	370914.25	56019386
15	04.08.2025	Bąkowa Góra	Droga w lesie	365324.91	560438.60
16	08.08.2025	Wikowice	Droga w lesie	364749.44	562819.86
17	08.08.2025	Fandulanka	Droga w lesie	363390.81	562731.22
18	08.08.2025	Placówka	Dolina Pilicy	372713.42	562879.39
19	16.08.2025	Taraska Młyn	Dolina Czarnej	382410.42	564347.83
20	16.08.2025	Jaksoniek	Droga przy rezerwacie	385327.45	565313.56

21	16.08.2025	Jaksonek	Droga w lesie	387133.24	566312.36
22	17.08.2025	Błogie	Droga przy rezerwacie	392166.95	568316.59
23	17.08.2025	Gaik	Droga przy rezerwacie	393516.32	569156.64
24	17.08.2025	Twarda	Droga przy rezerwacie	397352.79	571021.96

1.3. Zespół autorski

Badania terenowe, analiza materiałów, wyników prac oraz wnioski będą zrealizowane i nadzorowane przez zespół autorski:

- dr Radomir Jaskuła – bezkręgowce
- dr Grzegorz Zięba – ichtiofauna
- dr Tomasz Janiszewski – awifauna
- dr Janusz Hejduk – chiropterofauna
- Bartosz Lesner – awifauna
- Michał Stopczyński – herpetofauna, teriofauna, koordynacja.

1.4. Ogólna charakterystyka Parku

Sulejowski Park Krajobrazowy powołany został rozporządzeniem Nr 3/94 Wojewody Piotrkowskiego z dnia 21 lipca 1994 r. w sprawie utworzenia Sulejowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Piotrkowskiego Nr 22, poz. 136). Działa na podstawie uchwały Nr XLVII/614/18 Sejmiku Województwa łódzkiego z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. łódzkiego poz. 1342). Określa ona szczególne cele ochrony Parku oraz obowiązujące w jego granicach zakazy. Cele te realizowane są w oparciu o zapisy Planu ochrony SPK (rozporządzenie Nr 29/2006 Wojewody łódzkiego z dnia 3 listopada 2006 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony Sulejowskiego Parku Krajobrazowego – Dz. Urz. Woj. łódzkiego Nr 380 poz. 2946).

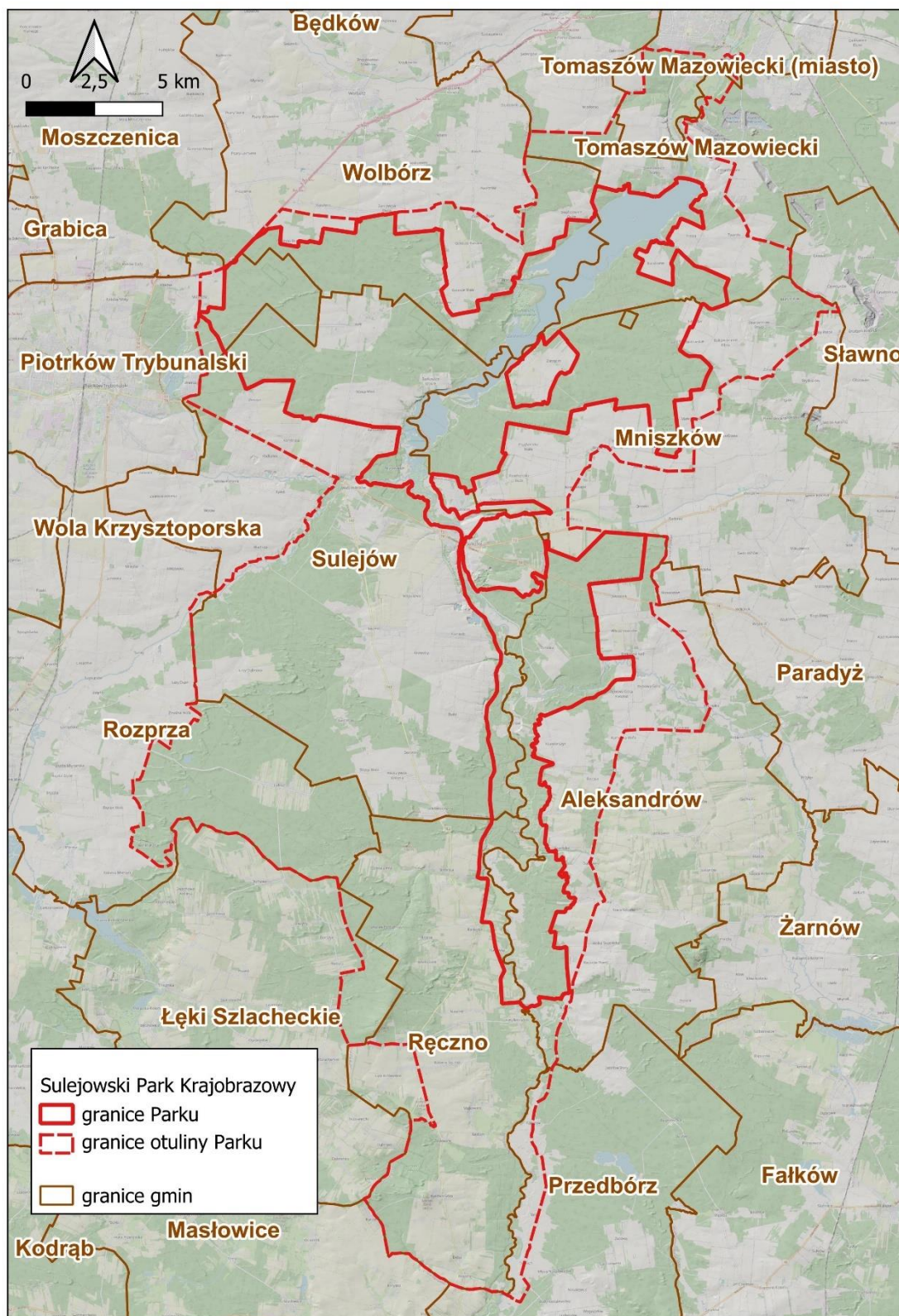
Zgodnie z ww. uchwałą Sejmiku Województwa łódzkiego Park został powołany ze względu na wartości przyrodnicze, kulturowe i walory krajobrazowe jego obszaru, dla zachowania i popularyzacji wartości przyrodniczych, kulturowych i walorów krajobrazowych w warunkach zrównoważonego rozwoju (§ 1 ust. 1 uchwały). W § 2 uchwały ustalono szczególne cele ochrony Parku. W zakresie niniejszego Operatu, należą do nich:

- b) utrzymanie różnorodności gatunkowej zwierząt lądowych i wodnych oraz szczególna ochrona gatunków zagrożonych wyginięciem i objętych ochroną prawną,*
- c) utrzymanie stanu zwierząt łownych w ilości odpowiadającej pojemności ekologicznej łowiska,*
- d) zapewnienie warunków dla prawidłowego funkcjonowania organizmów gatunków cennych przyrodniczo, chronionych, rzadkich i zagrożonych oraz zabezpieczenie warunków do życia i rozwoju ginących taksonów,*

Park obejmuje obszar o powierzchni 17 026,00 ha, a otulina 36 411,10 ha. Łącznie Park z otuliną zajmuje powierzchnię 53 437,10 ha. W skład Parku wchodzi teren położony na terenie miasta Piotrków Trybunalski oraz gmin: Wolbórz, Sulejów, Ręczno i Aleksandrów w powiecie piotrkowskim, gminy Tomaszów Mazowiecki w powiecie tomaszowskim oraz gminy Mniszków w powiecie opoczyńskim. Otulina obejmuje teren miasta Piotrków Trybunalski oraz gmin Wolbórz, Sulejów, Aleksandrów, Ręczno, Łęki Szlacheckie i Rozprza w powiecie piotrkowskim, miasta Tomaszów

Mazowiecki oraz gminy Tomaszów Mazowiecki w powiecie tomaszowskim, gminy Mniszków w powiecie opoczyńskim oraz gminy Przedbórz w powiecie radomszczańskim.

Ryc. 1. Położenie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego na tle gmin

2. OCENA DOTYCHCZASOWEGO STANU ROZPOZNANIA

2.1. Ogólna charakterystyka stanu wiedzy

2.1.1. *Bezkręgowce*

Sulejowski Park Krajobrazowy jest pod kątem fauny bezkręgowców bardzo słabo rozpoznany parkiem krajobrazowym województwa łódzkiego. Z wyłączeniem dość regularnych badań nad fauną bezkręgowców słodkowodnych Zbiornika Sulejowskiego prowadzonych przez pracowników kilku katedr Uniwersytetu Łódzkiego, regularne badania były prowadzone jedynie w rezerwacie przyrody „Niebieskie Źródła” (Tończyk i in. 2000), rzadziej dotyczyły Pilicy (m.in. Wiedeńska 1976, Bazan 1962, Wojtas 1972, Jaśkiewicz 1976, Kitel 1976, Presler 1976). W przypadku gatunków lądowych stan poznania w odniesieniu do większości grup należy uznać za daleko niewystarczający (Soszyński i in. 1998). Do stosunkowo dobrze rozpoznanych grup należą motyle z około 1000 gatunków i niektóre grupy muchówek (Soszyński i in. 1998), przy czym dane te sięgają minimum 30 lat wstecz. Fragmentaryczne dane dotyczą także chrząszczy (Soszyński i in. 1998, Jaskuła i Kowalczyk 2002), gryzków (Włodarczyk 1964), a z innych stawonogów – wijów (Grońska 1968).

Dotychczasowe dane literaturowe jednoznacznie wskazują na szczególnie istotne znaczenie dla różnorodności gatunkowej fauny bezkręgowców przede wszystkim: 1/ rezerwatów przyrody zlokalizowanych na terenie Parku, 2/ doliny rzek Pilicy i Czarnej Malenieckiej, a także 3/ płątów roślinności kserotermicznych zlokalizowanych, np. w okolicy Sulejowa.

Wstępne szacunki nakierowane na gatunki prawnie chronionymi w Polsce wskazują występowanie około 30 gatunków bezkręgowców, w tym cztery to tzw. gatunki „naturowe”, a ponad 100 zaliczyć można jako rzadkie i ginące, umieszczone na krajowej Czerwonej Liście.

Wstępne szacunki nakierowane na gatunki prawnie chronione w Polsce wskazują występowanie na terenie Sulejowskiego PK około 25 gatunków bezkręgowców, w tym trzy tzw. „naturowe”, a ponad kilkadziesiąt zaliczyć można jako rzadkie i ginące, umieszczone na krajowej Czerwonej Liście.

Analiza w oparciu o dane literaturowe i zebrane materiały wskazuje, że obszar SPK charakteryzuje się bogatą fauną owadów (entomofauna stanowi bez wątpienia najliczniejszą w gatunki grupę zwierzęcą spośród wszystkich znanych z Parku), jednak zdecydowana większość rzędów owadów jest zbadana w stopniu niewystarczającym. Dane na temat entomofauny SPK można znaleźć w niewielu publikacjach, przy czym najwięcej danych pochodzi z podsumowania w monograficznego „Sulejowski Park Krajobrazowy” (Kurowski 1996), w której mowa jest o około 1500 gatunków owadów. Pomimo takiego zestawienia, dane literaturowe są niepełne, dla niektórych grup nie podano dokładnych list gatunkowych ani źródeł tych informacji (np. Syrphidae), ponadto są często danymi historycznymi i wymagają weryfikacji, co wynika zarówno z szybko postępujących zmian klimatycznych jak i kolonizacji środkowej Polski przez liczne obce gatunki owadów.

2.1.2. *Ryby i kręgowce*

Wiedza o zespołach ryb i minogów występujących w granicach Sulejowskiego Parku Krajobrazowego, z uwagi na dużą liczbę i odmienny charakter obiektów hydrologicznych, które mogą być zasiedlone przez ryby i/lub minogi, jest zróżnicowana. Bardzo dobrze znany jest skład i stan zachowania zespołów ryb i minogów Pilicy – cieku będącego osią Sulejowskiego PK oraz przyujściowego odcinka Czarnej Malenieckiej (dopływu Pilicy), wybranych starorzeczy Pilicy, a także Zalewu Sulejowskiego. Wiedza o ichtiofaunie, szczególnie niewielkich dopływów Pilicy jest szczątkowa. Wyjątkowe badania monitoringowe obejmujące ichtiofaunę Pilicy i jej głównych dopływów (w tym odcinka w granicach Sulejowskiego PK) prowadzone są w Katedrze Ekologii i Zoologii Kręgowców Uniwersytetu Łódzkiego

od lat 60. XX w. średnio co dekadę, z zachowaniem stałości w zakresie metodyki badań. Aktualne dane (Głowacki i in. 2024) oraz dane Państwowego Monitoringu Środowiska GIOŚ dotyczące Pilicy i Czarnej Malenieckiej wskazują na obecność co najmniej 20 gatunków ryb, w tym 7 taksonów chronionych: piekielnica, śliz, koza, głowacz białopłetwy, różanka, koza bałtycka i minóg ukraiński, w jednolitych części wód obejmujących Sulejowski PK.

2.1.3. Płazy i gady

Płazy

Wiedza na temat występowania płazów na terenie SuPK jest bardzo skąpa. Brak jakichkolwiek całościowych opracowań jak i publikacji z jego fragmentów, zarówno archiwalnych jak i aktualnych. Wg Atlasu Instytutu Ochrony Przyrody w Krakowie <https://www.iop.krakow.pl/plazygady/gatunki> na obszarze SuPK dotychczas stwierdzono:

1. Grzebiuszkę ziemną *Pelobates fuscus*
2. Kumaka nizinnego *Bombina bombina*
3. Ropuchę paskówkę *Epidalea calamita*
4. Ropuchę zieloną *Bufo viridis*
5. Traszkę grzebieniastą *Triturus cristatus*
6. Traszkę zwyczajną *Lissotriton vulgaris*
7. Żabę moczarową *Rana arvalis*
8. Żabę trawną *Rana temporaria*
9. Ropuchę szarą *Bufo bufo*
10. Rzekotki *Hyla sp.*
11. Żabę jeziorkową *Pelophylax lessonae*
12. Żabę śmieszkę *Pelophylax ridibundus*
13. Żabę wodną *Pelophylax esculentus*
14. Osobniki z grupy żab zielonych *Pelophylax esculentus complex*

Informacje zawarte w opracowaniu mają charakter atlasowy, nie wskazują dokładnych lokalizacji a obecność gatunku jedynie w kwadratach 10 x 10 km. Informacje dotyczące występowania kumaka nizinnego oraz traszki grzebieniastej znajdują się także w SDF obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLB140008, oraz w Zarządzeniu związanym z planem zadań ochronnych tego obszaru. Najwięcej informacji o płazach SuPK znajdziemy w Monografii Sulejowskiego Parku Krajobrazowego pod redakcją J. Kurowskiego. W opracowaniu są wymienione gatunki z opisem ogólnym występowania bądź przybliżonymi lokalizacjami. Opracowanie jest sprzed niemal 30 lat.

Gady

Wiedza na temat występowania gadów na terenie SuPK jest bardzo skąpa. Brak jakichkolwiek całościowych opracowań jak i publikacji z jego fragmentów, zarówno archiwalnych jak i aktualnych. Wg Atlasu Instytutu Ochrony Przyrody w Krakowie <https://www.iop.krakow.pl/plazygady/gatunki> na obszarze SuPK dotychczas stwierdzono:

1. Jaszczurkę zwinkę *Lacerta agilis*

2. Jaszczurkę żyworodną *Zootoca vivipara*
3. Padalce *Anguis sp.*
4. Zaskrońca zwyczajnego *Natrix natrix*
5. Żmiję zygzakowatą *Vipera berus*

Informacje zawarte w opracowaniu mają charakter atlasowy, nie wskazują dokładnych lokalizacji a obecność gatunku jedynie w kwadratach 10 x 10 km. Najwięcej informacji o płazach SuPK znajdziemy w Monografii Sulejowskiego Parku Krajobrazowego pod redakcją J. Kurowskiego. W opracowaniu są wymienione gatunki z opisem ogólnym występowania bądź przybliżonymi lokalizacjami. Opracowanie jest sprzed niemal 30 lat.

2.1.4. Ptaki

Wiedza o awifaunie w granicach Sulejowskiego Parku Krajobrazowego, ze względu na atrakcyjność ornitologiczną Zalewu Sulejowskiego i rzeki Pilicy jest stosunkowo duża. Badania faunistyczne obejmujące awifaunę Zbiornika Sulejowskiego i Pilicy prowadzone są w Katedrze Ekologii i Zoologii Kręgowców Uniwersytetu Łódzkiego od lat 80 XX w. Liczne jest też grono ornitologów amatorów prowadzących cykliczne, stałe obserwacje na zbiorniku. Zlokalizowane są też tu powierzchnie monitoringowe Państwowego Monitoringu Środowiska – Monitoring Rybitw Bagiennych, Monitoring Żołąt, Monitoring Zimujących Ptaków Wodnych. Dane z tych powierzchni są aktualne, monitoringi są prowadzone w ostatnich latach. Dane o gatunkach rzadkich w regionie zbierane są też w Kartotece Ornitologicznej Ziemi Łódzkiej (koordynator M. Wężyk). Stosunkowo słabiej są rozpoznane tereny leśne i o mniejszej atrakcyjności dla ornitologów.

2.1.5. Ssaki

Wiedza na temat występowania ssaków na terenie SuPK jest bardzo skąpa. Brak jakichkolwiek całościowych opracowań jak i publikacji z jego fragmentów, zarówno archiwalnych jak i aktualnych. Wg Atlasu Instytutu Ochrony Przyrody w Krakowie <https://www.iop.krakow.pl/ssaki/gatunki> na obszarze SuPK dotychczas stwierdzono następujące gatunki:

1. Kret *Talpa europaea*
2. Ryjówka aksamitna *Sorex araneus*
3. Ryjówka malutka *Sorex minutus*
4. Rzęsorek rzeczek *Neomys fodiens*
5. Jeż zachodni *Erinaceus europaeus*
6. Nocek duży *Myotis myotis*
7. Nocek Bechsteina *Myotis bechsteinii*
8. Nocek Natterera *Myotis nattereri*
9. Nocek łydkowłosy *Myotis dasycneme*
10. Karlik większy *Pipistrellus nathusii*
11. Mopek *Barbastella barbastellus*
12. Zając szarak *Lepus europaeus*
13. Królik *Oryctolagus cuniculus*
14. Wiewiórka pospolita *Sciurus vulgaris*
15. Bóbr europejski *Castor fiber*
16. Piżmak *Ondatra zibethicus*
17. Nornica ruda *Myodes glareolus*
18. Karczownik *Arvicola terrestris*
19. Nornik darniowy *Microtus subterraneus*

20. Mysz polna *Apodemus agrarius*
21. Myszarka leśna *Apodemus flavicollis*
22. Myszarka zaroślowa *Apodemus sylvaticus*
23. Wilk szary *Canis lupus*
24. Lis rudy *Vulpes vulpes*
25. Jenot *Nyctereutes procyonoides*
26. Borsuk *Meles meles*
27. Wydra *Lutra lutra*
28. Kuna leśna *Martes martes*
29. Kuna domowa *Martes foina*
30. Tchórz zwyczajny *Mustela putorius*
31. Łasica łąska *Mustela nivalis*
32. Norka amerykańska *Neovison vison*
33. Dzik *Sus scrofa*
34. Jeleń szlachetny *Cervus elaphus*
35. Daniel *Dama dama*
36. Łoś *Alces alces*
37. Sarna *Capreolus capreolus*

Informacje zawarte w opracowaniu mają charakter atlasowy, nie wskazują dokładnych lokalizacji a obecność gatunku jedynie w kwadratach 10 x 10 km. Większość z nich jest aktualna i regularnie aktualizowana. Najwięcej informacji o teriofaunie SuPK znajdziemy w Monografii Sulejowskiego Parku Krajobrazowego pod redakcją J. Kurowskiego. W opracowaniu jest wymienionych 50 gatunków ssaków z opisem ogólnym występowania bądź przybliżonymi lokalizacjami. Opracowanie jest sprzed niemal 30 lat.

Chiropterofauna Sulejowskiego Parku Krajobrazowego jest dość dobrze poznana, choć część danych nie została dotychczas opublikowana. Liczba gatunków nietoperzy występujących na terenie Parku poznana została w ciągu lat 1996-2025. Skład gatunkowy jest typowy dla regionu i może zmieniać się w niewielkim stopniu o gatunki dotychczas niestwierdzone, a występujące w okolicy. W czasie od pierwszego rozpoznania fauny w latach 70-tych (Markowski, Wojciechowski 1972) do czasów obecnych liczba gatunków nietoperzy w faunie Parku wzrosła do 16 gatunków. Nie potwierdzono dotychczas występowania nocka Alkatoe, mroczka poźlocistego i borowiaczka.

2.2. Zestawienie dostępnego piśmiennictwa oraz ocena zasobów informacji pod kątem ich przydatności do potrzeb Operatu

2.2.1. Bezkręgowce

Tab. 4. Zestawienie dostępnej literatury z analizą jej przydatności na potrzeby Operatu ochrony zwierząt SuPK w zakresie bezkręgowców

Lp.	Dane bibliograficzne	Komentarz
1	Bazan H. 1962. Wodopójki Wyżyny Łódzkiej. Fragmenta Faunistica 9(18): 255-273.	Dane faunistyczne o wodopójkach Sulejowskiego PK
2	Grońska J. 1968. Pareczniki (Chilpoda) Wyżyny Łódzkiej. Fragmenta Faunistica 14:183-193	Dane faunistyczne o parecznikach Sulejowskiego PK
3	Jaskuła R., Kowalczyk J.K. 2002. Chrząszcze z rodziny biegaczowatych (Coleoptera: Carabidae) w parkach krajobrazowych Polski Środkowej. 141-146 ss. [W:]	Dane o chrząszczach z rodziny biegaczowatych Sulejowskiego PK

	Kurowski J.K., Witośławski P. (red.) Funkcjonowanie Parków Krajobrazowych w Polsce. Katedra Geobotaniki i Ekologii Roślin UŁ, Łódź.	
4	Jaskuła R., Stępień A. 2012. Ground beetle fauna (Coleoptera: Carabidae) of protected areas in the Łódź Province. Part I. Nature reserves. <i>Fragmenta Faunistica</i> 55 (2): 101–12.	Dane o chronionych gatunkach chrząszczy biegaczowatych (Carabidae) – rodzaje <i>Carabus</i> i <i>Calosoma</i> .
5	Jaskuła R., Stępień A., Włodarczyk P., Słowińska I. 2013. A distribution atlas of legally protected ground beetle species (Coleoptera: Carabidae) occurring in the Łódź Province, central Poland. <i>Fragmenta Faunistica</i> 56(2):89-112	Dane o chronionych gatunkach chrząszczy biegaczowatych (Carabidae) – rodzaje <i>Carabus</i> i <i>Calosoma</i> .
6	Jaśkiewicz A. 1976. Występowanie gąbek (Porifera) w Pilicy na odcinku od Sulejowa do Tomaszowa Mazowieckiego. <i>Acta Universitatis Lodziensis</i> , Ser. II, 9: 3-10.	Dane faunistyczne o gąbkach Sulejowskiego PK
7	Kitel W. 1976. Widelnice (Plecoptera) rzeki Pilicy. Cz. I. – faunistyczna. <i>Acta Universitatis Lodziensis</i> , Ser. II, 9: 79-118.	Dane faunistyczne o owadach Sulejowskiego PK
8	Plan ochrony Sulejowskiego Parku Krajobrazowego. 2006. Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego, Łódź	Diagnoza stanu na potrzeby poprzedniego Planu ochrony z roku 2006
9	Presler P. 1976. Występowanie, biologia i ekologia błotniarki moczarowej – <i>Galba truncatula</i> (Mull.) – w dolinie Pilicy na odcinku od Sulejowa do Tomaszowa Mazowieckiego <i>Acta Universitatis Lodziensis</i> , Ser. II, 9: 57-69.	Dane faunistyczne o mięczakach Sulejowskiego PK
10	Soszyński B., Śliwiński Z., Kurzawa J. 1998. Bezkręgowce. 83-89 pp. [W:] Kurowski J. K. (red.). Sulejowski Park Krajobrazowy. Zespół Nadpilicznych Parków Krajobrazowych w Moszczenicy.	Informacja o blisko 1500 gatunkach owadów w tym kilkunastu gatunkach chronionych czy rzadko spotykanych w Polsce i wykazanych z terenu Sulejowskiego. Praca zawiera też dane liczbowe dotyczące setek gatunków motyli i muchówek stwierdzonych na terenie Parku, ale poza liczbami, brak jest niekiedy jakichkolwiek innych szczegółów (listy gatunków, wiarygodne źródła, itp.)
11	Tończyk G., Klukowska M., Jurasz W., Markowski J. 2000. The Niebieskie Źródła nature reserve as a subject of scientific research. <i>Acta Universitatis Lodziensis, Folia Limnologica</i> 7: 3-17.	Dane o słodkowodnych gatunkach owadów wykazanych z rezerwatu „Niebieskie Źródła”
12	Tończyk G., Antczak-Orlewska O., Gusta D. 2017. Czerwona lista ważek (Odonata) województwa łódzkiego (Polska Środkowa). [W:] Parusel J. B. Ważki w ocenie siedlisk wodno-błotnych Górnego Śląska. Centrum Dziedzictwa Przyrodniczego Górnego Śląska	Czerwona lista ważek województwa łódzkiego z uwzględnieniem danych z Sulejowskiego PK
13	Wiedeńska J. 1976. Pijawki (Hirudinea) rzeki Pilicy i zbiorników terasy zalewowej odcinka Sulejów-Tomaszów Mazowiecki oraz niektórych jej dopływów. <i>Acta Universitatis Lodziensis</i> , Ser. II 9:25-42.	Dane faunistyczne o pijawkach Sulejowskiego PK
14	Włodarczyk J. 1964. Gryzki (Psocoptera) Wyżyny Łódzkiej i terenów przyległych. <i>Fragmenta Faunistica</i> 11 (11): 143-159.	Dane faunistyczne o owadach Sulejowskiego PK
15	Wojtas F. 1972. Fauna Niebieskich Źródeł. <i>Zeszyty Naukowe UŁ</i> , Ser. II 46: 1-115.	Dane faunistyczne o bezkręgowcach Sulejowskiego PK

2.2.2. *Ryby i kręglouste***Tab. 5.** Zestawienie dostępnej literatury z analizą jej przydatności na potrzeby Operatu ochrony zwierząt SuPK w zakresie ichtiofauny

Lp.	Dane bibliograficzne	Komentarz
1	Głowacki Ł., Zięba G., Pietraszewski D., Tsydel M., Tybulczuk S., Błońska D., Kruk A., Pyrzanowski K., Leśniak M., Janic B., Penczak T. 2024. Ichtyofauna dorzecza Pilicy w szóstej dekadzie badań. Część I. Pilica. Roczniki Naukowe PZW. tom 33, 47–85.	Dane o ichtiofaunie Pilicy
2	Góralczyk A., Kołodzki Z., Wężyk M., Kaźmierczak M., Góralczyk A. (2023). Starorzecza doliny rzeki Pilicy. Gospodarka Wodna. zeszyt 10. 10.15199/22.2023.10.4	Dane o starorzeczach Pilicy
3	Kaczkowski, Z., Frankiewicz, P., & Góralczyk, A. (2019). Relationship between fish assemblage and angler catch in the Sulejów Reservoir, central Poland, in the context of a warming climate. Fisheries Management and Ecology, 26(3), 187-199.	Dane o wybranych gatunkach ryb w Zalewie Sulejowskim
4	Penczak T. 1968. Ichtyofauna rzek Wyżyny Łódzkiej i terenów przyległych. Część Ib. Hydrografia i rybostan Pilicy i jej dopływów. Acta Hydrobiologica, 4, 499–524.	Dane o ichtiofaunie Pilicy
5	Penczak T. 1988. Ichtyofauna dorzecza Pilicy. Część I. Przed utworzeniem zbiornika. Roczniki Naukowe Polskiego Związku Wędkarskiego, 1, 23–59.	Dane o ichtiofaunie Pilicy
6	Penczak T. 1989. Ichtyofauna dorzecza Pilicy. Część II. Po utworzeniu zbiornika. Roczniki Naukowe Polskiego Związku Wędkarskiego, 2, 116–186.	Dane o ichtiofaunie Pilicy
7	Penczak T. 1996. Natural regeneration of endangered fish populations in the Pilica drainage basin after reducing human impacts. ss. 121–133 (W: Conservation of Endangered Freshwater Fish in Europe. Red. A. Kirchhofer i D. Hefti). Advances in Life Sciences, Birkhäuser Verlag, Basel–Boston–Berlin.	Dane o ichtiofaunie Pilicy, wpływ antropopresji
8	Penczak T., Galicka W., Kruk A., Zięba G., Marszał L., Koszaliński H., Tybulczuk S. 2007. Ichtyofauna dorzecza Pilicy w piątej dekadzie badań. Część II. Dopływy. Roczniki Naukowe Polskiego Związku Wędkarskiego, 20, 35–81.	Dane o ichtiofaunie Pilicy
9	Penczak T., Kruk A. 1999. Applicability of the abundance/biomass comparison method for detecting human impacts on fish populations in the Pilica River, Poland. Fisheries Research, 39, 229–240. https://doi.org/10.1016/S0165-7836(98)00201-X	Dane o ichtiofaunie Pilicy, wpływ antropopresji
10	Penczak T., Kruk A. 2000. Threatened obligatory riverine fishes in human modified Polish rivers. Ecology of Freshwater Fish, 9, 109–117. https://doi.org/10.1034/j.1600-0633.2000.90113.x	Dane o ichtiofaunie Pilicy, gatunki reofilne
11	Penczak T., Kruk A., Zięba G., Marszał L., Koszaliński H., Tybulczuk S., Galicka W. 2006. Ichtyofauna dorzecza Pilicy w piątej dekadzie badań. Część I. Pilica. Roczniki Naukowe Polskiego Związku Wędkarskiego, 19, 103–122.	Dane o ichtiofaunie Pilicy

12	Penczak T., Marszał L., Kruk A., Koszaliński H., Kostrzewa J., Zaczyński A. 1996. Monitoring ichtiofauny dorzecza Pilicy. Część II. Pilica. Roczniki Naukowe Polskiego Związku Wędkarskiego, 9, 91–104.	Dane o ichtiofaunie Pilicy
13	Plan ochrony Sulejowskiego Parku Krajobrazowego. 2006. Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego, Łódź	Diagnoza stanu na potrzeby poprzedniego Planu ochrony z roku 2006

2.2.3. Płazy i gady

Tab. 6. Zestawienie dostępnej literatury z analizą jej przydatności na potrzeby Operatu ochrony zwierząt SuPK w zakresie fauny płazów

Lp.	Dane bibliograficzne	Komentarz
1	Kurowski J.K. (red.).1998. Sulejowski Park Krajobrazowy. Zespół Nadpilicznych Parków Krajobrazowych, Moszczenica.	Ubogie, ogólne dane, lista gatunków, nielicznie wskazane lokalizacje
2	Głowaciński Z., Rafiński J. 2003. Atlas płazów i gadów Polski. Status–rozmieszczenie–ochrona. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa–Kraków.	Dane atlasowe, trudne do wykorzystania
3	Głowaciński Z., Sura P. 2018. Atlas płazów i gadów Polski: Status-Rozmieszczenie-Ochrona, z kluczami do oznaczania. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA.	Dane atlasowe, trudne do wykorzystania
4	Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Łodzi z dnia 7 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLH100008	Dane w zakresie obszaru N2000 i dwóch gatunków – traszki grzebieniastej i kumaka nizinnego, ocena stanu populacji i perspektyw
5	SDF obszaru Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLH100008	Informacja o przedmiotach ochrony obszaru Natura 2000
6	Plan ochrony Sulejowskiego Parku Krajobrazowego. 2006. Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego, Łódź	Diagnoza stanu na potrzeby poprzedniego Planu ochrony z roku 2006

Tab. 7. Zestawienie dostępnej literatury z analizą jej przydatności na potrzeby Operatu ochrony zwierząt SuPK w zakresie fauny gadów

Lp.	Dane bibliograficzne	Komentarz
1	Głowaciński Z., Rafiński J. 2003. Atlas płazów i gadów Polski. Status–rozmieszczenie–ochrona. Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa–Kraków.	Dane atlasowe, trudne do wykorzystania
2	Głowaciński Z., Sura P. 2018. Atlas płazów i gadów Polski: Status-Rozmieszczenie-Ochrona, z kluczami do oznaczania. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN SA.	Dane atlasowe, trudne do wykorzystania
3	Kurowski J.K. (red.).1998. Sulejowski Park Krajobrazowy. Zespół Nadpilicznych Parków Krajobrazowych, Moszczenica.	Ubogie, ogólne dane, lista gatunków, nielicznie wskazane lokalizacje
4	Plan ochrony Sulejowskiego Parku Krajobrazowego. 2006. Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego, Łódź	Diagnoza stanu na potrzeby poprzedniego Planu ochrony z roku 2006

2.2.4. Ptaki

Tab. 8. Zestawienie dostępnej literatury z analizą jej przydatności na potrzeby Operatu ochrony zwierząt SuPK w zakresie fauny ptaków

Lp.	Dane bibliograficzne	Komentarz
1.	Biuletyn Faunistyczny Polski Środkowej Kręgowce – wszystkie numery.	Dane o różnej wartości faunistycznej – stwierdzenia gatunków rzadkich, obserwacje długoterminowe, przypadkowe itp.
2.	Góralczyk A., Kołodzki Z., Wężyk M., Kaźmierczak M., Góralczyk A. (2023). Starorzeczka doliny rzeki Pilicy. Gospodarka Wodna. zeszyt 10. 10.15199/22.2023.10.4	Opis znaczenia starorzeczy dla awifauny i jej bioróżnorodności
3.	Janiszewski T., Podlaszczuk P., Wężyk M., Wojciechowski Z. (red.) 2016. Czerwona Księga Ptaków Ziemi Łódzkiej	Lokalizacje stanowisk, opis stanu populacji gatunków rzadkich
4.	Kurowski J.K. (red.).1998. Sulejowski Park Krajobrazowy. Zespół Nadpilicznych Parków Krajobrazowych, Moszczenica.	Lista gatunków wraz z ogólnymi informacjami na temat występowania, W niektórych przypadkach dane są szczegółowe gdy dotyczą pojedynczych stwierdzeń. Opracowanie sprzed niemal 30 lat
5.	Plan ochrony Sulejowskiego Parku Krajobrazowego. 2006. Zespół Parków Krajobrazowych Województwa Łódzkiego, Łódź	Diagnoza stanu na potrzeby poprzedniego Planu ochrony z roku 2006

2.2.5. Ssaki

Tab. 9. Zestawienie dostępnej literatury i innych źródeł z analizą jej przydatności na potrzeby Operatu ochrony ekosystemów lądowych SPK

Lp.	Dane bibliograficzne	Komentarz
1.	Kurowski J.K. (red.).1998. Sulejowski Park Krajobrazowy. Zespół Nadpilicznych Parków Krajobrazowych, Moszczenica.	Wykaz gatunków ssaków stwierdzonych w SPK
2.	J. Hejduk, R. Jaros, W. Pawenta, M. Płuciennik, 1999. Charakterystyka jesiennego zgrupowania nocka rudego <i>Myotis daubentonii</i> w rezerwacie „Niebieskie Źródła” koło Tomaszowa Mazowieckiego. XIII OKC, Błaziejewko 5-7.11.1999.	Praca dotycząca nocka rudego i odłowu, w trakcie którego stwierdzono nocki łydkowłose
3.	Fuszara E., Fuszara M. 2002. Monitoring liczebności nietoperzy w kryjówkach zimowych w okolicach Tomaszowa Mazowieckiego w latach 1993-1999. Nietoperze Tom III, Zeszyt 1, s: 109-119.	Dane historyczne z Grot Nagórzyckich
4.	J. Hejduk, 2000 Przypadki występowania wielogatunkowych, „letnich” zgrupowań nietoperzy - propozycja zbierania fragmentarycznych danych. XIV OKC, Rogów 10-12.11.2000.	Dane o współwystępowaniu różnych gatunków nietoperzy np. w kolonii w Goleszach Małych (już nieaktualne)
5.	J. Hejduk, M. Stopczyński, W. Pawenta, 2001. Nietoperze okolic Łodzi. Łódź 2001, ss: 40.	Popularno-naukowa praca o nietoperzach regionu łódzkiego

6.	M. Ignaczak, M. Stopczyński, J. Hejduk, W. Pawenta, 2001. Zimowy spis nietoperzy w regionie łódzkim w 2001 roku. Materiały XV Ogólnopolskiej Konferencji Chiropterologicznej, 9-11.11.2001 Gdańsk: 37.	Historyczne dane o zimowiskach w SPK
7.	M. Ignaczak, J. Domański, J. Hejduk, M. Stopczyński, J. Manias, 2003. Zimowy spis nietoperzy w regionie łódzkim w 2003 roku. XVII Ogólnopolska Konferencja Chiropterologiczna, 07-09.11.2003, Janów Lubelski, s.27-28.	Historyczne dane o zimowiskach w SPK
8.	Hejduk J., Jaskuła R. 2004. The diet of Greater mouse eared-bat (<i>Myotis myotis</i>) (<i>Chiroptera: Vespertilionidae</i>) from nursery colony in Sulejów (Central Poland). XVIII Ogólnopolska Konferencja Chiropterologiczna, Toruń 5-7 listopada 2004. Materiały konferencyjne: 34	Materiały dotyczące kolonii nocków dużych w Sulejowie
9.	Olczyk M., Hejduk J., Jaskuła R. 2007: Skład diety i wybiórczość pokarmowa nocka dużego <i>Myotis myotis</i> z kolonii w Sulejowie. XX Ogólnopolska Konferencja Chiropterologiczna, Sękocin 9 – 11. 11. 2007r.	Materiały dotyczące kolonii nocków dużych w Sulejowie
10.	Hejduk J., Olczyk M., Jaskuła R. 2008. Porównanie diety sympatrycznie występujących mroczków: późnego <i>Eptesicus serotinus</i> i posrebrzanego <i>Vespertilio murinus</i> z kolonii rozrodowej w Golezszach (środkowa Polska). XXI Ogólnopolska Konferencja Chiropterologiczna, 24-26 października 2008, Sieraków, s. 43.	Materiały dotyczące kolonii mroczków w Golezszach Małych
11.	Atlas Ssaków Polski https://www.iop.krakow.pl/Ssaki/gatunki	Portal internetowy prezentujący stan rozpoznania teriofauny w Polsce.

3. CHARAKTERYSTYKA ZWIERZĄT

3.1. Analiza faunistyczna obszaru Parku na tle regionu i kraju

3.1.1. Charakterystyka ekosystemów

Park chroni w swych granicach jeden z najcenniejszych fragmentów dorzecza Pilicy w jej środkowym odcinku, od okolic Bąkowej Góry niemal po Tomaszów Mazowiecki. Najistotniejszymi elementami tego obszaru, które determinują jego wartość przyrodniczą dla fauny są dolina rzeki Pilicy i wybudowany na niej w latach 70-tych Zbiornik Sulejowski. Zalew Sulejowski to jeden z największych akwenów wodnych w środkowej Polsce o powierzchni 22 km², dł. ok. 17 km i szerokości dochodzącej do 2 km. Zbiornik ciągnie się od Sulejowa do Smardzewic. Poza retencjonowaniem wody pełni głównie funkcję turystyczno – rekreacyjną. Stanowi miejsce wypoczynku i rekreacji dla turystów. Są tu liczne plaże, kąpieliska, ośrodki wypoczynkowe, hotele i inne obiekty infrastruktury turystycznej takie jak przystanie wodne i wypożyczalnie sprzętu wodnego itp. Zbiornik Sulejowski jako nieliczny tak rozległy akwen w tej części Polski stał się cenną ostoją ptaków, zarówno jako ich siedliska lęgowe ale także miejsca odpoczynku w czasie migracji. Park w swoich granicach chroni dolinę Pilicy, Czarnej Malenieckiej (Koneckiej), delty Luciąży, śródlęśnych strumieni, np. strugi Młynki czy Rosochy. W SPK znajduje się fragment najlepiej zachowanego koryta Pilicy charakteryzujący wysokim stopniem naturalności oraz różnorodnością form geomorfologicznych doliny. Dopływy przepływające przez tereny Parku są cennymi, niedostępnymi refugiami faunistycznymi oraz florystycznymi. Występuje tu cała mozaika siedlisk – starorzecza, łągi, wydmy, płaty muraw napiaskowych, wrzosowisk itp. Zwłaszcza w północno – zachodniej części Parku występują stosunkowo rozległe, jak na środkową Polskę kompleksy leśne. Ogólnie lasy łącznie zajmują 11 840 ha (69,5 % powierzchni Parku) z czego ponad 620 ha chronionych jest w granicach rezerwatów. Reprezentują one duże zróżnicowanie siedlisk leśnych, od łągów i olsów, fragmentów torfowisk poprzez wszystkie typy grądów aż po świeże i suche bory. Najcenniejsze dla fauny są przestoje starych drzewostanów, które są chronione głównie w rezerwachach.

3.2. Charakterystyka fauny

3.2.1. Bezkręgowce

Dane literaturowe wraz z badaniami terenowymi pozwalają na stwierdzenie występowania na terenie SPK minimum 565 gatunków owadów zaliczanych do 11 rzędów:

- muchówki (Diptera) – literatura (Soszyński i in. 1996) mówi o kilkuset gatunkach, brak w niej jednak ich dokładnego zestawienia a dla części grup wiarygodnych źródeł; w trakcie badań zidentyfikowano 41 gatunków
- motyle (Lepidoptera) – literatura (Soszyński i in. 1996) mówi o około 1000 gatunków, brak w niej jednak ich zestawienia; w trakcie badań zidentyfikowano 125 gatunków
- chrząszcze (Coleoptera) – 315 gat.
- błonkówki (Hymenoptera) – 17 gat.
- ważki (Odonata) – 15 gat.
- modliszki (Mantodea) – 1 gat.
- pluskwiaki (Hemiptera) – 25 gat.
- skorki (Dermaptera) – 3 gat.
- wojsiłki (Mecoptera) – 2 gat.
- wielkoskrzydłe (Megaloptera) – 1 gat.
- prostoskrzydłe (Orthoptera) – 10 gat.
- widelnice (Plecoptera) – 19 gat.

- jętki (Ephemeroptera) – 4 gat.
- siatkoskrzydłe (Neuroptera) – 3 gat.

3.2.2. *Ryby i kręglouste*

Sulejowski Park Krajobrazowy obejmuje środkowy odcinek Pilicy (stanowiska od górnej Pilicy w kierunku Zb. Sulejowskiego: 19, 07, 05, 4, 16, 3, 1, 10) (Fot. 1), który zachował swój naturalny charakter koryta, wraz z przyległymi starorzeczami (Fot. 2) (st. 2) i przyujściowymi fragmentami ich dopływów oraz oddany do użytku w 1974 r. Zbiornik Sulejowski (Fot. 3) (st. 09, 14). Na terenie Parku do Pilicy uchodzą m.in.: Stobianka (Fot. 4) (st. 06), bezimienny dopływ k. Szarbska (Fot. 5) (st. 18), Dopływ spod Aleksandrowa (Fot. 6) (st. 17), Czarna Włoszczowska (Fot. 7) (st. 11). Ponadto, bezpośrednio do Zbiornika Sulejowskiego uchodzą m.in.: Luciąża (Fot. 8) (st. 13), Dopływ z Konstantynowa (Fot. 9) (st. 15), Dopływ z Koła (Fot. 10), (st. 12), czy Struga (Fot. 11) (st. 8).

Fot. 1. Rzeka Pilica w Łęgu Ręczyńskim (Fot. G. Zięba).

Fot. 2. Starorzecze Pilicy w Kurnędzu (Fot. G. Zięba).

Fot. 3. Zbiornik Sulejowski w miejscowości Zarzęcin (Fot. G. Zięba).

Fot. 4. Rzeką Stobianka w miejscowości Trzy Morgi (Fot. G. Zięba).

Fot. 5. Bezimienny dopływ w miejscowości Szarbsko (Fot. G. Zięba).

Fot. 6. Dopływ spod Aleksandrowa (Fot. G. Zięba).

Fot. 7. Czarna Włoszczowska w miejscowości Taraska Młyn (Fot. G. Zięba).

Fot. 8. Rzeką Luciąż (Fot. G. Zięba).

Fot. 9. Dopływ z Konstantynowa (Fot. G. Zięba).

Fot. 10. Dopływ z Koła (Fot. G. Zięba).

Fot. 11. Struga w Tresta (Fot. G. Zięba).

Na obszarze Parku w 2025 r. na 19 stanowiskach odnotowano obecność 27 gatunków ryb oraz objętego ochroną gatunkową minoga ukraińskiego (*Eudontomyzon mariae*) (Tab. 1) (Fot. 12).

Fot. 12. Minóg ukraiński (*Eudontomyzon mariae*) (Fot. G. Zięba).

Spośród gatunków ryb objętych ochroną ścisłą stwierdzono obecność kozy bałtyckiej (kozy złotawej) (*Sabanejewia aurata*) (Fot. 13).

Fot. 13. Koza bałtycka (Fot. G. Zięba).

Ponadto stwierdzono występowanie objętych ochroną częściową: głowacza białopłetwego (*Cottus gobio*) (Fot. 14), kozy (*Cobitis taenia*) (Fot. 15), piekielnicy (*Alburnoides bipunctatus*) (Fot. 16), piskorza (*Misgurnus fossilis*) (Fot. 17), różanki (*Rhodeus amarus*) (Fot. 18) i śliza (*Barbatula barbatula*) (Fot. 19), oraz wymienianego (podobnie jak wszystkie wcześniej wspomniane gatunki) w załącznikach Dyrektywy Siedliskowej UE – bolenia (*Aspius aspius*) (Fot. 20).

Fot. 14. Głowacz białopłetwy (Fot. G. Zięba).

Fot. 15. Koza (Fot. G. Zięba).

Fot. 16. Piekelnica (Fot. G. Zięba).

Fot. 17. Piskorz (Fot. G. Zięba).

Fot. 18. Różanka (Fot. G. Zięba).

Fot. 19. Śliz (Fot. G. Zięba).

Fot. 20. Boleń (Fot. G. Zięba).

Spośród gatunków obcych najliczniej (na 5 stanowiskach) występowała trawianka (*Perccottus glenii*) (Fot. 21), czebaczek amurski (*Pseudorasbora parva*) (Fot. 22) na trzech stanowiskach i na jednym karaś srebrzysty (*Carassius gibelio*) (Fot. 23).

Fot. 21. Trawianka (Fot. G. Zięba).

Fot. 22. Czebaczek amurski (Fot. G. Zięba).

Fot. 23. Karaś srebrzysty (Fot. G. Zięba).

Ichtyofauna Parku wyróżnia się na tle cieków Polski Środkowej dużą różnorodnością gatunkową, wysokim udziałem gatunków reofilnych, wysoką liczbą taksonów objętych ochroną i relatywnie niewielkim udziałem gatunków obcych.

Tab. 10. Zagęszczenie i liczebność obserwowanych gatunków minogów i ryb na stanowiskach kontrolowanych w 2025 r., w granicach Sulejowskiego Parku Krajobrazowego.

Nr stanowiska	Lokalizacja		Ciek	Gatunek		Zagęszczenie [os./1m ²]	Liczba osobników na 100m brzegu cieku	Status gatunku*
	N	E		Nazwa polska	Nazwa łacińska			
19	51.203333	19.911389	Pilica	koza	<i>Cobitis taenia</i>	0,010	1	OCZ, DS
				koza bałtycka	<i>Sabanejewia aurata</i>	0,010	1	OŚ, DS
				minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>	0,040	4	OCZ, DS
				piekielnica	<i>Alburnoides bipunctatus</i>	0,020	2	OCZ
				różanka	<i>Rhodeus amarus</i>	0,270	27	OCZ, DS
				śliz	<i>Barbatula barbatula</i>	0,010	1	OCZ
				boleń	<i>Aspius aspius</i>	0,020	2	DS
				jaż	<i>Leuciscus idus</i>	0,100	10	
				kietb	<i>Gobio gobio</i>	0,150	15	
				kleń	<i>Squalius cephalus</i>	0,250	25	
				płoc	<i>Rutilus rutilus</i>	0,400	40	
07	51.243611	19.896944	Pilica	piekielnica	<i>Alburnoides bipunctatus</i>	0,010	1	OCZ
				różanka	<i>Rhodeus amarus</i>	0,090	9	OCZ, DS

				czebaczek amurski	<i>Pseudorasbora parva</i>	0,010	1	O
				krąp	<i>Blicca bjoerkna</i>	0,100	10	
				lin	<i>Tinca tinca</i>	0,020	2	
				miętus	<i>Lota lota</i>	0,200	20	
				okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	0,100	10	
				płoc	<i>Rutilus rutilus</i>	0,200	20	
				sum	<i>Silurus glanis</i>	0,010	1	
				szczupak	<i>Esox lucius</i>	0,020	2	
				ukleja	<i>Alburnus alburnus</i>	0,200	20	
05	51.258056	19.913889	Pilica	minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>	0,050	5	OCZ, DS
				piekielnica	<i>Alburnoides bipunctatus</i>	0,013	2	OCZ
				różanka	<i>Rhodeus amarus</i>	0,013	2	OCZ, DS
				jaż	<i>Leuciscus idus</i>	0,013	2	
				kietb	<i>Gobio gobio</i>	0,025	3	
				kleń	<i>Squalius cephalus</i>	0,075	8	
				krąp	<i>Blicca bjoerkna</i>	0,075	8	
				okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	0,300	30	
				płoc	<i>Rutilus rutilus</i>	0,250	25	
				sum	<i>Silurus glanis</i>	0,025	3	
				szczupak	<i>Esox lucius</i>	0,063	7	
				ukleja	<i>Alburnus alburnus</i>	0,013	2	
04	51.282778	19.909167	Pilica	minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>	0,070	7	OCZ, DS
				piekielnica	<i>Alburnoides bipunctatus</i>	0,010	1	OCZ
				piskorz	<i>Misgurnus fossilis</i>	0,010	1	OCZ, DS
				różanka	<i>Rhodeus amarus</i>	0,140	14	OCZ, DS
				jaż	<i>Leuciscus idus</i>	0,030	3	
				kietb	<i>Gobio gobio</i>	0,020	2	
				karaś srebrzysty	<i>Carassius gibelio</i>	0,020	2	O
				kleń	<i>Squalius cephalus</i>	0,280	28	
				krąp	<i>Blicca bjoerkna</i>	0,020	2	
				miętus	<i>Lota lota</i>	0,010	1	
				okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	0,240	24	
				płoc	<i>Rutilus rutilus</i>	0,230	23	
				szczupak	<i>Esox lucius</i>	0,010	1	
				trawianka	<i>Perccottus glenii</i>	0,010	1	O

16	51.292500	19.907222	Pilica	minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>	0,170	17	OCZ, DS
				piskorz	<i>Misgurnus fossilis</i>	0,010	1	OCZ, DS
				różanka	<i>Rhodeus amarus</i>	0,320	32	OCZ, DS
				śliz	<i>Barbatula barbatula</i>	0,010	1	OCZ
				czebaczek amurski	<i>Pseudorasbora parva</i>	0,080	8	O
				jaź	<i>Leuciscus idus</i>	0,150	15	
				karp	<i>Cyprinus carpio</i>	0,010	1	
				kietb	<i>Gobio gobio</i>	0,200	20	
				kleń	<i>Squalius cephalus</i>	0,270	27	
				krąp	<i>Blicca bjoerkna</i>	0,300	30	
				miętus	<i>Lota lota</i>	0,030	3	
				okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	0,350	35	
				sandacz	<i>Stizostedion lucioperca</i>	0,200	20	
				szczupak	<i>Esox lucius</i>	0,030	3	
03	51.311000	19.910685	Pilica	minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>	0,040	4	OCZ, DS
				różanka	<i>Rhodeus amarus</i>	0,160	16	OCZ, DS
				czebaczek amurski	<i>Pseudorasbora parva</i>	0,040	4	O
				jaź	<i>Leuciscus idus</i>	0,100	10	
				krąp	<i>Blicca bjoerkna</i>	0,420	42	
				lin	<i>Tinca tinca</i>	0,020	2	
				okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	0,520	52	
				płoc	<i>Rutilus rutilus</i>	0,360	36	
				sandacz	<i>Stizostedion lucioperca</i>	0,320	32	
				szczupak	<i>Esox lucius</i>	0,040	4	
01	51.330278	19.894722	Pilica	minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>	0,020	2	OCZ, DS
				piekielnica	<i>Alburnoides bipunctatus</i>	0,20	2	OCZ
				różanka	<i>Rhodeus amarus</i>	0,060	6	OCZ, DS
				boleń	<i>Aspius aspius</i>	0,020	2	DS
				jaź	<i>Leuciscus idus</i>	0,060	6	
				kietb	<i>Gobio gobio</i>	0,080	8	
				kleń	<i>Squalius cephalus</i>	0,160	16	
				krąp	<i>Blicca bjoerkna</i>	0,060	6	
				okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	0,440	44	
				płoc	<i>Rutilus rutilus</i>	0,340	34	

				sandacz	<i>Stizostedion lucioperca</i>	0,080	8	
				sum	<i>Silurus glanis</i>	0,020	2	
				szczupak	<i>Esox lucius</i>	0,100	10	
				ukleja	<i>Alburnus alburnus</i>	0,160	16	
10	51.339444	19.890278	Pilica	koza bałtycka	<i>Sabanejewia aurata</i>	0,013	2	OŚ, DS
				minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>	0,013	2	OCZ, DS
				różanka	<i>Rhodeus amarus</i>	0,060	6	OCZ, DS
				boleń	<i>Aspius aspius</i>	0,007	1	DS
				jaź	<i>Leuciscus idus</i>	0,100	10	
				jelec	<i>Leuciscus leuciscus</i>	0,033	4	
				kietb	<i>Gobio gobio</i>	0,067	7	
				kleń	<i>Squalius cephalus</i>	0,200	20	
				krąp	<i>Blicca bjoerkna</i>	0,200	20	
				lin	<i>Tinca tinca</i>	0,033	4	
				miętus	<i>Lota lota</i>	0,013	2	
				okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	0,333	34	
				płoć	<i>Rutilus rutilus</i>	0,267	27	
				sandacz	<i>Stizostedion lucioperca</i>	0,200	20	
				sum	<i>Silurus glanis</i>	0,020	2	
				szczupak	<i>Esox lucius</i>	0,060	6	
				ukleja	<i>Alburnus alburnus</i>	0,333	34	
02	51.310942	19.910162	Starorzecze Pilicy	piskorz	<i>Misgurnus fossilis</i>	0,100	20	OCZ, DS
				szczupak	<i>Esox lucius</i>	0,033	7	
				trawianka	<i>Perccottus glenii</i>	0,033	7	O
09	51.360556	19.882222	Pilica	koza bałtycka	<i>Sabanejewia aurata</i>	0,065	7	OŚ, DS
				minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>	0,030	3	OCZ, DS
				śliz	<i>Barbatula barbatula</i>	0,005	1	OCZ
				jaź	<i>Leuciscus idus</i>	0,065	7	
				kietb	<i>Gobio gobio</i>	0,050	5	
				kleń	<i>Squalius cephalus</i>	0,110	11	
				krąp	<i>Blicca bjoerkna</i>	0,100	10	
				miętus	<i>Lota lota</i>	0,015	2	
				okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	0,300	30	
				płoć	<i>Rutilus rutilus</i>	0,200	20	

				sandacz	<i>Stizostedion lucioperca</i>	0,250	25	
				szczupak	<i>Esox lucius</i>	0,035	4	
				ukleja	<i>Alburnus alburnus</i>	0,500	50	
14	51.403333	19.892778	Zb. Sulejowski	koza	<i>Cobitis taenia</i>	0,013	2	
				lin	<i>Tinca tinca</i>	0,100	10	
				okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	0,188	19	
				płoć	<i>Rutilus rutilus</i>	0,125	13	
				szczupak	<i>Esox lucius</i>	0,050	5	
				trawianka	<i>Perccottus glenii</i>	0,025	3	O
06	51.244167	19.894167	Stobianka	minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>	0,12	24	OCZ, DS
				śliz	<i>Barbatula barbatula</i>	0,080	16	OCZ
				jelec	<i>Leuciscus leuciscus</i>	0,060	12	
				kiełb	<i>Gobio gobio</i>	0,050	10	
				miętus	<i>Lota lota</i>	0,020	4	
				płoć	<i>Rutilus rutilus</i>	0,110	22	
				pstrąg potokowy	<i>Salmo trutta m. fario</i>	0,010	2	
18	51.253056	19.932778	Dopływ Pilicy	brak ryb				
17	51.278611	19.909722	Dopływ z Aleksandrowa	brak ryb				
11	51.303611	19.924167	Czarna Włoszczowska	głowacz białopłetwy	<i>Cottus gobio</i>	0,060	12	OCZ, DS
				koza bałtycka	<i>Sabanejewia aurata</i>	0,005	1	OŚ, DS
				minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>	0,035	7	OCZ, DS
				śliz	<i>Barbatula barbatula</i>	0,100	20	OCZ
				kiełb	<i>Gobio gobio</i>	0,015	3	
				kleń	<i>Squalius cephalus</i>	0,035	7	
				miętus	<i>Lota lota</i>	0,015	3	
				okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	0,105	21	
				płoć	<i>Rutilus rutilus</i>	0,545	109	
				sum	<i>Silurus glanis</i>	0,005	1	
				ukleja	<i>Alburnus alburnus</i>	0,030	6	
13	51.374444	19.845000	Luciąża	koza bałtycka	<i>Sabanejewia aurata</i>	0,069	14	OŚ, DS
				minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>	0,019	4	OCZ, DS
				śliz	<i>Barbatula barbatula</i>	0,025	5	OCZ
				kiełb	<i>Gobio gobio</i>	0,006	2	
				okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	0,100	20	

				płóć	<i>Rutilus rutilus</i>	0,194	39	
				szczupak	<i>Esox lucius</i>	0,025	5	
15	51.402222	19.892778	Dopływ z Konstantynowa	szczupak	<i>Esox lucius</i>	0,020	2	
				trawianka	<i>Perccottus glenii</i>	0,040	4	O
12	51.416944	19.896667	Dopływ z Koła	koza bałtycka	<i>Sabanejewia aurata</i>	0,240	24	OŚ, DS
				lin	<i>Tinca tinca</i>	0,040	4	
				okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	0,220	22	
				trawianka	<i>Perccottus glenii</i>	0,180	18	O
08	51.452869	19.993861	Struga Tresta	koza	<i>Cobitis taenia</i>	0,010	1	OCZ, DS
				lin	<i>Tinca tinca</i>	0,015	2	
				okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	0,100	10	
				płóć	<i>Rutilus rutilus</i>	5,000	500	
				szczupak	<i>Esox lucius</i>	0,015	2	

* gatunek częściowo chroniony – OCZ, gatunek objęty ochroną ścisłą – OŚ, gatunek z załączników Dyrektywy Siedliskowej – DS., gatunek nierodzimym – O

3.2.3. Płazy i gady

Płazy

Stwierdzono występowanie i rozród 9 gatunków płazów oraz osobników rodzaju rzekotka (*Hyla* sp) i grupy żab zielonych (*Pelophylax esculentus* complex). Przedstawiono ją zbiorczo, choć była reprezentowana przez 3 taksony, tj. żabę jeziorkową *Pelophylax lessonae*, mieszańca - żabę wodną *Pelophylax kl. esculentus* oraz żabę śmieszkę *Pelophylax ridibundus*. Zbiorcze klasyfikowanie przedstawicieli grupy „żab zielonych” wynika z trudności związanych z rozpoznawaniem tych płazów, szczególnie odróżnianiem żaby wodnej od żaby jeziorkowej i nie wnosi wiele do wartości opracowania gdyż oba gatunki są do siebie bardzo podobne pod względem morfologii, biologii i ekologii i zasiedlają podobne zbiorniki, tworząc tzw. populacje mieszane, swobodnie krzyżując się między sobą (Rybacki 2012). Z uwagi na podobieństwo morfologiczne żab zielonych skutkujące trudnościami w nieinwazyjnym ich oznaczeniu, taksony te określono w niniejszym opracowaniu jako żaby zielone. Wyodrębniono stwierdzenia żaby śmieszki *Pelophylax ridibundus* – jednak wyłącznie w przypadku usłyszenia klasycznego głosu godowego samca, który jest możliwy do odróżnienia od pozostałych dwóch gatunków.

Wynikiem przeprowadzonej inwentaryzacji płazów w granicach SPK jest przedstawiony skład gatunkowy oraz liczba stanowisk poszczególnych gatunków, tj.:

- 1) traszka grzebieniasta *Triturus cristatus* – 2 stanowiska,
- 2) traszka zwyczajna *Lissotriton vulgaris* – 6 stanowisk,
- 3) kumak nizinny *Bombina bombina* – 13 stanowisk
- 4) grzebiuszka ziemna *Pelobates fuscus* – 5 stanowisk,
- 5) ropucha szara *Bufo bufo* – 17 stanowisk,
- 6) ropucha zielona *Bufo viridis* – 2 stanowiska,
- 7) rzekotka *Hyla arborea/Hyla orientalis* – 2 stanowiska,
- 8) żaba moczarowa *Rana arvalis* – 7 stanowisk,
- 9) żaba trawna *Rana temporaria* – 7 stanowisk,
- 10) żaba śmieszka *Pelophylax ridibundus* – 4 stanowiska,

11) żaby zielone *Pelophylax esculentus* complex – 26 stanowisk.

Na obecnym etapie wyników nie można uznać za pełne gdyż prace terenowe rozpoczęły się po okresie dogodnym do inwentaryzacji tej grupy kręgowców. Lista gatunków, a przede wszystkim lista stanowisk będzie uzupełniona w sezonie 2026. Wobec powyższego nie analizowano uzyskanego materiału w dalszej części opracowania.

Gady

Duża różnorodność siedlisk, od wodnych przez podmokłe, wilgotne aż do suchych, kserotermicznych powoduje, że teren Parku jest dogodnym siedliskiem dla gadów. Stwierdzono tu łącznie ich 5 gatunków – 3 gatunki jaszczurek oraz 2 gatunki węży.

- 1) jaszczurka zwinka *Lacerta agilis*,
- 2) jaszczurka żyworodna *Zootoca vivipara*,
- 3) padalec *Anguis fragilis*/*Anguis colchica*,
- 4) zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*,
- 5) żmija zygzakowata *Vipera berus*.

Na uwagę zasługuje fakt, że ich stanowiska są dość równomiernie rozmieszczone na terenie całego Parku i odzwierciedlają preferencje siedliskowe poszczególnych gatunków. Najpospolitsza jest jaszczurka zwinka, która zasiedla suche fragmenty, skarpy dolin, luźne, zwłaszcza młode drzewostany sosnowe. Większość jej stanowisk znajduje się w południowej części Parku - w dolinie Pilicy powyżej Sulejowa. Padalce częściowo wykorzystują podobne typy siedlisk co jaszczurka zwinka, jednak częściej można je spotkać w lasach, zwłaszcza suchych i świeżych borach, nie stronią także lasów mieszanych i liściastych. Najwięcej stanowisk obserwuje się w lasach po obu stronach Zbiornika Sulejowskiego. Siedliska wilgotne, zwłaszcza w pobliżu niewielkich, śródleśnych zbiorników wodnych zasiedla jaszczurka Żyworodna. Jest ona jednak gatunkiem dużo rzadszym od dwu pozostałych jaszczurek. Pojedyncze jej stanowiska zlokalizowane są w lasach po zachodniej stronie Zbiornika Sulejowskiego. Jedyne stwierdzone dotychczas miejsce występowania żmii zygzakowatej zlokalizowane jest w tej samej części Parku, w pobliżu rezerwatu „Meszcze”. Stosunkowo pospolitym gatunkiem jest zaskroniec zwyczajny który wybiera siedliska związane z wodą, podmokłe i wilgotne. Prawdopodobnie najlicniejsza populacja tego gatunku występuje w strefie cofkowej Zbiornika, w okolicach ujścia Łuciąży, po obu stronach Pilicy i w okolicach Bronisławowa. Stosunkowo pospolity i liczny wydaje się też w dolinie Pilicy na całym odcinku od Sulejowa do Łęgu Ręczyńskiego

Tab. 11. Zestawienie gatunków płazów i gadów stwierdzonych w SPK

Lp.	Nazwa gatunkowa		Status ochronny	Kategoria zagrożenia				Źródło danych
	polska	łacińska		PCzKZ	CzL	IUCN	IUCN Red List Category (Europe)	
PŁAZY AMPHIBIA								
1.	traszka grzebieniasta	<i>Triturus cristatus</i>	OŚcz-1, DŚII, Bern II	NT	NT	LC d	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
2.	traszka zwyczajna	<i>Lissotriton vulgaris</i>	OCz-1, Bern III			LC s	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
3.	grzebiuszka ziemna	<i>Pelobates fuscus</i>	OŚ-1, Bern II			LC d	LC	(Głowaciński, Sura 2018)

4	kumak nizinny	<i>Bombina bombina</i>	OŚcz-1, DŚII, Bern II			LC d	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
5	ropucha szara	<i>Bufo bufo</i>	OCz-1, Bern III			LC s	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
6	ropucha zielona	<i>Bufo viridis</i>	OCz-1, Bern III			LC s	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
7.	rzekotka	<i>Hyla arborea/Hyla orientalis</i>	OŚcz-1, Bern II			LC d	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
8.	żaba moczarowa	<i>Rana arvalis</i>	OŚ-1, Bern II			LC s	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
9.	żaba trawna	<i>Rana temporaria</i>	OCz-1, Bern III			LC s	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
10	żaba jeziorkowa	<i>Pelophylax lessonae</i>	OCz-1, Bern III			LC d	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
11.	żaba śmieszka	<i>Pelophylax ridibundus</i>	OCz-1, Bern III			LC d	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
12.	żaba wodna	<i>Pelophylax esculentus</i>	OCz-1, Bern III			-	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
GADY REPTILIA								
1.	jaszczurka zwinka	<i>Lacerta agilis</i>	OCz-1, Bern II			LC d	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
2.	jaszczurka żyworodna	<i>Zootoca vivipara</i>	OCz-1, Bern III			LC u	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
3.	padalec	<i>Anguis fragilis/Anguis colchica</i>	OCz-1, Bern III			LC s	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
4.	zaskroniec zwyczajny	<i>Natrix natrix</i>	OCz-1, Bern II			LC d	LC	(Głowaciński, Sura 2018)
4.	żmija zygzakowata	<i>Vipera berus</i>	OCz-1, Bern III			LC d	LC	(Głowaciński, Sura 2018)

Oznaczenia:

Status ochronny, według Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (DZ.U. z 2016, poz. 2183 z późn. zm.):

OŚ – gatunek objęty ochroną ścisłą,

OŚcz – gatunek objęty ochroną ścisłą, wymagający ochrony czynnej,

OCz – gatunek objęty ochroną częściową,

1 – gatunek, dla którego obowiązuje dodatkowo zakaz umyślnego płoszenia lub niepokojenia,

DŚII – gatunek wymieniony w załączniku II Dyrektywy Siedliskowej, według Dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21.05.1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U.UE.L.92.206.7, z późn. zmianami);

Bern II/III, według Konwencji Berneńskiej o ochronie europejskiej fauny i flory oraz ich naturalnych siedlisk: załącznik II (Bern II), obejmujący gatunki bardzo zagrożone i ściśle chronione; załącznik III (Bern III), obejmujący gatunki o mniejszym zagrożeniu, którym zapewnia się ochronę i które mogą podlegać ochronie jedynie częściowej;

PCzKZ, według Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt. Kręgowce (Głowaciński 2001):

NT – gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia.

CzL, według Czerwonej Listy Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce (Głowaciński 2002):

NT – gatunki niższego ryzyka, ale bliskie zagrożenia.

IUCN, według Czerwonej Księgi Gatunków Zagrożonych (The IUCN Red List of Threatened Species):

LC – najniższego ryzyka, najmniejszej uwagi; gatunek powszechnie występujący w stanie dzikim,

- d - trend liczebności populacji spadkowy,
i - trend liczebności populacji wzrostowy,
s - trend liczebności populacji stabilny,
u - trend liczebności populacji nieznany.

IUCN Red List, według Europejskiej Czerwonej Listy Płazów (IUCN European Red List of Amphibians [Temple, Cox 2009]):

LC – gatunki najmniejszej troski.

IUCN Red List, według Europejskiej Czerwonej Listy Gądów (IUCN European Red List of Reptiles [Cox, Temple 2009]):

LC – gatunki najmniejszej troski.

Źródło danych – informacja o źródle danych o występowaniu gatunku w SPK: dane własne inwentaryzacje terenowe autorów prowadzona w m-cach IV-IX 2020 r.

3.2.4. Ptaki

W opracowaniu wymieniono wszystkie gatunki ptaków stwierdzone na terenie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego w latach 2016–2025. W tym okresie nie prowadzono kierunkowych i regularnych badań na potrzeby niniejszego opracowania. Wykorzystano natomiast dane przekazane przez obserwatorów ptaków – pracowników i współpracowników ZPKWŁ oraz pochodzące z Kartoteki

W latach 2016–2025 w Sulejowskim Parku Krajobrazowym wykazano obecność 232 gatunków ptaków (49% spośród 473 gatunków stwierdzonych w Polsce do 10.08.2025; Komisja Faunistyczna <https://komisjafaunistyczna.pl/>), w tym 147 gatunków lęgowych (62% spośród 238 gatunków lęgowych aktualnie w Polsce; Chodkiewicz i in. 2019). Ponadto wykryto 85 gatunków przebywających tu w okresie niełęgowym.

Tab. 12. Lista gatunków ptaków stwierdzonych w Sulejowskim Parku Krajobrazowym w latach 2016–2025.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Status 2016-2025	OG	Zał. I DP	CLPP	Populacja krajowa do 10 tys. par
1	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	L - C	OŚ			
2	łabędź czarnodzioby	<i>Cygnus columbianus</i>	NL - P, Z	OŚ	x		
3	łabędź krzykliwy	<i>Cygnus cygnus</i>	P, Z	OŚ	x	NT	
4	bernikla białolica	<i>Branta leucopsis</i>	P, Z	OŚ	x		
5	bernikla kanadyjska	<i>Branta canadensis</i>	P, Z	OŚ			
6	gęgawa	<i>Anser anser</i>	L - C	Ł			
7	gęś tundrowa	<i>Anser serrirostris</i>	P, Z	OŚ			
8	gęś białoczelna	<i>Anser albifrons</i>	P, Z	Ł			
9	gęsiówka egipska	<i>Alopochen aegyptiaca</i>	P	OŚ			+
10	ohar	<i>Tadorna tadorna</i>	P	OŚ		VU	+
11	mandarynka	<i>Aix galericulata</i>	P	OŚ			+
12	łodówka	<i>Clangula hyemalis</i>	P	OŚ			
13	uhła	<i>Melanitta fusca</i>	P, Z	OŚ			
14	markaczka	<i>Melanitta nigra</i>	P	OŚ			
15	gagoł	<i>Bucephala clangula</i>	L - C	OŚ			+
16	bielaczek	<i>Mergellus albellus</i>	P, Z	OŚ	x		

17	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	L - C	OŚ			+
18	szlachar	<i>Mergus serrator</i>	P, Z	OŚ		RE	
19	hełmiatka	<i>Netta rufina</i>	P	OŚ		VU	
20	głowienka	<i>Aythya ferina</i>	P	OŚ		VU	+
21	podgorzałka	<i>Aythya nyroca</i>	P	OŚ	x	VU	+
22	czernica	<i>Aythya fuligula</i>	L - C	OŚ		NT	+
23	ogorzałka	<i>Aythya marila</i>	P, Z	OŚ			
24	cyranka	<i>Spatula querquedula</i>	L - B	OŚ		VU	+
25	płaskonos	<i>Spatula clypeata</i>	L - B	OŚ		VU	+
26	krakwa	<i>Mareca strepera</i>	L - B	OŚ			+
27	świstun	<i>Mareca penelope</i>	P, Z	OŚ		CR	
28	krzyżówka	<i>Anas platyrhynchos</i>	L - C	Ł			
29	rożeniec	<i>Anas acuta</i>	P, Z	OŚ		CR	+
30	cyraneczka	<i>Anas crecca</i>	L - B	Ł		DD	+
31	przepiórka	<i>Coturnix coturnix</i>	L - B	OŚ		VU	
32	kuropatwa	<i>Perdix perdix</i>	L - C	Ocz			
33	bażant	<i>Phasianus colchicus</i>	L - C	Ł			
34	perkozek	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	L - C	OŚ			
35	perkoz rdzawoszyi	<i>Podiceps grisegena</i>	P	OŚ		VU	+
36	perkoz dwuczuby	<i>Podiceps cristatus</i>	L - C	OŚ			
37	perkoz rogaty	<i>Podiceps auritus</i>	P	OŚ	x		
38	zausznik	<i>Podiceps nigricollis</i>	P	OŚ		VU	+
39	siniak	<i>Columba oenas</i>	L - B	OŚ			
40	grzywacz	<i>Columba palumbus</i>	L - C	Ł			
41	turkawka	<i>Streptopelia turtur</i>	L - B	OŚ		VU	
42	sierpówka	<i>Streptopelia decaocto</i>	L - C	OŚ			
43	lelek	<i>Caprimulgus europaeus</i>	L - B	OŚ	x		
44	jerzyk	<i>Apus apus</i>	L - C	OŚ			
45	kukułka	<i>Cuculus canorus</i>	L - B	OŚ			
46	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	L - B	OŚ			
47	derkacz	<i>Crex crex</i>	L - B	OŚ	x	VU	
48	kropiatka	<i>Porzana porzana</i>	L - B	OŚ	x	DD	+
49	zielonka	<i>Zapornia parva</i>	L - B	OŚ	x	DD	+

50	kokoszka	<i>Gallinula chloropus</i>	L - C	OŚ			
51	łyśka	<i>Fulica atra</i>	L - C	Ł			
52	żuraw	<i>Grus grus</i>	L - C	OŚ	x		
53	ostrygojad	<i>Haematopus ostralegus</i>	P	OŚ		VU	+
54	szablodziób	<i>Recurvirostra avosetta</i>	P	OŚ	x		+
55	siewnica	<i>Pluvialis squatarola</i>	P	OŚ			
56	siewka złota	<i>Pluvialis apricaria</i>	P	OŚ	x	RE	
57	sieweczka obrożna	<i>Charadrius hiaticula</i>	L - B	OŚ		EN	+
58	sieweczka rzeczna	<i>Charadrius dubius</i>	L - C	OŚ			
59	czajka	<i>Vanellus vanellus</i>	L - C	OŚ		EN	
60	kulik wielki	<i>Numenius arquata</i>	P	OŚ		EN	+
61	szlamnik	<i>Limosa lapponica</i>	P	OŚ	x		
62	rycyk	<i>Limosa limosa</i>	P	OŚ		CR	+
63	kamusznik	<i>Arenaria interpres</i>	P	OŚ			
64	biegus rdzawy	<i>Calidris canutus</i>	P	OŚ			
65	batalion	<i>Calidris pugnax</i>	P	OŚ	x	CR	+
66	biegus płaskodzioby	<i>Calidris falcinellus</i>	P	OŚ			
67	biegus krzywodzioby	<i>Calidris ferruginea</i>	P	OŚ			
68	biegus mały	<i>Calidris temminckii</i>	P	OŚ			3
69	piaskowiec	<i>Calidris alba</i>	P	OŚ			
70	biegus zmienny	<i>Calidris alpina</i>	P	OŚ	x	RE	
71	biegus malutki	<i>Calidris minuta</i>	P	OŚ			
72	słonka	<i>Scolopax rusticola</i>	L - B	Ł			
73	dubelt	<i>Gallinago media</i>	P	OŚ	x	EN	+
74	kszyk	<i>Gallinago gallinago</i>	L - B	OŚ		VU	
75	bekasik	<i>Lymnocyptes minimus</i>	P	OŚ		RE	
76	brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>	L - B	OŚ			+
77	samotnik	<i>Tringa ochropus</i>	L - B	OŚ			
78	brodziec śniady	<i>Tringa erythropus</i>	P	OŚ			
79	kwokacz	<i>Tringa nebularia</i>	P	OŚ			
80	krwawodziób	<i>Tringa totanus</i>	L - B	OŚ		NT	
81	łęczak	<i>Tringa glareola</i>	P	OŚ	x	CR	

82	brodziec pławny	<i>Tringa stagnatilis</i>	P	OŚ			
83	płatkonóg szydłodzioby	<i>Phalaropus lobatus</i>	P	OŚ	x		
84	płatkonóg płaskodzioby	<i>Phalaropus fulicarius</i>	P	OŚ	x		
85	mewa trójpalczasta	<i>Rissa tridactyla</i>	P	OŚ			
86	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	L - C	OŚ			
87	mewa mała	<i>Hydrocoloeus minutus</i>	P	OŚ	x	RE	
88	mewa czarnogłowa	<i>Ichthyaetus melanocephalus</i>	P	OŚ	x	EN	+
89	mewa siwa	<i>Larus canus</i>	P, Z	OŚ		VU	+
90	mewa żółtonoga	<i>Larus fuscus</i>	P	OŚ			
91	mewa srebrzysta	<i>Larus argentatus</i>	P, Z	OŚ			+
92	mewa białogłowa	<i>Larus cachinnans</i>	P, Z	OŚ			+
93	mewa siodłata	<i>Larus marinus</i>	P	OŚ			
94	rybitwa wielkodzioba	<i>Hydroprogne caspia</i>	P	OŚ	x		
95	rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>	L - C	OŚ	x		
96	rybitwa popielata	<i>Sterna paradisaea</i>	P	OŚ	x		
97	rybitwa białoczelna	<i>Sternula albifrons</i>	P	OŚ	x	VU	+
98	rybitwa białowąsa	<i>Chlidonias hybrida</i>	L - C	OŚ	x		+
99	rybitwa czarna	<i>Chlidonias niger</i>	L - C	OŚ	x	VU	+
100	rybitwa białoskrzydła	<i>Chlidonias leucopterus</i>	L - C	OŚ		VU	+
101	nur rdzawoszyi	<i>Gavia stellata</i>	P	OŚ	x		
102	nur czarnoszyi	<i>Gavia arctica</i>	P, Z	OŚ	x	RE	
103	bocian czarny	<i>Ciconia nigra</i>	L - C	OŚ	x		+
104	bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	L - C	OŚ	x		
105	bąk	<i>Botaurus stellaris</i>	L - B	OŚ	x	NT	+
106	bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>	L - B	OŚ	x	DD	+
107	ślepowron	<i>Nycticorax nycticorax</i>	P	OŚ	x		+
108	czapla siwa	<i>Ardea cinerea</i>	P	Ocz			
109	czapla purpurowa	<i>Ardea purpurea</i>	P	OŚ	x	RE	
110	czapla biała	<i>Ardea alba</i>	P, Z	OŚ	x		+
111	kormoran	<i>Phalacrocorax carbo</i>	L - C	Ocz			

112	rybołów	<i>Pandion haliaetus</i>	P	OŚ	x	VU	+
113	trzmiełojad	<i>Pernis apivorus</i>	L - B	OŚ	x		+
114	orlik krzykliwy	<i>Clanga pomarina</i>	P	OŚ	x		+
115	błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	L - C	OŚ	x		
116	błotniak zbożowy	<i>Circus cyaneus</i>	P, Z	OŚ	x	CR	+
117	błotniak łąkowy	<i>Circus pygargus</i>	P	OŚ	x	VU	+
118	krogulec	<i>Accipiter nisus</i>	L - C	OŚ			
119	jastrząb	<i>Accipiter gentilis</i>	L - C	OŚ			
120	bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	L - C	OŚ	x		+
121	kania ruda	<i>Milvus milvus</i>	P	OŚ	x		+
122	kania czarna	<i>Milvus migrans</i>	P	OŚ	x	NT	+
123	myszołów włochaty	<i>Buteo lagopus</i>	P, Z	OŚ			
124	myszołów	<i>Buteo buteo</i>	L - C	OŚ			
125	uszatka	<i>Asio otus</i>	L - B	OŚ			
126	puszczyk	<i>Strix aluco</i>	L - B	OŚ			
127	dudek	<i>Upupa epops</i>	L - C	OŚ			
128	krętogłów	<i>Jynx torquilla</i>	L - B	OŚ			
129	dzięcioł zielony	<i>Picus viridis</i>	L - B	OŚ			
130	dzięcioł czarny	<i>Dryocopus martius</i>	L - C	OŚ	x		
131	dzięcioł średni	<i>Dendrocoptes medius</i>	L - C	OŚ	x		
132	dzięciołek	<i>Dryobates minor</i>	L - B	OŚ			
133	dzięcioł duży	<i>Dendrocopos major</i>	L - C	OŚ			
134	zimorodek	<i>Alcedo atthis</i>	L - C	OŚ	x		+
135	pustułka	<i>Falco tinnunculus</i>	L - C	OŚ			+
136	kobczyk	<i>Falco vespertinus</i>	P	OŚ	x	RE	
137	drzemlik	<i>Falco columbarius</i>	P, Z	OŚ	x		
138	kobuz	<i>Falco subbuteo</i>	L - C	OŚ			+
139	sokół wędrowny	<i>Falco peregrinus</i>	P	OŚ	x	VU	+
140	wilga	<i>Oriolus oriolus</i>	L - B	OŚ			
141	gąsiorek	<i>Lanius collurio</i>	L - C	OŚ	x		
142	srokosz	<i>Lanius excubitor</i>	L - B	OŚ			
143	sójka	<i>Garrulus glandarius</i>	L - C	OŚ			
144	sroka	<i>Pica pica</i>	L - C	Ocz			
145	kawka	<i>Coloeus monedula</i>	L - C	OŚ			

146	gawron	<i>Corvus frugilegus</i>	L - C	Ocz		VU	
147	kruk	<i>Corvus corax</i>	L - C	Ocz			
148	czarnowron	<i>Corvus corone</i>	P	OŚ			
149	wrona siwa	<i>Corvus cornix</i>	L - C	OŚ			
150	sosnówka	<i>Periparus ater</i>	L - C	OŚ			
151	czubatka	<i>Lophophanes cristatus</i>	L - C	OŚ			
152	sikora uboga	<i>Poecile palustris</i>	L - C	OŚ			
153	czarnogłówka	<i>Poecile montanus</i>	L - C	OŚ			
154	modraszka	<i>Cyanistes caeruleus</i>	L - C	OŚ			
155	bogatka	<i>Parus major</i>	L - C	OŚ			
156	remiz	<i>Remiz pendulinus</i>	L - C	OŚ			
157	lerka	<i>Lullula arborea</i>	L - B	OŚ	x		
158	skowronek	<i>Alauda arvensis</i>	L - B	OŚ			
159	wąsatka	<i>Panurus biarmicus</i>	L - B	OŚ			+
160	brzęczka	<i>Locustella luscinioides</i>	L - B	OŚ			
161	strumieniówka	<i>Locustella fluviatilis</i>	L - B	OŚ			
162	świerszczak	<i>Locustella naevia</i>	L - B	OŚ			
163	zaganiacz	<i>Hippolais icterina</i>	L - C	OŚ			
164	rokitniczka	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	L - B	OŚ			
165	łozówka	<i>Acrocephalus palustris</i>	L - B	OŚ			
166	trzcinniczek	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	L - C	OŚ			
167	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	L - C	OŚ			
168	oknówka	<i>Delichon urbicum</i>	L - C	OŚ			
169	dymówka	<i>Hirundo rustica</i>	L - C	OŚ			
170	brzegówka	<i>Riparia riparia</i>	L - C	OŚ			
171	świstunka leśna	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	L - C	OŚ			
172	piecuszek	<i>Phylloscopus trochilus</i>	L - C	OŚ			
173	pierwiosnek	<i>Phylloscopus collybita</i>	L - C	OŚ			

174	wójcik	<i>Phylloscopus trochiloides</i>	P	OŚ		DD	+
175	raniuszek	<i>Aegithalos caudatus</i>	L - C	OŚ			
176	kapturka	<i>Sylvia atricapilla</i>	L - C	OŚ			
177	gajówka	<i>Sylvia borin</i>	L - B	OŚ			
178	jarzębatka	<i>Curruca nisoria</i>	L - B	OŚ	x		
179	piegża	<i>Curruca curruca</i>	L - C	OŚ			
180	cierniówka	<i>Curruca communis</i>	L - C	OŚ			
181	mysikrólik	<i>Regulus regulus</i>	L - B	OŚ			
182	zniczek	<i>Regulus ignicapilla</i>	L - B	OŚ			
183	jemiołuszka	<i>Bombycilla garrulus</i>	P, Z	OŚ			
184	kowalik	<i>Sitta europaea</i>	L - C	OŚ			
185	pełzacz leśny	<i>Certhia familiaris</i>	L - B	OŚ			
186	pełzacz ogrodowy	<i>Certhia brachydactyla</i>	L - B	OŚ			
187	strzyżyk	<i>Troglodytes troglodytes</i>	L - C	OŚ			
188	szpak	<i>Sturnus vulgaris</i>	L - C	OŚ			
189	muchołówka szara	<i>Muscicapa striata</i>	L - C	OŚ			
190	rudzik	<i>Erithacus rubecula</i>	L - C	OŚ			
191	słownik rdzawy	<i>Luscinia megarhynchos</i>	L - B	OŚ			
192	słownik szary	<i>Luscinia luscinia</i>	L - B	OŚ		NT	
193	podrózniczek	<i>Luscinia svecica</i>	P	OŚ	x		
194	muchołówka żałobna	<i>Ficedula hypoleuca</i>	L - C	OŚ		NT	
195	pleszka	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	L - C	OŚ			
196	kopciuszek	<i>Phoenicurus ochruros</i>	L - C	OŚ			
197	pokląskwa	<i>Saxicola rubetra</i>	L - B	OŚ		NT	
198	kląskawka	<i>Saxicola rubicola</i>	L - B	OŚ			
199	białorzytka	<i>Oenanthe oenanthe</i>	L - B	OŚ			
200	paszkoć	<i>Turdus viscivorus</i>	L - B	OŚ			
201	śpiewak	<i>Turdus philomelos</i>	L - C	OŚ			
202	drożdżik	<i>Turdus iliacus</i>	P	OŚ		EN	+
203	kos	<i>Turdus merula</i>	L - C	OŚ			
204	kwiczoł	<i>Turdus pilaris</i>	L - C	OŚ			

205	pokrzywnica	<i>Prunella modularis</i>	L - B	OŚ			
206	wróbel	<i>Passer domesticus</i>	L - C	OŚ			
207	mazurek	<i>Passer montanus</i>	L - C	OŚ			
208	świergotek drzewny	<i>Anthus trivialis</i>	L - C	OŚ			
209	świergotek łąkowy	<i>Anthus pratensis</i>	L - B	OŚ			
210	siwerniak	<i>Anthus spinoletta</i>	P	OŚ		NT	+
211	pliszka żółta	<i>Motacilla flava</i>	L - C	OŚ			
212	pliszka górska	<i>Motacilla cinerea</i>	L - C	OŚ			
213	pliszka cytrynowa	<i>Motacilla citreola</i>	L - B	OŚ		NT	+
214	pliszka siwa	<i>Motacilla alba</i>	L - C	OŚ			
215	zięba	<i>Fringilla coelebs</i>	L - C	OŚ			
216	jer	<i>Fringilla montifringilla</i>	P, Z	OŚ			
217	grubodziób	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	L - B	OŚ			
218	dziwonia	<i>Carpodacus erythrinus</i>	L - B	OŚ			
219	gil	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	L - B	OŚ			
220	dzwoniec	<i>Chloris chloris</i>	L - C	OŚ			
221	makolągwa	<i>Linaria cannabina</i>	L - C	OŚ			
222	rzepołuch	<i>Linaria flavirostris</i>	P	OŚ			
223	czeczotka	<i>Acanthis flammea</i>	P, Z	OŚ			+
224	krzyżodziób świerkowy	<i>Loxia curvirostra</i>	P, Z	OŚ			
225	szczygieł	<i>Carduelis carduelis</i>	L - C	OŚ			
226	kulczyk	<i>Serinus serinus</i>	L - B	OŚ			
227	czyż	<i>Spinus spinus</i>	L - B	OŚ			
228	śnieguła	<i>Plectrophenax nivalis</i>	P	OŚ			
229	potrzeszcz	<i>Emberiza calandra</i>	L - B	OŚ			
230	trznadel	<i>Emberiza citrinella</i>	L - C	OŚ			
231	ortolan	<i>Emberiza hortulana</i>	L - B	OŚ	x	VU	
232	potrzos	<i>Emberiza schoeniclus</i>	L - C	OŚ			

Status: L – lęgowe, P – przelotne, Z – zimujące; Ochrona: OŚ – ścisła, Ocz – częściowa, Ł – gatunek łowny; DP – Dyrektywa Ptasia UE (Załącznik I – gatunki wymagające tworzenia obszarów specjalnych ochrony), CLPP – Czerwona lista ptaków Polski (Wilk i in. 2020), CLPE – Czerwona lista ptaków Europy (BirdLife International 2021) (EU - zagrożony, VU – narażony, NT – bliski zagrożenia, DD – gatunek niedostatecznie rozpoznany).

Tab. 13. Liczba gatunków ptaków stwierdzonych w latach 2016–2025 w poszczególnych rzędach z podziałem na gatunki lęgowe i nieleęgowe.

Rząd	Liczba gatunków		Razem
	Lęgowe	Nieleęgowe	
Blaszkodziobe Anseriformes	10	20	30
Grzebiące Galliformes	3	-	3
Perkozowe Podicipediformes	2	3	5
Gołębiowe Columbiformes	4	-	4
Kukułkowe Cuculiformes	1	-	1
Krótkonogie Apodiformes	2	-	2
Żurawiowe Gruiformes	7	-	7
Siewkowe Charadriiformes	13	35	48
Nury Gaviiformes	-	2	2
Bocianowe Ciconiiformes	2	-	2
Głuptakowe Suliformes	1	-	1
Pelikanowe Pelecaniformes	3	3	6
Szponiaste Accipitriformes	6	7	13
Sowy Strigiformes	2	-	3
Dzioborożcowe Bucerotiformes	1	-	1
Dzięciołowe Piciformes	6	1	7
Kraskowe Coraciiformes	1	-	1
Sokołowe Falconiformes	2	3	4
Wróblowe Passeriformes	82	11	93
Razem	148	84	232

Ptaki lęgowe**Tab. 14.** Klasy liczebności ptaków lęgowych i zimujących dostosowane do Sulejowskiego Parku Krajobrazowego na podstawie zagęszczeń zaproponowanych przez Tomiałowca i Stawarczyka (2003).

Klasa liczebności	Liczba par / terytoriów lęgowych	Liczba osobników w okresie zimowym
Bardzo nieliczny	<2	<4
Nieliczny	2–17	4–35
Średnio liczny	17–170	35–340
Liczny	170–1 700	340–3 400
Bardzo liczny	1 700–17 000	3 400–34 000

Najcenniejsze gatunki ptaków stwierdzone jako lęgowe na obszarze Sulejowskiego PK, których populacje są istotne, lub które są zagrożone w skali regionu (Janiszewski i in. 2016) zaprezentowano w tabeli poniżej.

Tab. 15. Lista najważniejszych gatunków ptaków lęgowych na terenie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego w latach 2016 - 2025.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie na terenie Sulejowskiego PK
Rząd: Błazkodziobe Anseriformes			
1.	łabędź niemy	<i>Cygnus olor</i>	<p>Średnio licznie lęgowy: 30 - 35 par</p> <p>Zagęszczenie: 17,6-20,6 pary / 100 km²</p> <p>Generalnie zasiedla zbiorniki wód stojących o różnej wielkości i żyzności, unikając zbiorników dystroficznych. Zdecydowana większość populacji gniazduje na zb. Sulejowskim (do 30 par), gdzie warunki środowiskowe, zapewniają łabędziowi niememu możliwości liczego gniazdowania. Nieliczne pary zasiedlają starorzecza i rozlewiska w dolinie Pilicy.</p>
2.	gęgawa	<i>Anser anser</i>	<p>Nielicznie lęgowa: do 4 par</p> <p>Zagęszczenie: do 2,4 pary / 100 km²</p> <p>Zasiedla różne zbiorniki wód stojących, posiadające dobrze rozwinięte płyty lub pasy roślinności szuwarowej. Nieregularnie gniazduje w cofce zb. Sulejowskiego.</p>
3.	gągoł	<i>Bucephala clangula</i>	<p>Nielicznie lęgowy: do 10 par</p> <p>Zagęszczenie: do 5,9 pary / 100 km²</p> <p>Lęgowiec nad zbiornikami wodnymi i większymi rzekami w pobliżu lasów i zadrzewień, pod warunkiem występowania w nich starodrzewi obfitujących w dziuple naturalne lub wykute przez dzięcioła czarnego <i>Dryobates martius</i>. Wyraźnie skoncentrowany na zb. Sulejowskim i w jego najbliższym otoczeniu.</p>
4.	nurogęs	<i>Mergus merganser</i>	<p>Nielicznie lęgowy: 10 - 15 par</p>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie na terenie Sulejowskiego PK
			<p>Zagęszczenie: do 5,9 – 8,8 pary / 100 km²</p> <p>Lęgowa nad zbiornikami wodnymi i większymi rzekami w pobliżu lasów i zadrzewień, zwłaszcza posiadających fragmenty starodrzewi.</p> <p>Zasiedla zb. Sulejowski (do 10 par) oraz dolinę Pilicy.</p>
Rząd Żurawiowe Gruiformes			
5.	wodnik	<i>Rallus aquaticus</i>	<p>Średnio licznie lęgowy: ok. 80 par.</p> <p>Zagęszczenie: 47 par / 100 km²</p> <p>Zasiedla brzegi zbiorników wód stojących, porośnięte różnymi typami roślinności szuwarowej.</p> <p>Niemal cała populacja gniazduje na zb. Sulejowskim (do 72 par). Nieliczne pary prawdopodobnie zasiedlają starorzecza i rozlewiska w dolinie Pilicy.</p>
6.	łyśka	<i>Fulica atra</i>	<p>Średnio licznie lęgowa: ok. 60 par.</p> <p>Zagęszczenie: 35,3 pary / 100 km²</p> <p>Zasiedla brzegi zbiorników wód stojących, porośnięte różnymi typami roślinności szuwarowej. Niemal cała populacja gniazduje na zb. Sulejowskim (maks. stw. 57 par). Nieliczne pary prawdopodobnie zasiedlają starorzecza i rozlewiska w dolinie Pilicy.</p>
7.	żuraw	<i>Grus grus</i>	<p>Średnio licznie lęgowy, lecz dokładna liczebność nie jest znana.</p> <p>Gniazduje w szerokim spektrum siedlisk mokradłowych od podmokłych lasów do niewielkich śródpolnych zabagnień.</p> <p>Na obrzeżach zb. Sulejowskiego lęgnie się kilka par. Nie zebrano pełnych danych odnośnie liczebności i rozmieszczenia stanowisk lęgowych w Parku poza terenem samego zbiornika</p>
Rząd: Siewkowe Charadriiformes			
8.	sieweczka obrożna	<i>Charadrius hiaticula</i>	<p>Bardzo nielicznie lęgowa: 1-2 pary</p> <p>Zagęszczenie: 0,6 – 1,2 pary / 100 km²</p> <p>Sieweczka obrożna zasiedla piaszczyste tereny otwarte o niskiej roślinności w pobliżu wody. Są to zazwyczaj plaże oraz rozległe łąchy i wyspy w korytach dużych rzek. Spotykana również na silnie wypasanych łąkach w obrębie terasy zalewowej, murawach kserotermicznych, żwirowniach i wyrobiskach pokopalnianych</p> <p>Efemeryczne lęgi stwierdzono tylko na zb. Sulejowskim w 2021 r., kiedy w wyniku późnego napętnienia długo utrzymywały się piaszczyste łąchy.</p>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie na terenie Sulejowskiego PK
9.	sieweczka rzeczna	<i>Charadrius dubius</i>	<p>Nielicznie lęgowa: do 10 par</p> <p>Zagęszczenie: do 6 par / 100 km²</p> <p>Podobnie jak sieweczka obrożna zasiedla piaszczyste tereny otwarte o niskiej roślinności, szczególnie chętnie w pobliżu wody.</p> <p>Regularnie przystępuje do gniazdowania na łachach w korycie Pilicy i w górnej części zb. Sulejowskiego.</p>
10.	kszyk	<i>Gallinago gallinago</i>	<p>Nielicznie lęgowy (poniżej 20 par)</p> <p>Zagęszczenie: do 11,8 par / 100 km²</p> <p>Zasiedla silnie podmokłe torfowiska, łąki i pastwiska o nawet stosunkowo niewielkiej powierzchni. Zwyklej spotyka się go na terenach otwartych, ale akceptuje też miejsca porośnięte luźnymi krzewami i drzewami, a nawet małe śródleśne bagienka</p> <p>W cofce zb. Sulejowskiego stwierdzono maks. 9 tokujących samców. Stanowisk kilku lęgowych par nieregularnie występuje na zabagnionych łąkach w dolinie Pilicy.</p>
11.	brodziec piskliwy	<i>Actitis hypoleucos</i>	<p>Nielicznie lęgowy (poniżej 20 par)</p> <p>Zagęszczenie: do 11,8 par / 100 km²</p> <p>Gniazduje zwykle wzdłuż różnej wielkości cieków o naturalnie ukształtowanym korycie.</p> <p>Co najmniej kilka par gniazduje wzdłuż koryta Pilicy, w cofce zb. Sulejowskiego stwierdzono do 2 par.</p>
12.	samotnik	<i>Tringa ochropus</i>	<p>Nielicznie lęgowy (liczebność nieznana)</p> <p>Liczebność prawdopodobnie oscyluje w granicach 10–20 par - ocena oparta jest jednak na niepełnej wiedzy o trudnym do policzenia gatunku.</p> <p>Zagęszczenie: 6-11,8 par / 100 km²</p> <p>Gatunek leśny, w okresie lęgowym występuje wzdłuż niewielkich rzek i strumieni przepływających przez las, a także w sąsiedztwie stawów i podmokłych łąk położonych wewnątrz obszarów leśnych.</p> <p>Znane są stanowiska w cofce zb. Sulejowskiego oraz jedno na starorzeczu Pilicy.</p>
13.	śmieszka	<i>Chroicocephalus ridibundus</i>	<p>Średnio licznie lęgowa: do 170 par</p> <p>Śmieszka zasiedla różnego rodzaju eutroficzne, naturalne i sztuczne zbiorniki wodne. Gniazduje tworząc zwykle kolonie, zarówno wśród zwartej roślinności zielnej, jak i w miejscach pozbawionych roślin, takich jak piaszczyste plaże, osadniki, itp. Gniazduje jedynie na zb.</p>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie na terenie Sulejowskiego PK
			Sulejowskim, lecz nieregularnie i w bardzo zmiennej liczebności. Wyjątkowo dużą populację stwierdzono w 2020 r. – 168 par.
14.	rybitwa rzeczna	<i>Sterna hirundo</i>	<p>Średnio licznie lęgowa: do 100 par</p> <p>Związana jest z różnymi typami siedlisk wodnych: dużymi rzekami, jeziorami, zbiornikami zaporowymi, stawami rybnymi i wybrzeżem morskim. Najchętniej gniazduje w miejscach piaszczystych o skąpej roślinności. Korzysta także z wyrobisk i różnego rodzaju osadników</p> <p>Gniazduje jedynie na zb. Sulejowskim, lecz nieregularnie i w bardzo zmiennej liczebności. Wyjątkowo dużą kolonię stwierdzono w 2021 r. – około 100 gniazd. W poprzedniej dekadzie obserwowano jedynie pojedyncze pary, które nie przystępowały do lęgów.</p>
15.	rybitwa czarna	<i>Chlidonias niger</i>	<p>Średnio licznie lęgowa: do 60 par</p> <p>Zasiedla płytkie eutroficzne zbiorniki wodne z obfitą roślinnością pływającą, preferując bagienne doliny rzek. Rzadziej wykorzystuje zbiorniki zaporowe i stawy hodowlane</p> <p>Gniazduje jedynie na zb. Sulejowskim, lecz nieregularnie i w bardzo zmiennej liczebności. W 2020 r. stwierdzono gniazdowanie 58 par.</p>
Rząd: Bocianowe Ciconiiformes			
16.	Bocian biały	<i>Ciconia ciconia</i>	<p>Bardzo nielicznie lęgowy: 1 para</p> <p>Zagęszczenie: 0,6 pary / 100 km²</p> <p>W roku 2024 podczas VIII Międzynarodowego Spisu Bociana Białego na terenie Parku wykazano tylko jedno zajęte gniazdo tego gatunku – w Łęgu Ręczyńskim. Ponadto we wsi Paskrzyn, kilka metrów od granicy Parku znajduje się drugie gniazdo. Należy jednak zaznaczyć, że bardzo często ptaki gniazdujące na terenie wsi położonych poza Parkiem żerują na łąkach leżących w jego granicach.</p>
Rząd: Pelikanowe Pelecaniformes			
17.	bąk	<i>Botaurus stellaris</i>	<p>Nielicznie lęgowy: do 5 samców</p> <p>Zagęszczenie: do 2,9 samca / 100 km²</p> <p>Gniazduje na różnych typach zbiorników wód stojących pod warunkiem posiadania dobrze rozwiniętych płatów lub pasów wysokiej roślinności szuwarowej.</p> <p>Stwierdzony tylko na zb. Sulejowskim, gdzie od lat utrzymuje się stabilna populacja.</p>
18.	bączek	<i>Ixobrychus minutus</i>	Nielicznie lęgowy: do 6 par

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie na terenie Sulejowskiego PK
			<p>Zagęszczenie: do 3,5 pary / 100 km²</p> <p>Zasiedla brzegi zbiorników wód stojących nawet bardzo niewielkich, porośnięte różnymi typami roślinności szuwarowej.</p> <p>Stwierdzony tylko na zb. Sulejowskim, gdzie od lat utrzymuje się stabilna populacja.</p>
Rząd: Szponiaste Accipitriformes			
19.	błotniak stawowy	<i>Circus aeruginosus</i>	<p>Nielicznie lęgowy: do 15 par</p> <p>Zagęszczenie: do 8,8 pary / 100 km²</p> <p>Zasiedla brzegi zbiorników wód stojących, porośnięte różnymi typami roślinności szuwarowej. Ostatnio notowany jako lęgowy także w łąkach zbóż.</p> <p>Liczna i stabilna populacja (10 par w 2020 r.) zasiedla zb. Sulejowski. Nieliczne pary nieregularnie gniazdują w trzcinowiskach w dolinie Pilicy.</p>
20.	bielik	<i>Haliaeetus albicilla</i>	<p>Bardzo nielicznie lęgowy: 1 para</p> <p>Zagęszczenie: 0,6 pary / 100 km²</p> <p>Gniazduje w dojrzałych lasach, położonych niezbyt daleko od dogodnych żerowisk którymi na śródlądziu są w przypadku bielika różne typy zbiorników wodnych i mokradł oraz duże rzeki.</p> <p>Od 2018 roku regularnie gniazduje w lasach na wschodnim brzegu zb. Sulejowskiego. Częste obserwacje dorosłych ptaków w dolinie Pilicy w rejonie Kurnędza wskazują na możliwość gniazdowania drugiej pary na terenie Parku.</p>
Dzięciołowe Piciformes			
21.	Dzięcioł średni	<i>Dendrocytes medius</i>	<p>Nielicznie lęgowy (liczebność nieznana)</p> <p>Zasiedla dojrzałe drzewostany z dużym udziałem gatunków liściastych.</p> <p>Jego występowanie jest na terenie Sulejowskiego PK ograniczone do kilku enklaw. Występuje np. rez.rez, Gaik i Lubiaszów</p>
Kraskowe Coraciiformes			
22.	zimirdek	<i>Alcedo atthis</i>	<p>Nielicznie lęgowy: do 15 par</p> <p>Zagęszczenie: do 8,8 pary / 100 km²</p> <p>Preferuje gniazduje wzdłuż różnej wielkości cieków o naturalnym korycie oraz zalesionych brzegach posiadających piaszczyste skarpy.</p>

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie na terenie Sulejowskiego PK
			Do 10 par gniazduje na zb. Sulejowskim, kilka par w korycie Pilicy.
Rząd: Wróblowe Passeriformes			
23.	wąsatka	<i>Panurus biarmicus</i>	<p>Nielicznie lęgowa: do 10 par</p> <p>Zagęszczenie: do ok. 6 par / 100 km²</p> <p>Gniazduje w szuwarach trzcinowych porastających brzegi zbiorników wód stojących.</p> <p>W cofce zb. Sulejowskiego w 2020 r. wykryto 4 pary lęgowe. Biorąc jednak pod uwagę rozległość występujących tam szuwarów i trudną wykrywalność gatunku, można się spodziewać występowania tam większej liczby par.</p>
24.	brzęczka	<i>Locustella luscinioides</i>	<p>Średnio licznie lęgowa: do 40 par</p> <p>Zagęszczenie: do ok. 23,5 par / 100 km²</p> <p>Gniazduje w szuwarach porastających brzegi zbiorników wód stojących, zdecydowanie preferując szuwały trzcinowe.</p> <p>Stwierdzona tylko na zb. Sulejowskim, gdzie w 2020 r. stwierdzono 38 samców.</p>
25.	trzciniak	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>	<p>Licznie lęgowy: około 180 par</p> <p>Zagęszczenie: ok. 106 par / 100 km²</p> <p>Gniazduje w szuwarach porastających brzegi zbiorników wód stojących, zdecydowanie preferując szuwały trzcinowe.</p> <p>Na zb. Sulejowskim w 2020 r. stwierdzono 178 par. Pojedyncze stanowiska występują na niewielkich trzcinowiskach w dolinie Pilicy.</p>

Ptaki zimujące (wodno-błotne)

Podczas cyklicznych liczeń ptaków zimujących na Pilicy i zb. Sulejowskim w latach 2016 - 2025 stwierdzono 40 gatunków wodno-błotnych. Najliczniej spotykanym gatunkiem była krzyżówka, a następnie gęś tundrowa i kormoran. Gatunkami, które notowano regularnie i w znacznej liczbie były (poza krzyżówką): nurogęś, gągoł i łabędź niemy. Z gatunków rzadszych na uwagę zasługują stwierdzenia łabędzia krzykliwego i czarnodziobego, uhli, nura czarnoszyjowego i rdzawoszyjowego, perkoza rdzawoszyjowego i szlachara.

Ptaki wodno-błotne były wyraźnie skoncentrowane były na zb. Sulejowskim, który w ostatnich latach (brak złodzenia) zyskuje na znaczeniu dla zimujących ptaków, stąd też został on dołączony do akwenów objętych Państwowym Monitoringiem Ptaków Polski. W styczniu 2025 roku przebywało tu ponad 8000 ptaków wodno-błotnych z 28 gatunków.

Tab. 16. Charakterystyka ilościowa gatunków ptaków wodno-błotnych zimujących w Sulejowskim Parku Krajobrazowym w latach 2016 - 2025.

Kategorie liczebności: BL – bardzo liczny, L – liczny, ŚL – średnio liczny, NL – nieliczny, BNL – bardzo nieliczny.

Lp.	Gatunek	Grupa morfo-ekologiczna	Liczba osobników	Klasa liczebności	Rok stw. maks. liczebności
1	krzyżówka	fitofag	5433	BL	2020
2	gęś tundrowa	fitofag	2000	L	2024
3	kormoran	ichtiofag	1706	L	2025
4	gągoł	bentofag	574	L	2025
5	nurogęś	ichtiofag	570	L	2018
6	gęgawa	fitofag	360	L	2025
7	żuraw	omnifag	320	ŚL	2024
8	łyśka	omnifag	307	ŚL	2025
9	mewa białogłowa	omnifag	221	ŚL	2025
10	łabędź niemy	fitofag	210	ŚL	2019
11	cyraneczka	fitofag	139	ŚL	2020
12	gęś białoczelna	fitofag	90	ŚL	2023
13	łabędź krzykliwy	fitofag	75	ŚL	2022
14	czernica	bentofag	75	ŚL	2018
15	czapla biała	ichtiofag	75	ŚL	2025
16	świstun	fitofag	56	ŚL	2025
17	śmieszka	omnifag	49	ŚL	2025
18	perkozek	ichtiofag	28	NL	2018
19	łabędź czarnodzioby	fitofag	24	NL	2015
20	czapla siwa	ichtiofag	22	NL	2020
21	ogorzałka	bentofag	20	NL	2025
22	wąsatka	omnifag	20	NL	2019
23	bielaczek	ichtiofag	17	NL	2023
24	mewa siwa	omnifag	17	ŚL	2023
25	krakwa	fitofag	10	NL	2023
26	uhła	bentofag	10	NL	2018
27	bielik	ichtiofag	10	NL	2023
30	głowienka	bentofag	8	NL	2021
28	perkoz dwuczuby	ichtiofag	4	NL	2018
29	mewa srebrzysta	omnifag	4	NL	2019

Lp.	Gatunek	Grupa morfo-ekologiczna	Liczba osobników	Klasa liczebności	Rok stw. maks. liczebności
31	zimirdek	ichtiofag	3	BNL	2018
32	nur czarnoszyi	ichtiofag	3	BNL	2020
33	rożeniec	fitofag	2	BNL	2022
34	wodnik	omnifag	2	BNL	2020
35	płaskonos	fitofag	1	BNL	2022
36	szlachar	ichtiofag	1	BNL	2020
37	perkoz rdzawoszyi	ichtiofag	1	BNL	2020
38	bernikla białolica	fitofag	1	BNL	2024
39	nur rdzawoszyi	ichtiofag	1	BNL	2025
40	czajka	omnifag	1	BNL	2023

3.2.5. Ssaki

łącznie z terenu Sulejowskiego Parku Krajobrazowego wykazano 55 gatunków ssaków, w tym 16 gatunków nietoperzy:

Tab. 17. Gatunki ssaków stwierdzonych w SPK

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie na terenie SPK i w jego otoczeniu
Rząd: jeżokształtne Erinaceomorpha			
Rodzina: jeżowate Erinaceidae			
1.	jeż wschodni	<i>Erinaceus roumanicus</i>	Gatunek niezbyt często obserwowany w strefach ekotonowych, często w pobliżu siedzib ludzkich, stwierdzany najczęściej na podstawie martwych osobników na drogach
Rząd: ryjówkokształtne Soricomorpha			
Rodzina: kretowate Talpidae			
2.	kret europejski	<i>Talpa europaea</i>	Gatunek stwierdzany zwykle w oparciu o charakterystyczne kopce – pospolity i prawdopodobnie dość liczny na terenach rolnych, porolnych, rekreacyjnych itp
Rodzina: ryjówkowate Soricidae			
3.	ryjówka aksamitna	<i>Sorex araneus</i>	Najczęstszy gatunek ryjówki w SPK, spotykany w większości siedlisk.
4.	ryjówka malutka	<i>Sorex minutus</i>	Znacznie rzadszy gatunek od ryjówki aksamitnej, występuje w lasach liściastych SPK
5.	rzęsorek rzeczek	<i>Neomys fodiens</i>	Gatunek korzystający z siedlisk wodno-błotnych na terenie Parku. Spotykany głównie w dolinach mniejszych cieków, przy zbiornikach
Rząd: gryzonie Rodentia			

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie na terenie SPK i w jego otoczeniu
Rodzina: wiewiórkowate Sciuridae			
6.	wiewiórka pospolita	<i>Sciurus vulgaris</i>	Gatunek pospolity głównie w lesistej, północnej części Parku. Nigdzie nie jest liczny
Rodzina: popielicowate Gliridae			
7.	orzesznica leszczynowa	<i>Muscardinus avellanarius</i>	Pierwsze stwierdzenie gatunku pochodzi z 1994 r. z lasów okolic Meszczy. Od roku 2018 potwierdzane nowe stanowiska na terenie lasów Nadleśnictwa Piotrków (Kołodzki Z – inf. ustna)
Rodzina: chomikowate Cricetidae (podrodzina nornikowate Arvicolinae)			
8.	piżmak amerykański	<i>Ondatra zibethicus</i>	Gatunek obcy, obecnie rzadki związany z średniej wielkości stawami, kompleksami stawów, strefą cofki Zalewu, prawdopodobnie dużo rzadszy niż niegdyś.
9.	karczownik ziemnowodny	<i>Arvicola amphibius</i>	Podobnie jak piżmak gatunek rzadki, którego występowanie związane jest raczej z dolinami Pilicy i jej dopływów
10.	nornica ruda	<i>Clethrionomys glareolus</i>	Częsty gatunek w SPK, zwłaszcza na terenach leśnych, ale regularnie występuje też w siedliskach nieleśnych.
11.	nornik darniowy	<i>Microtus subterraneus</i>	Gatunek związany z drzewostanami liściastymi, mieszanymi, wilgotnymi, prawdopodobnie dużo rzadszy od nornicy rudej
12.	nornik północny	<i>Microtus oeconomus</i>	Lokalnie dość częsty i liczny gatunek, ale ograniczony do specyficznych siedlisk wilgotnych
13.	nornik bury	<i>Microtus agrestis</i>	Prawdopodobnie najliczniejszy z norników, występuje na całym obszarze SPK
14.	nornik zwyczajny	<i>Microtus arvalis</i>	Prawdopodobnie częsty i liczny gatunek suchych siedlisk nieleśnych, rzadko notowany w innych biotopach.
Rodzina: myszowate Muridae			
15.	mysz domowa	<i>Mus musculus</i>	Gatunek dość pospolity, związany z siedzibami ludzkimi, ale występuje też na siedliskach ruderalnych, porolnych itp.
16.	szczur wędrowny	<i>Rattus norvegicus</i>	Gatunek synantropijny, występujący liczniej na terenach zurbanizowanych
17.	badyłarka pospolita	<i>Micromys minutus</i>	Gatunek związany z siedliskami okrajkowymi, zaroślami śródpolnymi, czyżniami itp
18.	myszarka polna	<i>Apodemus agrarius</i>	Dość częsta w różnych siedliskach SPK
19.	myszarka leśna	<i>Apodemus flavicollis</i>	Gatunek liczny, związany z żyznymi drzewostanami liściastymi i mieszanymi terenu SPK
Rodzina: bobrowate Castoridae			

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie na terenie SPK i w jego otoczeniu
20.	bóbr europejski	<i>Castor fiber</i>	Silna i ustabilizowana populacja w granicach SPK. Szacowana na min. 10 rodzin. Występuje praktycznie we wszystkich dostępnych siedliskach przy korycie Pilicy i dopływów, związanych z wodami stojącymi. Obecnie obszar zasiedlenia skutecznie ogranicza obecność wilka
Rodzina: Zajączaki <i>Lagomorpha</i>			
21.	zając szarak	<i>Lepus timidus</i>	Gatunek występujący zarówno w obszarach zalesionych jak i w krajobrazie rolniczym. Populacja trudna do oszacowania ale prawdopodobnie zaznacza się trend spadkowy
Rząd drapieżne Carnivora			
Rodzina: Psowate Canidae			
22.	lis rudy	<i>Vulpes vulpes</i>	Najpospolitszy z psowatych, występuje zarówno w obszarach leśnych jak i otwartych, nie stroni od obszarów zurbanizowanych
23.	wilk szary	<i>Canis lupus</i>	Gatunek obserwowany od ok 2010 r. Wówczas dotyczyło to stwierżeń pojedynczych, prawdopodobnie migrujących osobników w południowej części Parku (Lubień) ale i północnej (Koło). Od roku 2016 liczba bezpośrednich obserwacji jak i tropów i śladów potwierdziła regularną obecność gatunku niemal we wszystkich częściach Parku. Od roku 2018 potwierdzony jest rozród. Nory były stwierdzane w okolicach Skotnik i Lubiaszowa Grupy rodzinne są rejestrowane na materiałach foto i wideo. W okolicach Lubienia podczas polowania zaobserwowano 11 osobników jednocześnie. Populację szacuje się na 2 grupy rodzinne z rewirami po zachodniej i wschodniej stronie zbiornika Sulejowskiego oraz trzecią, prawdopodobnie najliczniejszą z watach, w lasach wokół Lubienia. (inf. zebrane przez Z. Kołodzkiego, baza danych SPK)
24.	jenot azjatycki	<i>Nyctereutes procyonoides</i>	Gatunek obcy, inwazyjny, który zdomowił się już na stałe na terenie Parku. Obserwowany na terenie całego Parku, głównie w obszarach leśnych i siedliskach doliny Pilicy
Rodzina: szopowate Procyonidae			
25.	szop pracz	<i>Procyon lotor</i>	Gatunek obcy, inwazyjny. Prawdopodobnie zasiedlił już większą część powierzchni Parku, jego rozprzestrzenianiu sprzyjają doliny rzek Parku
Rodzina: łasicowate Mustelidae			
26.	łasica pospolita	<i>Mustela nivalis</i>	Gatunek dość pospolity, zwłaszcza w pobliżu zabudowań ludzkich, rzadziej spotykana w lasach SPK

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie na terenie SPK i w jego otoczeniu
27.	gronostaj europejski	<i>Mustela erminea</i>	Znacznie rzadszy od łasicy, wymaga siedlisk wilgotnych i w przeciwieństwie do łasicy częściej można go spotkać zdale od zabudowań
28.	tchórz zwyczajny	<i>Mustela putorius</i>	Gatunek rzadki, obserwowany głównie w dolinach rzek i cieków
29.	wizon amerykański	<i>Neogale vison</i>	Gatunek obcy, inwazyjny. Obecny we wszystkich typach siedlisk związanych z wodą
30.	kuna leśna	<i>Martes martes</i>	Gatunek leśny, pospolity, prawdopodobnie występujący we wszystkich kompleksach leśnych SPK
31.	kuna domowa	<i>Martes foina</i>	Stosunkowo pospolity gatunek, związany z siedzibami ludzkimi i zabudową gospodarczą wsi Parku
32.	borsuk	<i>Meles meles</i>	Gatunek dość pospolity na terenie SPK ale prawdopodobnie nieliczny, związany z obszarami leśnymi Parku ale też rozmnaża się na obszarach niezalesionych.
33.	wydra europejska	<i>Lutra lutra</i>	Gatunek występujący w niemal wszystkich ciekach Parku. Od kilkunastu lat stopniowo zasiedlał obszar SPK. Obecnie populacja prawdopodobnie ustabilizowała się
Rząd: parzystokopytne Artiodactyla			
34.	sarna europejska	<i>Capreolus capreolus</i>	Gatunek pospolity i liczny, występujący na terenie całego Parku. Populacja leśna i polna
35.	jeleń szlachetny	<i>Cervus elaphus</i>	Gatunek, który był w ekspansji, zwiększał swoją liczebność a także zmieniał przyzwyczajenia opuszczając obszary zalesione. Obecnie ze względu na obecność wilka populacja stabilizuje się, utrzymuje głównie w lasach wokół Koła Zarzęcina i Taraski
36.	daniel zwyczajny	<i>Dama dama</i>	Gatunek obcy, występuje w nadleśnictwie Smardzewice
37.	łoś euroazjatycki	<i>Alces alces</i>	Do niedawna jedynie pojedyncze osobniki migrowały przez teren Parku. Obecnie gatunek jest stałym składnikiem teriofauny Parku, obserwowany na całym jego obszarze. Stała jego obecność i regularny rozród notowany jest zarówno po obu stronach Zbiornika jak i w dolinie Pilicy na całej jej długości w granicach Parku.
38.	dzik euroazjatycki	<i>Sus scrofa</i>	Liczny, lokalnie bardzo liczny gatunek. Występuje we wszystkich typach siedlisk Parku, nie stroni od sąsiedztwa siedzib ludzkich. Obecnie populacja, pod kątem rozprzestrzenienia jak i liczebności, ograniczana jest obecnością wilka

Nietoperze

Łącznie z Sulejowskiego Parku Krajobrazowego wykazano 16 gatunków nietoperzy, co stanowi około 57% wszystkich dotychczas stwierdzonych gatunków tych ssaków na terenie kraju. Na wielu punktach nasłuchów detektorowych stwierdzono bardzo wysoki indeks aktywności (Kepel 2013) oraz

zróżnicowany skład gatunkowy zarejestrowanych nietoperzy. Dane z przeprowadzonych nasłuchów na ogół znajdują odzwierciedlenie w chiropterofaunie stwierdzanej w koloniach rozrodczych i zimowiskach. Na wodami stwierdzono dominację nocków rudych *Myotis daubentonii* oraz istotny udział borowców wielkich, karlików większych i drobnych czy mroczków późnych. Dotychczasowe badania wykazały z terenu Parku (wraz z otuliną) występowanie 4 gatunków nietoperzy umieszczonych w II Załączniku Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej: nocka dużego, nocka Bechsteina, nocka łydkowłosego i mopka zachodniego. Trzy spośród stwierdzonych gatunków (nocek Bechsteina, nocek łydkowłosy i mroczak posrebrzany) są umieszczone w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt (Głowaciński red. 2001). W przypadku nocka łydkowłosego nie udało się dotychczas potwierdzić rozrodu na badanym terenie – jak dotąd stwierdzano tylko samce tego gatunku.

Tab. 18. Gatunki nietoperzy stwierdzone na terenie SPK.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego i w jego otoczeniu
Rząd: nietoperze Chiroptera			
Rodzina: mroczkowate Vespertilionidae			
1.	nocek rudy	<i>Myotis daubentonii</i>	Gatunek powszechnie występujący nad wodami, rejestrowany na każdym z miejsc nasłuchu detektorowego położonych nad wodą. Zimowanie potwierdzone w Nagórzycach i Skotnikach.
2.	nocek natterera	<i>Myotis nattererii</i>	Gatunek nielicznie stwierdzany w trakcie zimowych liczeń nietoperzy w Grotach Nagórzyckich i w Skotnikach.
3.	nocek brandta	<i>Myotis brandtii</i>	Odłowiony jednokrotnie nad Zatoką Tresty. Pojedyncze osobniki stwierdzono podczas zimowania w Grotach Nagórzyckich.
4.	nocek wąsatek	<i>Myotis mystacinus</i>	Pojedyncze osobniki zimowały w Grotach Nagórzyckich. Latem stwierdzony podczas odłowów w lasach w okolicy Lubienia.
5.	nocek bechsteina	<i>Myotis bechsteinii</i>	Latem 2008 roku stwierdzony podczas odłowów w lasach w okolicy Lubienia. Udało się potwierdzić rozród tego gatunku – odłowiono karmiącą samicę.
6.	nocek łydkowłosy	<i>Myotis dasycneme</i>	W latach 1996-1998 kilka samców przebywało na strychu budynku w Goleszach Małych. Dwa samce odłowiono nad Pilicą przy rezerwacie Niebieskie Źródła.
7.	nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	Kolonia rozrodcze tego gatunku została stwierdzona na strychu kościoła w Sulejowie, w szkole w Dąbrówce. Pojedyncze osobniki były spotykane w kościołach w Smardzewicach i Bąkowej Górze. Kilka osobników tego gatunku zimowało regularnie w Grotach Nagórzyckich i w Skotnikach. Obecnie na stanowisku tym nie obserwuje się zimujących nietoperzy
8.	gacek brunatny	<i>Plecotus auritus</i>	Gatunek nietoperza związanego z zadrzewieniami, na terenie Parku znany z kolonii rozrodczych w budynkach jak i stwierdzeń z budek dla nietoperzy i zimowisk. Gatunek mało liczny jednak występujący powszechnie w skali kraju i regionu.

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska	Występowanie na terenie Kaszubskiego Parku Krajobrazowego i w jego otoczeniu
9.	gacek szary	<i>Plecotus austriacus</i>	Nietoperz synantropijny. Zimą stwierdzony w klasztorze w Smardzewicach oraz w Skotnikach. Latem odławiany w lasach w okolicy Lubienia i Koła.
10.	mopek zachodni	<i>Barbastella barbastellus</i>	Gatunek dawniej regularnie zimujący w Nagórzycach i w Skotnikach. Stwierdzony również w Podklasztorzu. Rozród potwierdzony w lasach wokół Lubienia i Koła.
11.	karlik drobny	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	Gatunek opisany w początku XXI wieku. W ostatnich latach coraz liczniejszy wśród stwierdzeń innych karlików. Stwierdzany na podstawie analizy nagrań z detektora.
12.	karlik malutki	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	Gatunek podobny ekologicznie do karlika drobnego, znany z kolonii rozrodzkiej w Goleszach Małych. Niezbyt liczny w Polsce Środkowej. Odławiany w rejonie Bronisławowa.
13.	karlik większy	<i>Pipistrellus nathusii</i>	Dominujący na tym terenie gatunek karlika, znany z kolonii rozrodzkiej w Goleszach Małych. Licznie stwierdzany w nasłuchach detektorowych. Odłowiony nad Zatoką Tresty
14.	mroczek późny	<i>Eptesicus serotinus</i>	Gatunek silnie związany z człowiekiem stwierdzany powszechnie w pobliżu miejscowości, na terenie Parku znany z kilku kolonii rozrodzkiej (Golesze Małe, Stanisławów) oraz obserwowany na zimowisku w Skotnikach.
15.	mroczak posrebrzany	<i>Vespertilio murinus</i>	Kolonia rozrodzka tego gatunku licząca ok. 40 samic była znana z Goleszy Małych.
16.	borowiec wielki	<i>Nyctalus noctula</i>	Nietoperz przestrzeni otwartych, powszechnie występujący w skali kraju i regionu. Obecny na większości punktów nasłuchowych.

3.3. Ocena stanu ochrony i zmian w populacjach zwierząt, ze szczególnym uwzględnieniem ostatniego 20-lecia

3.3.1. Bezkręgowce

Brak regularnych badań i często kolekcji porównawczych dla entomofauny Sulejowskiego PK sprawia, że w przypadku owadów ocena stanu ochrony i przekształceń fauny w ostatnich dziesięcioleciach dla tego obszaru jest bardzo trudna a większości grup wręcz niemożliwa do oceny. Z pewnością dla wielu gatunków chronionych czy zagrożonych nie obserwuje się znaczących zmian spadkowych (są to gatunki pospolite, jak niektóre *Carabus* spp. czy *Bombus* spp.), choć takich zmian można oczekiwać w kolejnych latach (pogłębiająca się susza na terenach leśnych, ekspansja inwazyjnej nawłoci na terenach otwartych/łąkowych). W przypadku niektórych gatunków (np. czerwoczyk nieparek *Lycaena dispar* i smukwa kosmata *Scolia hirta*) wzrosła liczba znanych stanowisk, pojawiła się także wcześniej nie obserwowana, ciepłolubna modliszka *Mantis religiosa*, dość powszechnie spotykana w Sulejowski PK. Z drugiej strony nie udało się potwierdzić znanych sprzed dziesięcioleci: jelonka rogacza *Lucanus cervus*, kozioroga dębosza *Cerambyx cerdo* i kozioroga bukowca *C. scopolii*, weryfikacji wymaga obecność pachnicy próchniczanki *Osmoderma barnabina* (w literaturze Sulejowskiego PK jako *O. eremita*), choć w przypadku tego ostatniego gatunku nie poszukiwano go w czasie 2025 roku na terenie

rez. Lubiaszów, gdzie chrząszcz ten był stwierdzony. Zdecydowanie najbardziej widocznymi zmianami w entomofaunie jest pojawienie się kilkunastu gatunków obcych i inwazyjnych (dane własne R. Jaskuła i K. Nowak z lat 2021-2025), z których większość zasiedliła obszar Sulejowskiego PK w ostatnich 10 latach, rozprzestrzeniając się praktycznie na większość obszaru Parku.

3.3.2. Ryby i kręgloustę

Ichtyofauna dorzecza Pilicy jest przedmiotem regularnych kontroli od lat 60. XX w (np. Głowacki, Ł., Zięba, G., Pietraszewski, D., Tsydel, M., Tybulczuk, S., Błońska, D., ... & Penczak, T. 2024, *Ichtyofauna dorzecza Pilicy w szóstej dekadzie badań Część I. Pilica*. Roczniki Naukowe PZW, tom 33, 47-85).

Stanowiska obejmujące nie tylko przedmiotowy odcinek rzeki Pilicy, ale także jej starorzecza badane były ponadto w ramach monitoringu stanu ochrony gatunków ryb i minogów w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLH100008 w roku 2019.

W roku 2025 w wyniku elektropołów na potrzeby opracowania Operatu faunistycznego Sulejowskiego Parku Krajobrazowego obecność ryb/minogów stwierdzono na 17 spośród 19 stanowisk i zidentyfikowano 27 gatunków ryb i minoga ukraińskiego. W badaniach Głowackiego i in. opublikowanych w 2024 r. – na adekwatnym odcinku Pilicy zidentyfikowano 22 gatunki ryb i minoga ukraińskiego, natomiast w ramach prac w obszarze Natura 2000 (rok badań - 2019) – na adekwatnym odcinku Pilicy i w przyległych starorzeczach – 24 gatunki ryb i minoga ukraińskiego, zatem można przyjąć, że ichtyofauna jest bardzo różnorodna i relatywnie stała w czasie, choć z uwagi na różny zakres prac (np. badania z roku 2019 uwzględniają jedynie koryto główne Pilicy, bez dopływów) liczba gatunków nie jest identyczna (Tab. 19).

Na przestrzeni dwóch dekad zauważa się postępujący niepokojący zanik piskorza, minoga ukraińskiego, kozy i śliza, oraz w mniejszym stopniu kozy bałtyckiej, natomiast zwiększył się areał różanki i w mniejszym stopniu piekielnicy i głowacza białopłetwego. Niekorzystnym zjawiskiem jest rozprzestrzenianie się trawianki.

Tab. 19. Skład gatunkowy, dominacja, procentowy udział w biomase, stałość występowania ryb i minogów stwierdzonych na terenie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego.

Nazwa polska	Nazwa łacińska	Obecność gatunków w badaniach w latach 2016 i 2019 oraz dominacja w liczebności [%] w roku 2025 2016*/2019**/2025***	Udział w biomase [%] rok 2025***	Zmiana areatu (liczby zajmowanych stanowisk) pomiędzy latami 2003-2004 w stosunku do 2014-2016** oraz stałość występowania [%] w roku 2025***
głowacz białopłetwy	<i>Cottus gobio</i>	+/-/0,420	0,420	wzrost/6
koza	<i>Cobitis taenia</i>	+/-/0,140	0,140	spadek /18
koza bałtycka	<i>Sabanejewia aurata</i>	+/-/1,401	1,401	spadek /35
minóg ukraiński	<i>Eudontomyzon mariae</i>	+/-/2,276	2,276	spadek /65
piekielnica	<i>Alburnoides bipunctatus</i>	+/-/0,210	0,210	wzrost /29
piskorz	<i>Misgurnus fossilis</i>	-/+0,175	0,175	spadek /18
różanka	<i>Rhodeus amarus</i>	+/-/3,606	3,606	wzrost /47
śliz	<i>Barbatula barbatula</i>	+/-/1,225	1,225	spadek /35

boleń	<i>Aspius aspius</i>	-/+0,140	0,140	brak danych /18
czebaczek amurski	<i>Pseudorasbora parva</i>	-/+0,385	0,385	brak danych /18
jaź	<i>Leuciscus idus</i>	+ /+2,276	2,276	wzrost /47
jelec	<i>Leuciscus leuciscus</i>	+ /+0,385	0,385	spadek /12
karp	<i>Cyprinus carpio</i>	- /-0,035	0,035	spadek /6
karaś srebrzysty	<i>Carassius gibelio</i>	- /+0,070	0,070	wzrost /6
kiełb	<i>Gobio gobio</i>	+ /+2,521	2,521	bez zmian /59
kleń	<i>Squalius cephalus</i>	+ /+5,357	5,357	wzrost /47
krąp	<i>Blicca bjoerkna</i>	+ /+4,272	4,272	wzrost /47
lin	<i>Tinca tinca</i>	+ /+0,735	0,735	wzrost /35
miętus	<i>Lota lota</i>	+ /+1,190	1,190	spadek /41
okoń	<i>Perca fluviatilis</i>	+ /+11,695	11,695	spadek /76
płoc	<i>Rutilus rutilus</i>	+ /+48,284	48,284	spadek /76
pstrąg potokowy	<i>Salmo trutta m. fario</i>	- /-0,035	0,035	wzrost /6
sandacz	<i>Stizostedion lucioperca</i>	+ /+4,202	4,202	wzrost /29
słonecznica	<i>Laucaspis delineatus</i>	- /+0,035	0,035	spadek /6
sum	<i>Silurus glanis</i>	+ /+0,280	0,280	wzrost /29
szczupak	<i>Esox lucius</i>	+ /+1,646	1,646	wzrost /76
trawianka	<i>Perccottus glenii</i>	+ /+0,525	0,525	wzrost /29
ukleja	<i>Alburnus alburnus</i>	+ /+6,478	6,478	bez zmian /35

* - informacje z roku 2016 za: Głowacki, Ł., Zięba, G., Pietraszewski, D., Tszedel, M., Tybulczuk, S., Błońska, D., ... & Penczak, T. 2024, Ichtyofauna dorzecza Pilicy w szóstej dekadzie badań Część I. Pilica. Roczniki Naukowe PZW, tom 33, 47-85

** - informacje z roku 2019 za: RDOŚ Łódź, Monitoring stanu ochrony gatunków ryb i minogów w obszarze Natura 2000 Dolina Środkowej Pilicy PLH100008

*** - informacje z roku 2025 – obecne badania

3.3.3. Płazy i gady

Herpetofauna występująca w granicach Spalskiego PK, nie była jak dotąd kompleksowo badana. Wyniki przeprowadzonych prac są niepełne ze względu na termin ich rozpoczęcia, przypadający na okres po godach płazów. Brak więc zarówno danych historycznych jak i aktualnych do porównań. Prace będą dokończone w sezonie 2026.

W przypadku gadów również brak jest możliwości porównań co do liczby stanowisk czy szacowanych liczebności poszczególnych gatunków. W przypadku tej grupy kręgowców, zwłaszcza ta druga informacja jest bardzo trudna do uzyskania bez wieloletnich badań. Należy jednak zaznaczyć, że skład gatunkowy na przestrzeni ostatnich lat nie uległ zmianom a ilość istniejących siedlisk preferowanych przez gady i ich jakość należy ocenić pozytywnie. Niekorzystne zmiany zapewne zaszły na obszarach wilgotnych i podmokłych ze względu na długotrwałą suszę atmosferyczną i hydrologiczną.

3.3.4. *Ptaki*

Na podstawie przeprowadzonych obserwacji oraz analizy bazy danych literaturowych przeprowadzono zgrubny bilans zmian awifauny SPK.

W ostatnich latach kilka gatunków ustąpiło z terenu Parku lub ich liczebność silnie spadła - m.in. głowienka (niegdyś bardzo tu liczna), czernica, perkoz rdzawoszyi, zausznik, mewa siwa, rycyk, rybitwa białoczelna, bocian czarny, remiz, pójdzka, płomykówka, świergotek polny, ortolan, przepiórka. Negatywne trendy dotyczą zarówno gatunków wodno-błotnych, związanych z doliną pilicy i Zbiornikiem Sulejowskim, ale także gatunków krajobrazu rolniczego.

Z gatunków, które pojawiły się, jako lęgowe, w ostatnich latach należy wymienić gęgawę, bielika, pliszkę górską i kłaskawkę.

Nowym zjawiskiem (od około 2020 r.) jest liczne zimowanie żurawia i trzech gatunków gęsi w cofce zb. Sulejowskiego.

3.3.5. *Ssaki*

Skład gatunkowy teriofauny obszaru SPK wyróżnia się na tle środkowej Polski i jest to głównie związane z bogactwem siedlisk związanych z doliną dużej, nizinnej rzeki w jej środkowym biegu. Takie położenie sprzyja przede wszystkim tworzeniu się drożnych korytarzy migracji i możliwościom kontaktu populacji zwierząt z obszarami otaczającymi. W okresie ostatnich 20 lat zaobserwowano ekspansję lub pojawienie się gatunków, których wcześniej na terenie SPK nie obserwowano. Między innymi wilka szarego, łosia euroazjatyckiego, wydry czy bobra. Tendencja ta z pewnością związana jest zarówno z odbudowującymi się populacjami tych gatunków w Polsce i regionie, ale i obecnością odpowiednich siedlisk i wystarczających ich areałów w Parku. W przeszłości gatunki te szukały na tym terenie swoich nisz lub po prostu przemieszczały się po tym terenie w trakcie migracji a obecnie są stałym składnikiem teriofauny Parku, regularnie przystępują do rozrodu i zwiększają swoją liczebność. Do nowych gatunków należy także zliczyć jenota azjatyckiego i szopa pracza – gatunki obce, inwazyjne. Obecnie prawdopodobnie nie stanowią one istotnego zagrożenia dla fauny Parku ale w zależności od trendów ich populacji ta sytuacja może się zmienić, zwłaszcza w przypadku szopa pracza. W przypadku orzesznicy leszczynowej na terenie SPK są potwierdzone jej stanowiska na terenie lasów Nadleśnictwa Piotrków.

Chiropterofauna Parku jest bogata i różnorodna na tle otoczenia i regionu. Optymalne warunki dla jej występowania oferują tu przede wszystkim lasy liściaste, mieszane z przestojami dojrzałych i wiekowych drzewostanów ale także siedliska związane z otwartym lustrem wody Pilicy i Zbiornika Sulejowskiego. Siedliska te są zarówno cenne ze względu na miejsca rozrodu jak i żerowania. Na podstawie przeprowadzonej analizy trudno jest określić trendy w populacjach poszczególnych gatunków jednak z analizy siedlisk, z których nietoperze korzystają należy podkreślić, że w ostatnich latach nastąpiło wiele niekorzystnych zmian w drzewostanach Parku. Gospodarka leśna spowodowała spadek jakości siedlisk dla tej grupy ssaków poprzez utratę starych drzewostanów, zmiany w strukturze przestrzennej i pionowej drzewostanów, pojawienie się luk, zrębów zupełnych, poszerzenie duktów leśnych, rozluźnienie zwarcia drzewostanu itp. Wpływa to negatywnie na bazę dogodnych kryjówek ale i bazę pokarmową czy ogólnie jakość żerowisk.

4. ZBIORCZA WALORYZACJA ZWIERZĄT

4.1. Waloryzacja gatunków (gatunki specjalnej troski)

4.1.1. Bezkręgowce

Analiza i waloryzacja zgromadzonego materiału pozwoliła na wykazanie gatunków cennych, objętych ochroną lub rzadkich. Dane wskazują na dużą wartość przyrodniczą obszaru Spalskiego PK. Zaznaczyć jednak należy, że uzyskane dane trudno uznać za wyczerpujące.

Wykaz gatunków owadów chronionych i/lub zagrożonych przedstawiono poniżej. Zestawienie zawiera nazwę łacińską, nazwę polską oraz stanowiska odpowiadające numerom z Tabeli 2 ewentualnie źródło literaturowe, o ile gatunek nie został wykryty w badaniach terenowych w 2025 roku.

Modliszki (Mantodea)

1. *Mantis religiosa* Modliszka zwyczajna: 1- 4, 6, 12-14

Prostoskrzydłe (Orthoptera)

1. *Oedipoda caerulea* Siwoszek błękitny: 6, 14

Ważki (Odonata)

1. *Ophiogomphus cecilia* Trzepla zielona: 1-4, 13

Błonkoskrzydłe (Hymenoptera)

1. *Bombus pascuorum* Trzmiel rudy: 1-16, bardzo liczne stanowiska w Sulejowskim PK
2. *Bombus terrestris* Trzmiel ziemny: 1-16, bardzo liczne stanowiska w Sulejowskim PK
3. *Bombus pratorum* Trzmiel leśny: 1, 3, 5, 7, 8, 11, 13
4. *Bombus ruderarius* Trzmiel rudonogi: liczne stanowiska w Sulejowskim PK
5. *Bombus hypnorum* Trzmiel parkowy: 1-13, w Sulejowskim PK
6. *Bombus lucorum* Trzmiel gajowy: 4-6
7. *Bombus lapidarius* Trzmiel kamiennik: 1-14, bardzo liczne stanowiska w Sulejowskim PK
8. *Bombus sylvarum* Trzmiel rudoszary: 1, 2, 4, 7, 10
9. *Bombus hortorum* Trzmiel ogrodowy: 1-13, bardzo liczne stanowiska w w Sulejowskim PK
10. *Bombus muscorum* – 1, 3, 5, 8, 11
11. *Formica polyctena* Mrówka ćmawa: 7, 8, 11
12. *Formica rufa* Mrówka rudnica: 7, 9, 10, 11
13. *Scolia hirta* Smukwa kosmata: 1, 4, 6, 14

Chrzęszcze (Coleoptera)

1. *Broscus cephalotes* (LINNAEUS, 1758): 14
2. *Calosoma inquisitor* (LINNAEUS, 1758) – 7, 8, 11
3. *Carabus arvensis* (HERBST, 1784) – wszędzie na terenach leśnych
4. *Carabus auronitens* (FABRICIUS, 1792) – wszędzie na terenach leśnych

5. *Carabus convexus* (FABRICIUS, 1775) – 8
6. *Carabus glabratus* (PAYKULL, 1790) – wszędzie na terenach leśnych
7. *Omophron limbatum* (FABRICIUS, 1777) – 1, 2, 13
8. *Osmoderma barnabita* MOTSCHULSKY, 1875 – rez. Lubiaszów (Kurowski 1996) – wymaga potwierdzenia
  - *Lucanus cervus* jelonek rogacz – sugerowany jako wymarły już w 30 lat temu
  - *Cerambyx cedro* kozioróg dębosz – sugerowany jako wymarły już w 30 lat temu
  - *Cerambyx scopolii* kozioróg bukowiec – sugerowany jako wymarły już w 30 lat temu

Muchówki

1. *Dasypogon diadema* – 6, 14

Motyle (Lepidoptera)

1. *Papilio machaon* paź królowej – 6
2. *Apatura ilia* – znany z literatury, nie potwierdzony w 2025
3. *Apatura iris* – znany z literatury, nie potwierdzony w 2025
4. *Lycaena dispar* czerwonończyk nieparek – 1-4
5. *Iphiclides podalarius* witeź żeglarz – 6
6. *Maculinea telejus* – nie potwierdzony w 2025 z uwagi (przypuszczalnie wpływ złej pogody, po potwierdzenia w 2026 r.)

4.1.2. Ryby i kręglouste

Za najcenniejsze z przyrodniczego punktu widzenia należy uznać liczne w korycie głównym Pilicy populacje kozy bałtyckiej i minoga ukraińskiego. Szczególnie cenny jest ponadto przyujściowy odcinek rzeki Czarnej (Włoszczowskiej), z czterema gatunkami objętymi ochroną, w tym liczną populacją głowacza białopłetwego. Stan zachowania populacji piskorza należy uznać za zły, najprawdopodobniej z uwagi na zanik siedlisk jakimi są wypływające się niegdyś liczne w dolinie Pilicy jej starorzecza (Tab. 2, 3).

Tab. 20. Cenne przyrodniczo gatunki ryb i minogów stwierdzone w Sulejowskim Parku Krajobrazowym

Lp.	Nazwa łacińska	Nazwa polska	Status ochronny*	Kat. zagrożenia wg CzLKP**	Kat. zagrożenia wg CzLMiR***	Status wg dyrektywy siedliskowej****	Preferencje siedliskowe/ występowanie w Sulejowskim PK	Źródło danych	Uwagi
1	<i>Eudontomyzonia mariae</i>	minóg ukraiński	OCZ	VU	VU	II	Pilica,	badania własne	-
2	<i>Sabanejewia aurata</i>	koza bałtycka	OŚ	VU	VU	II	Pilica i dopływy	badania własne	-
3	<i>Cottus gobio</i>	głowacz białopłetwy	OCZ	VU	VU	II	Czarna Włoszczowska	badania własne	-
4	<i>Cobitis taenia</i>	koza	OCZ	LC	LC	-	Zb. Sulejowski, Pilica	badania własne	-
5	<i>Alburnoides bipunctatus</i>	piekielnica	OCZ	EN	EN	-	Pilica	badania własne	-
6	<i>Misgurnus fossilis</i>	piskorz	OCZ	VU	NT	II	Pilica, starorzeczka Pilicy	badania własne	-
7	<i>Rhodeus amarus</i>	różanka	OCZ	VU	VU	II	Pilica	badania własne	-
8	<i>Barbatula barbatula</i>	śliz	OCZ	-	LC	-	Pilica i dopływy	badania własne	-
9	<i>Aspius aspius</i>	boleń	-	NT	NT	II, V	Pilica	badania własne	-

* Status ochronny wg obwieszczenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 19 października 2022 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt:

OCZ - ochrona częściowa, OŚ – ochrona ścisła.

** Kategoria zagrożenia wg: Czerwona Lista Kręgowców Polski – wersja uaktualniona (okres 1 i 2 dekady XXI w.) (Głowaciński 2022):

VU - gatunki narażone, EN – gatunki zagrożone, NT – gatunki bliskie zagrożenia, LC – gatunki najmniejszej troski

*** Kat. zagrożenia wg Czerwonej Listy Minogów i Ryb w Polsce (Witkowski 2009):

VU – gatunki narażone

EN – gatunki silnie zagrożone

NT – gatunki bliskie zagrożenia

LC – gatunki niższego ryzyka – najmniejszej troski

****Status wg dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 roku w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory

II - figuruje w zał. II

V - figuruje w zał. V

4.1.3. Płazy i gady

Wszystkie stwierdzone płazy i gady należą do gatunków ściśle bądź częściowo chronionych. Dwa z nich są uznane za gatunki priorytetowe dla Unii Europejskiej – kumak nizinny oraz traszka grzebieniasta. Na obecnym etapie prac należy jednak uznać ze przeprowadzenie rzetelnej waloryzacji obszaru pod kątem tych dwu gatunków nie jest możliwe, ze względu na brak wystarczających danych. Dotyczy to zwłaszcza traszki, gdyż w porze godowej tego gatunku nie prowadzono jeszcze obserwacji a w późniejszym okresie susza uniemożliwiła poszukiwanie jaj czy larw. W przypadku kumaka nizinnego można stwierdzić, że występowanie jego populacji skupia się głównie po zachodniej stronie Zbiornika Sulejowskiego w okolicach Bronisławowa i w strefie jego cofki. Jak dotąd, mimo obecności dogodnych zbiorników nie stwierdzono obecności tego gatunku w części południowej Parku, związanej z korytem i doliną Pilicy, powyżej Sulejowa.

4.1.4. Ptaki

Spośród 232 gatunków stwierdzonych w latach 2016–2025 na terenie SPK 217 znajduje się pod ochroną ścisłą, 6 objętych jest ochroną częściową, 58 znajduje się w I Załączniku Dyrektywy Ptasiej, a 9 to gatunki łowne z wyznaczonym okresem polowań.

Dla bielika i bociana czarnego istnieje prawna możliwość tworzenia stref ochronnych w miejscach rozrodu i regularnego przebywania. Obecnie na terenie Parku nie powołano stref ochronnych.

Za ptaki cenne dla Parku należy uznać przede wszystkim gatunki wodno-błotne związane ze zb. Sulejowskim oraz doliną Pilicy:

- rybitwa czarna i rybitwa rzeczna – gatunki zagrożone, zbiornik jest ich ważną ostoja w skali regionalnej,
- bąk, bączek, wodnik, kokoszka, zielonka i kropiatka – stabilne populacje na zbiorniku, istotne w skali regionalnej,
- nurogęś, gągoł, brodziec piskliwy, kszysk, zimorodek – stabilne populacje związane z Pilicą i zbiornikiem.

4.1.5. Ssaki

Zarówno wydra europejska *Lutra lutra* jak i bóbr europejski *Castor fiber*, mimo dość powszechnego występowania w obrębie wód na terenie Polski objęte są ochroną (ochrona częściowa) oraz umieszczone w II i IV Załączniku Dyrektywy Siedliskowej Unii Europejskiej. Oba gatunki zasiedliły obecnie większość dostępnych cieków oraz wód stojących Parku. W przypadku bobra należy podkreślić jego cenną rolę środowiskotwórczą, zwłaszcza w zakresie małej retencji, tworzenia siedlisk dla wielu innych gatunków zwierząt ale także i roślin.

Wilk szary *Canis lupus* i łos euroazjatycki *Alces alces* stały się już stałymi, nieodłącznymi elementami fauny Parku i należy podkreślić ich wagę w konieczności zabezpieczania przestrzeni do migracji, nie tylko tych gatunków ale większości dużych i średnich ssaków. Wilk szary spełnia bardzo istotną rolę w regulacji gatunków, które są jego ofiarami czy konkurentami. Zwłaszcza gatunków parzystokopytnych ale również np. bobra czy gatunków inwazyjnych takich jak jenot azjatycki czy szop pracz. W ten sposób przyczynia się do ograniczania szkód w uprawach leśnych czy rolnictwie. Jego obecność, nawet jeśli nie dochodzi do bezpośredniego kontaktu, wpływa na zachowania tych gatunków.

Bardzo cennym gatunkiem dla Parku i regionu jest orzesznica leszczynowa *Muscardinus avellanarius*. Jej stanowiska są izolowane od zwartej populacji gatunku. Gatunek wymaga ochrony czynnej gdyż

zanika w całym areale występowania i jest bardzo wrażliwy na zmiany siedliskowe, zwłaszcza związane z gospodarką leśną.

Na terenie SPK stwierdzono 16 gatunków nietoperzy, wszystkie z nich objęte są ścisłą ochroną gatunkową, 1 z nich uznany jest jako zagrożony w Polskiej Czerwonej Księdze Zwierząt, 2 są gatunkami priorytetowymi UE, 2 są uznane za narażone na wyginięcie wg listy IUCN.

Tab. 21. Status ochronny gatunków nietoperzy stwierdzonych na obszarze Parku.

Nazwa polska	Nazwa łacińska	OG	DS	KBr	KBo	PCzK	IUCN	R	P
nocek duży	<i>Myotis myotis</i>	S	II	II	II		LC		Rdz
nocek rudy	<i>Myotis daubentonii</i>	S	IV	II	II		LC		Rdz
nocek tydkowłosy	<i>Myotis dasycneme</i>	S	II	II	II	EN	LC		Rdz
nocek natterera	<i>Myotis nattererii</i>	S	IV	II	II		LC		Rdz
nocek bechsteina	<i>Myotis bechsteinii</i>	S	II	II	II		VU		Rdz
nocek brandta	<i>Myotis brandtii</i>	S	IV	II	II		LC		Rdz
nocek wąsatek	<i>Myotis mystacinus</i>	S	IV	II	II		LC		Rdz
gacek brunatny	<i>Plecotus auritus</i>	S	IV	II	II		LC		Rdz
gacek szary	<i>Plecotus austracus</i>	S	IV	II	II		LC		Rdz
mopek zachodni	<i>Barbastella barbastellus</i>	S	II	II	II		VU		Rdz
karlik drobny	<i>Pipistrellus pygmaeus</i>	S	IV	II	II		LC		Rdz
karlik malutki	<i>Pipistrellus pipistrellus</i>	S	IV	III	II		LC		Rdz
karlik większy	<i>Pipistrellus nathusii</i>	S	IV	II	II		LC		Rdz
mroczek późny	<i>Eptesicus serotinus</i>	S	IV	II	II		LC		Rdz
mroczak posrebrzany	<i>Vespertilio murinus</i>	S	IV	II	II		LC		Rdz
borowiec wielki	<i>Nyctalus noctula</i>	S	IV	II	II		LC		Rdz

OG – ochrona gatunkowa (S – ścisła, C – częściowa, Ł – gatunek łowny, ŁO – gatunek łowny z całorocznym okresem ochronnym), DS – Dyrektywa Siedliskowa UE (II – gatunki wymagające tworzenia specjalnych obszarów ochrony, IV – gatunki wymagające ścisłej ochrony, V – gatunki, których pozyskanie ze stanu dzikiego może podlegać działaniom w zakresie zarządzania), KBr – Konwencja Berneńska (II – gatunki ściśle chronione, III – gatunki chronione), KBo – Konwencja Bońska (II – gatunki wędrowne objęte porozumieniami), PCzK – Polska Czerwona Księga Zwierząt (EN – zagrożony, VU – narażony, NT – bliski zagrożenia, LC – najmniejszej troski), IUCN – światowa czerwona lista, R – gatunek cenny z uwagi na swoją rzadkość w skali kraju lub regionu, P – pochodzenie (Rdz – rodzimy, Obc – obcy);

4.2. Główne korytarze ekologiczne i centra różnorodności zwierząt

4.2.1. Bezkręgowce

Dotychczasowa analiza i waloryzacja zgromadzonego materiału pozwala stwierdzić występowanie na obszarze Sulejowskiego PK gatunków objętych ochroną lub zagrożonych w łącznej liczbie co najmniej 40. Dane te trudno jednak uznać za wyczerpujące, gdyż bazują przede wszystkim na danych

jakościowych, z małymi wyjątkami (gatunki pospolite jak niektóre trzmiele *Bombus* spp. biegacze *Carabus* spp.) wykluczających m.in. określenie wielkości obserwowanych populacji.

Analiza literatury i badania terenowe z 2025 roku pozwalają uznać za najcenniejsze obszary Sulejowskiego PK pod kątem entomologicznym:

- doliny rzeczne Pilicy (w najmniejszym stopniu Zbiornik Sulejowski) i Czarnej Malenickiej (gatunki chronione w tym naturowe – trzepla zielona czy czerwoczyk nieparek),
- siedliska kserotermiczne/łąkowe w okolicach Sulejowa (gatunki chronione w tym naturowe: witeź żeglarz, paż królowej, smukwa kosmata, trzmiele, modliszka zwyczajna),
- obszary leśne chronione obszarowo (rezerваты przyrody) (gatunki chronione: biegacze *Carabus* spp., trzmiel *Bombus* spp.).

4.2.2. Ryby i kręgloustę

Obecność zabudowy poprzecznej w postaci zapory Zbiornika Sulejowskiego oraz jazu Brzustówka w okolicy Rezerwatu Niebieskie Źródła (Tomaszów Maz.) uniemożliwia jakąkolwiek migrację ryb dwuśrodowiskowych, czy wędrówkę potadromicznych ryb słodkowodnych spoza obszaru Parku. W granicach Parku w obrębie Pilicy nie istnieją przegrody uniemożliwiające wędrówki ryb, natomiast w obrębie dopływów funkcjonują jazy, czy przepusty utrudniające swobodną migrację ryb i/lub minogów wzdłuż cieków.

4.2.3. Płazy i gady

Na obecnym etapie prac należy wskazać obszary położone po zachodniej stronie Zbiornika Sulejowskiego jako istotną ostoję dla kumaka nizinnego *Bombina bombina*. Dotyczy to obszarów w okolicy Bronisławowa jak i strefy cofkowej w pobliżu ujścia Łuciąży. Teren ten wykorzystują także inne gatunki płazów jak i zaskroniec zwyczajny czy jaszczurka żyworodna. Po zakończeniu prac w sezonie 2026 być może zostaną wskazane inne cenne tereny dla herpetofauny.

4.2.4. Ptaki

W oparciu o wyniki prac terenowych wytypowano obszary szczególnie cenne dla ptaków. Obszar Parku ma bez wątpienia istotne znaczenie, zarówno dla ptaków lęgowych ale także jako obszar zimowania ptaków wodno-błotnych w regionie.

Tab. 22. Szczególnie cenne tereny dla ptaków w Sulejowskim PK

Lp.	Obiekt	Opis	Walory
1.	Koryto Pilicy od Skotnik do Sulejowa	Nieuregulowane koryto rzeki, bez umocnień, wałów i innych budowli hydrotechnicznych oraz nadrzeczne łąki, starorzecza, zabagnienia, turzycowiska i trzcinowiska	Teren lęgowy dla następujących gatunków: łąbądź niemy (starorzecza), sieweczka rzeczna, kszyk, brodziec piskliwy, remiz, zimorodek, strumieniówka, świerszczak, rokitniczka, łożówka, trzcinia, brzegówka, słowik szary, dziwonia, potrzos i in.
2.	Lasy w dolinie Pilicy	Dojrzałe drzewostany sosnowe (drzewa dziuplaste) bezpośrednio sąsiadujące z korytem rzeki oraz ze zb. Sulejowskim	Teren lęgowy dla następujących gatunków: nurogęś, gągoł oraz bielik (ok. 1 km od brzegu zbiornika)

Lp.	Obiekt	Opis	Walory
3.	Zbiornik Sulejowski – użytki ekologiczne „Na Murowańcu” i „Bronisławów”	Szczególnie cenne dla awifauny lęgowej są silnie zarastające, płytkie fragmenty akwenu z rozległymi szuwarami i wysepkami – objęte ochroną w postaci użytków ekologicznych.	Teren lęgowy dla następujących gatunków: (łącznie ok. 40): gęgawa, perkoz, perkoz dwuczuby, wodnik, kropiatka, zielonka, kokoszka, łyska, kszyk, śmieszka, rybitwa rzeczna, rybitwa białowąsa, rybitwa czarna, rybitwa białoskrzydła, bąk, bączek, wąsatka, brzęczka, rokitniczka, trzcinniczek, trzciniak, potrzos
3.	Zbiornik Sulejowski – cały akwen	Obszar odpoczynku i żerowania dla awifauny migrującej i zimującej	Wiosenna i jesienna migracja m.in.: łabędź krzykliwy, łabędź czarnodzioby, gęgawa, gęś tundrowa, gęś białoczelna, łódówka, uhlą, markaczka, ogorzałka, hełmiatka, podgorzałka, perkoz rogaty, mewa mała, nur czarnoszyi, nur rdzawoszyi; zimowanie – patrz tab. 4
3.	Zbiornik Sulejowski – rejon Barkowic	Obszar odpoczynku i żerowania dla awifauny podczas jesiennej migracji – tylko podczas wyjątkowo niskiego poziomu wody np. podczas prac remontowych zbiornika.	Ptaki siewkowe stwierdzone jesienią 2019 r.: ostrygojad, szablodziób, siewnica, siewka złota, sieweczka rzeczna, sieweczka obrożna, czajka, kulik wielki, szlamnik, rycyk, kamusznik, biegus rdzawy, batalion, biegus płaskodzioby, b. krzywodzioby, b. mały, piaskowiec, b. zmienny, b. malutki, kszyk, brodziec piskliwy, samotnik, brodziec śniady, kwokacz, krwawodziób, łączak, brodziec pławny, płątkonóg szydłodzioby, p. szydłodzioby
4.	Rezerwat Lubiaszów	Las mieszany z dominacją jodły	Teren lęgowy dla następujących gatunków: bocian czarny, dzięcioł średni, zniczek.

4.2.5. Ssaki

Do najcenniejszych obszarów z punktu widzenia ochrony ssaków należy zaliczyć:

- dolinę Pilicy od Skotnik aż do Sulejowa - cenny korytarz migracji dużych i średnich ssaków, ostoja łosia i wilka szarego,

- lasy wokół Taraski z doliną i ujściem Czarnej i rezerwatem Jaksonek – istotne jako korytarze migracyjne,
- lasy wokół Koła z rezerwatami Lubiaszów, Meszcze i Las Jabłoniowy,
- lasy wokół Zarzęcina z rezerwatami Gaik, Błogie i Twarda - cenne siedliska nietoperzy, ostoja wilka.

5. UWARUNKOWANIA PRAWNE, SPOŁECZNE I GOSPODARCZE OCHRONY ZWIERZĄT

Zasadnicze uwarunkowania prawne mające znaczenie dla ochrony zwierząt wynikają z powszechnie obowiązujących ustaw i aktów wykonawczych. W szczególności należą do nich:

- Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. 1991 nr 101 poz. 444),
- Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych. (Dz.U. 1995 nr 16 poz. 78.),
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2001 nr 62 poz. 627),
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. 2017 poz. 1566),
- Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2004 nr 92 poz. 880),
- Dyrektywa 92/43/EEC o ochronie siedlisk przyrodniczych oraz dziko żyjącej fauny i flory (Dyrektywa Siedliskowa), zmieniona dyrektywą 97/62/EEC,
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2016 r. poz. 2183),
- Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 9 września 2011 r. w sprawie listy roślin i zwierząt gatunków obcych, które w przypadku uwolnienia do środowiska przyrodniczego mogą zagrozić gatunkom rodzimym lub siedliskom przyrodniczym (Dz. U. z 2011 poz. 1260).

Obowiązujące w granicach Sulejowskiego Parku Krajobrazowego zakazy wymienione są w **rozporządzeniu Nr 24/2006 Wojewody Łódzkiego z dnia 03 lipca 2006** r. w sprawie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego. W Parku zakazuje się:

- 1) *realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,*
- 2) *umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej,*
- 3) *likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej lub zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych,*
- 4) *pozyskiwania do celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów,*
- 5) *wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym, przeciwsuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych,*
- 6) *dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej,*
- 7) *budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior*

i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem obiektów służących turystyce wodnej, gospodarce wodnej lub rybackiej,

8) likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych,

9) wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych,

10) prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową,

11) utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych,

12) organizowania rajdów motorowych i samochodowych,

13) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego na otwartych zbiornikach wodnych.

2. Zakaz, o którym mowa w pkt 3 nie dotyczy zadrzewień na obszarach przeznaczonych pod zabudowę w miejscowych planach i studiach uwarunkowań i zagospodarowania przestrzennego gmin.

3. Zakaz, o którym mowa w pkt 13 nie dotyczy:

1) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego o mocy silnika do 4 kW na obszarze Zbiornika zawartym od linii łączącej cypel we wsi Lubiaszów i miejscowość Zarzęcin do staniczki Polskiego Związku Wędkarskiego w miejscowości Barkowice Mokre, zgodnie z załącznikiem nr 4 do niniejszej uchwały,

2) używania łodzi motorowych i innego sprzętu motorowego o mocy silnika do 15 kW na obszarze Zbiornika zawartym od tamy w miejscowości Smardzewice do linii Bronisławów – cypel na wysokości wsi Lubiaszów – wieś Zarzęcin, zgodnie z załącznikiem nr 4 do niniejszej uchwały.

Uwarunkowaniem prawnym dotyczącym ochrony zwierząt są także zapisy miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego gmin. W dokumentacji tej planiści wskazują tereny leśne oraz elementy korytarzy ekologicznych czy wyłączeń z zabudowy związanej z formami ochrony przyrody

Na terenie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego znajdują się również inne formy ochrony przyrody zawierające własne dokumenty planistyczne, jednak tylko część z form chroni lub uwzględnia ochronę fauny - Plan Zadań Ochronnych Obszarów Natura 2000 i plany ochrony rezerwatów przyrody.

6. ZAGROŻENIA DLA ZWIERZĄT ORAZ MOŻLIWE SPOSOBY ICH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIA

6.1. Charakterystyka oraz źródła zagrożeń wewnętrznych oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody zagrożenie wewnętrzne to czynnik mogący wywołać niekorzystne zmiany cech fizycznych, chemicznych lub biologicznych zasobów, tworów i składników chronionej przyrody, walorów krajobrazowych oraz przebiegu procesów przyrodniczych, wynikający z przyczyn naturalnych lub z działalności człowieka w granicach obszarów lub obiektów podlegających ochronie prawnej.

6.1.1. Bezkręgowce

W przypadku owadów jednoznaczne określenie źródeł zagrożeń zewnętrznych i jednocześnie możliwych sposobów ich eliminacji i ograniczania jest bardzo trudne a niekiedy wręcz niemożliwe. Wynika to zarówno z braku wystarczającej wiedzy o stanie populacji gatunków chronionych/zagrożonych na wskazanym terenie, ale także faktu, że dotyczy czynników takich jak m.in. postępujące zmiany klimatu (czego efektem jest corocznie wydłużający się okres suszy), czy napływ gatunków obcych/inwazyjnych. Lokalnie i punktowo możliwe jest podejmowanie działań ograniczających w/w czynniki, np. poprzez ograniczanie wycinki w lasach, dbanie o zachowanie drobnych zbiorników śródpolnych/śródleśnych, dbanie o lokalne populacje bobrów, a w przypadku fitofagicznych gatunków obcych/inwazyjnych owadów eliminacja ich głównych roślin żywicielskich obcego pochodzenia (np. robinia akacjowa, niecierpek drobnokwiatowy, orzech włoski, kasztanowce), albo obcych gatunków roślin diametralnie zmieniających siedlisko (przede wszystkim nawłóć kanadyjska zarastająca tereny otwarte). Ponadto w przypadku gatunków obcych owadów kluczowym wydaje edukacja i popularyzacja wiedzy wśród osób mających działki/ogrody na temat uprawy roślin obcego pochodzenia, bo to one stają się donorem takich gatunków, z czasem uciekając z ogrodów.

6.1.2. Ryby i kręgowce

Odcinek górnej Pilicy objęty ochroną w ramach Sulejowskiego Parku Krajobrazowego jest całkowicie niedostępny dla ryb z dolnego odcinka rzeki. Z uwagi na obecność tamy nie wyposażonej w przepławkę nie jest możliwa żadna forma migracji w górę cieku. W roku 2025 rozpoczęto prace koncepcyjne, inwentaryzację przyrodniczą itp. mające na celu stworzenie dokumentacji dla planowanej przebudowy zapory i wyposażenia jej w przepławkę. Otworzy to teoretycznie (z uwagi na ograniczoną drożność przepławki na Zbiorniku Włocławskim) drogę dla ryb na odcinku od Morza Bałtyckiego do źródeł Pilicy, co przyczynić się może do prób wykorzystywania górnego odcinka Pilicy przez ryby dwuśrodowiskowe. Niewątpliwym zagrożeniem będzie jednak otworzenie drogi dla intensywnie rozprzestrzeniających się wzdłuż dolnego biegu Pilicy inwazyjnych gatunków: babka szczupła (*Neogobius fluviatilis*), babka łysa (*Babka gymnotrachelus*) i babka rurkonosa (*Proterorhinus semilunaris*) (Głowacki i in. 2024), jak również potencjalnie w przyszłości dla babki byczej (*Neogobius melanostomus*). Wszystkie z wymienionych gatunków babek znane są z negatywnego wpływu na lokalną, rodzimą faunę. Istotnym zagrożeniem jakie występuje na terenie Parku jest także obecność śmieci w korytach i dolinach cieków, w tym mogących potencjalnie prowadzić do skażenia wody i utraty siedlisk ryb/minogów. Kluczowym problemem o charakterze nieantropogenicznym jest wysychanie źródłowych odcinków cieków i zanik starorzeczy (Fot. 24).

Fot. 24. Wyschnięte koryto Radońki (Fot. G. Zięba).

6.1.3.   *Płazy i gady*

Obecnie głównymi zagrożeniami dla herpetofauny są czynniki zewnętrzne, zwłaszcza zmiany klimatyczne ale także antropogeniczne – niszczenie siedlisk oraz śmiertelność w wyniku kolizji z pojazdami.

Susze atmosferyczne i hydrologiczne, obserwowane w ostatnich 20 latach, powodują zanik lub utratę jakości siedlisk. W wielu przypadkach, pomimo, że zbiorniki jeszcze istnieją poziom wody, lub okresy w których woda w nich występuje nie sprzyja płazom. Tracą one funkcję zbiorników rozrodczych poprzez fakt, że nie dochodzi w nich do przeobrażenia lub w ogóle do godów i złożenia jaj. Anomalia pogodowe, występujące wczesną wiosną dodatkowo komplikują przebieg pory godowej co powoduje brak synchronizacji gatunków przystępujących do rozrodu w tym okresie. W efekcie populacje na tych stanowiskach zanikają w bardzo szybkim tempie.

W obrębie SPK wyznaczono odcinki dróg, na których dochodzi do podwyższonej śmiertelności w wyniku kolizji z pojazdami lub ruchem.

6.1.4.   *Ptaki*

Ptaki są jedną z najbardziej narażonych grup fauny w obrębie Parku, przejawia się to w zespole zagrożeń związanych ze zmianami m.in. w gospodarowaniu leśnym czy rozwojem i intensyfikacją turystyki. Jednym z kluczowych zagrożeń jest przekształcanie i niszczenie siedlisk leśnych w wyniku: zbyt intensywnego pozyskania i obniżania się zasobności starych drzewostanów, prowadzenia wycinek w okresie lęgowym ptaków jak i braku wyznaczonych stref ochrony dla gatunków objętych ochroną strefową, analogicznie przekształcanie strefy szuwarowej i jej postępująca redukcja oddziałuje negatywnie na ptaki wodne. Zmiany te są trudne do zatrzymania choć mogłyby zostać znacznie zmniejszone poprzez realizację obowiązujących przepisów dotyczących planowania i zarządzania obszarami w administracji Lasów Państwowych oraz właściwemu uwzględnieniu potrzeb ochrony gatunków zwierząt w Obszarach Natura 2000. Rozwój turystyki wpływa zarówno na ograniczanie przestrzeni siedlisk ptaków jak i pogorszenie ich jakości poprzez płoszenie i niepokojenie. Wskazane

jest zachowanie biotopów lęgowych zwłaszcza na zb. Sulejowskim oraz ich ochrona przed nadmierną antropopresją (wędkarstwo, turystyka kajakowa, biwakowanie na wysepkach).

6.1.5. *Ssaki*

Jednym z najważniejszych istniejących zagrożeń i potencjalnych zagrożeń dla teriofauny wydaje się możliwość ograniczenia migracji poprzez tworzone bariery w obrębie korytarzy migracyjnych. Niekontrolowany rozwój obszarów zurbanizowanych, terenów rekreacyjnych, pojawianie się nowej infrastruktury technicznej może zakłócić swobodne przemieszczanie się zwierząt w obrębie Parku i jego skomunikowanie z terenami otaczającymi. Jako zagrożenie należy wymienić także negatywne zmiany w prowadzonej gospodarce leśnej na terenach SPK. Zintensyfikowane pozyskanie drewna w ostatnim okresie w bardzo negatywny sposób wpłynęło na jakość drzewostanów, zwłaszcza w zakresie zaburzenia struktury wiekowej (ubywanie dojrzałych, starszych drzewostanów), struktury przestrzennej (liczne luki o dużych powierzchniach, rozluźnienie drzewostanu) jak i pionowej (uproszczenie struktury, brak warstw podszytu). Ten aspekt ma bardzo niekorzystny wpływ zwłaszcza na dość bogatą i różnorodną faunę nietoperzy, w której niemal każdy gatunek wymaga innych warunków siedliskowych, ma inne strategie żerowania itp.

Niekorzystnym zjawiskiem jest obecność trzech gatunków inwazyjnych – wizona amerykańskiego, jenota oraz szopa pracza. O ile obecność jenota jest już obserwowana od kilkunastu lat i należy ocenić że prawdopodobnie nie ma istotnego negatywnego wpływu na faunę SPK to trudno ocenić potencjalny wpływ wizona, a zwłaszcza szopa gdyż jest on nowym elementem w środowisku Parku, jednak jego biologia i ekologia, ekspansywność może stanowić w przyszłości istotne zagrożenie.

Tab. 23. Charakterystyka oraz źródła zagrożeń wewnętrznych dla fauny SPK oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia

Lp.	Kod wg listy zagrożeń EEA *	Opis wg listy zagrożeń EEA*	Przyczyna (źródło)	Skutki (w odniesieniu do zwierząt)	Obszar oddziaływania	Intensywność **	Ew. komentarz	Możliwe sposoby eliminacji lub ograniczenia negatywnych oddziaływań i ich skutków
1.	B02.03, B02.04	Wycinka lasu, Usuwanie martwych i umierających drzew	W przypadku zmiany obecnego sposobu zagospodarowania, intensywna gospodarka leśna i niezrównoważone pozyskanie drewna: usuwanie martwego drewna, drzew obumierających i dziuplastych, zwłaszcza starych, niedobór dziuplastych drzew w lasach gospodarczych	Spadek dostępności siedlisk dla bezkręgowców saproksylobiontycznych oraz kręgowców związanych z dziuplami (głównie ptaki i nietoperze)	Tereny Nadleśnictwa Piotrków zwłaszcza drzewostany liściaste i mieszane w wieku powyżej 60 lat.	10		Pozostawianie starych, zwłaszcza dziuplastych drzew poza lasami, zwłaszcza w starych alejach (w tym powstrzymywanie się od usuwania próchnowisk i leczenia ubytków). Pozostawianie martwego drewna, zwłaszcza grubszych sortymentów
2.	B07	Rolnictwo - Inne rodzaje praktyk nie wymienione powyżej	Koszenie szuwarów w rowach melioracyjnych na terenach upraw rolnych, łąk i pastwisk oraz w pobliżu niewielkich zbiorników wodnych	Utrata siedlisk zajmowanych przez bezkręgowce, drobne ssaki oraz miejsca schronienia dla wszystkich grup.	Obszary niewielkich zbiorników wodnych, znajdujących się w całości na gruntach prywatnych. Rowy melioracyjne, przesmyki między jeziorami.	4		Naprzemienne koszenie lewego i prawego brzegu kanału, lub naprzemienne (mozaikowe) koszenie wyznaczonych odcinków rowów lub brzegów zbiorników wodnych (pozostawianie refugium)
3.	D01.02	Drogi, autostrady	Intensywny ruch drogowy w miejscach przecinania korytarzy migracyjnych płazów	Zwiększona śmiertelność zwierząt ziemno-wodnych w wyniku rozjeżdżania przez pojazdy, dotyczy to szczególnie płazów w trakcie ich sezonowej migracji do miejsc rozrodu	Do szczegółowej diagnozy	6		Oznakowanie fragmentów dróg o najwyższym ryzyku kolizji, czyli w miejscach przecięcia korytarzy migracyjnych (ekologicznych) oraz przebiegających w bezpośrednim sąsiedztwie zbiorników wodnych. Promowanie działań (np. w ramach zajęć szkolnych w połączeniu z przenoszeniem płazów na niewrażliwych odcinkach dróg) uświadamiających wpływ kolizji drogowych na populację zwierząt. W przypadku budowy nowych lub przebudowy istniejących

Lp.	Kod wg listy zagrożeń EEA *	Opis wg listy zagrożeń EEA *	Przyczyna (źródło)	Skutki (w odniesieniu do zwierząt)	Obszar oddziaływania	Intensywność **	Ew. komentarz	Możliwe sposoby eliminacji lub ograniczenia negatywnych oddziaływań i ich skutków
								przepustów drogowych należy rozważyć wykonanie przejść dla zwierząt na szlakach ich regularnych lub sezonowych migracji.
4.	E03.01	Pozbywanie się odpadów z gospodarstw domowych / obiektów rekreacyjnych	Zaśmiecenie - porzucanie puszek i butelek, utylizacja odpadów budowlanych, zwłaszcza w pobliżu brzegów jezior i cieków.	Śmiertelność drobnych zwierząt, ginących w pułapkach antropogenicznych - głównie owadów, ale też ślimaków lądowych i drobnych kręgowców (płazy, gady, ssaki)	Tereny przy drogach oraz parkingi leśne, zagłębienia terenu.	6		Prowadzenie szeroko pojętej edukacji mieszkańców wsi i małych miejscowości, w tym prowadzenie edukacji szkolnej na temat zaśmiecania i zanieczyszczania małych zb. wodnych oraz potrzebie zachowania małej retencji wodnej w warunkach zmian klimatycznych
5.	F05.04	Kłusownictwo	Kłusownictwo ryb. Nielegalne pozyskiwanie ryb poza obowiązującą rejestracją z naruszeniem obwodów, okresów i wymiarów ochronnych, przypadki nielegalnego odstrzału wilka szarego	Zmniejszenie liczebności populacji typowych gatunków ryb, płoszenie, niepokojenie itp	Zbiornik Sulejowski, lasy SPK	6		Zwiększenie efektywności działań Policji, Państwowej Straży Rybackiej, mających na celu usuwanie nielegalnie wystawionych narzędzi połowowych oraz poszukiwania i karania kłusowników. Przeprowadzenie kampanii edukacyjnej w celu przeciwdziałania akceptacji społecznej dla kłusownictwa.
6.	G01.02	Niemotorowe sporty wodne	Spływy kajakowe i niezorganizowane przystanie dla kajaków	Niszczanie szuwaru, przekształcanie brzegów, płoszenie, zakłócanie lęgów ptaków itp.	Zbiornik Sulejowski i rzeka Pilica z doptywami	8		Wyznaczenie i zagospodarowanie przez gminy przystani kajakowych. Edukacja
7.	G02.10	Inne kompleksy sportowe i rekreacyjne	Rozprzestrzeniająca się zabudowa mieszkalna i rekreacyjna (częściowo nielegalna), nadsypywanie gruntu pod zabudowę i infrastrukturę	Sukcesywne ograniczanie przestrzeni stanowisk występowania i rozrodu zwierząt w granicach SPK	Głównie siedliska nieleśne	7		Wprowadzenie kontroli i monitoringu przez odpowiednie służby, Powiatowe Inspektoraty Nadzoru Budowlanego, Urzędy Gmin.

Lp.	Kod wg listy zagrożeń EEA *	Opis wg listy zagrożeń EEA *	Przyczyna (źródło)	Skutki (w odniesieniu do zwierząt)	Obszar oddziaływania	Intensywność **	Ew. komentarz	Możliwe sposoby eliminacji lub ograniczenia negatywnych oddziaływań i ich skutków
8.	H01.03	Inne zanieczyszczenia nie wód powierzchniowych ze źródeł punktowych	Punktowe zrzuty ścieków	Wypadanie gatunków charakterystycznych dla siedliska oraz zmiany warunków siedliskowych	Obszary zabudowy letniskowej na terenie całego Parku.	8		Kontrola właściwych służb i poprawa warunków gospodarki ściekowej.
9.	H06.02	Zanieczyszczenia nie świetlne	Zanieczyszczenie światłem ze źródeł antropogenicznych	Płoszenie nietoperzy wylatujących z kryjówek dziennych i narażanie ich na presję drapieżniczą, pułapki ekologiczne dla owadów nocnych	Cały obszar Parku	4		Wyłączanie określonych partii oświetlenia ulicznego i oświetlenia budynków w okresie rozrodu nietoperzy (kwiecień-początek sierpnia)
10.	I01	Obce gatunki inwazyjne	Presja drapieżniczą obcych gatunków inwazyjnych – wizona amerykańskiego oraz szopa pracza i w mniejszym stopniu jenota	Śmiertelność chronionych i/lub zagrożonych drobnych ssaków, ptaków, ryb, płazów, małży słodkowodnych	Cały obszar Parku, głównie siedliska podmokłe wzdłuż cieków i brzegów zbiorników wodnych	10		Specjalnie ukierunkowane odłowy w pułapki – silna redukcja liczebności, aż do (przynajmniej lokalnie) całkowitej eliminacji
11.	J02	Spowodowane przez człowieka zmiany stosunków wodnych	Bagrowanie i prace utrzymaniowe w korytach rzek, rowów	Zwiększona śmiertelność larw minogów, piskorzy i niektórych bezkręgowców wodnych (skójka gruboskorupowa)	Cały obszar Parku	7		Ograniczenie lub całkowite zaniechanie bagrowania rzek
12.	J03.02.01	Zmniejszenie migracji / bariery dla migracji	Zabudowa hydrotechniczna rzek (jazy, przepusty)	Brak możliwości migracji ichtiofauny, ograniczenie dostępności tarlisk		7		Przebudowa przepustów, umożliwiającą migrację ryb
13.	K03.06	Antagonizm ze zwierzętami domowymi	Presja drapieżnicza wychodzących i bezdomnych kotów domowych	Śmiertelność płazów, gadów, ptaków, drobnych ssaków, konkurencja dla rodzimych	Cały obszar Parku, zarówno tereny zabudowane, jak i położone w dużej odległości od zabudowy	11		Edukacja mieszkańców i wczasowiczów, m.in. w zakresie promowania trzymania kotów niewychodzących. Realizacja

Lp.	Kod wg listy zagrożeń EEA *	Opis wg listy zagrożeń EEA *	Przyczyna (źródło)	Skutki (w odniesieniu do zwierząt)	Obszar oddziaływania	Intensywność **	Ew. komentarz	Możliwe sposoby eliminacji lub ograniczenia negatywnych oddziaływań i ich skutków
14.				mezodrapieżników (głównie łąsicowatych)				programów kastracji i sterylizacji kotów
			Płoszenie, a także presja drapieżniczą wypuszczanych bez opieki i bezdomnych psów	Śmiertelność dużych ssaków, zwłaszcza kopytnych i ptaków gniazdujących na ziemi	Cały, niezabudowany obszar Parku, zwłaszcza lasy	9		Skuteczne egzekwowanie przepisów prawa dotyczących psów. Zwiększenie efektywności Policji i Straży Leśnej w zakresie egzekwowania obowiązku wyprowadzania psów na uwięzi zwłaszcza na terenach leśnych i plażach. Edukacja mieszkańców i wczasowiczów. m.in. w zakresie obowiązku wyprowadzania psów na uwięzi. Odłów bezdomnych psów

6.2. Charakterystyka oraz źródła zagrożeń zewnętrznych oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody zagrożeniem zewnętrznym jest każdy czynnik mogący wywołać niekorzystne zmiany cech fizycznych, chemicznych lub biologicznych zasobów, tworów i składników chronionej przyrody, walorów krajobrazowych oraz przebiegu procesów przyrodniczych, wynikający z przyczyn naturalnych lub z działalności człowieka, mający swoje źródło poza granicami obszarów lub obiektów podlegających ochronie prawnej. Zagrożenia zewnętrzne mogące oddziaływać niekorzystnie na herpetofaunę SPK zestawiono w tabeli

Tab. 24. Charakterystyka oraz źródła zagrożeń zewnętrznych dla fauny SPK oraz możliwe sposoby ich eliminacji lub ograniczenia

Lp.	Kod wg listy zagrożeń EEA *	Opis wg listy zagrożeń EEA *	Przyczyna (źródło)	Skutki (w odniesieniu do zwierząt)	Obszar oddziaływania	Intensywność **	Ew. komentarz	Możliwe sposoby eliminacji lub ograniczenia negatywnych oddziaływań i ich skutków
1	M01.02	Susze i zmniejszenie opadów	Naturalne zanikanie małych zbiorników wodnych pod wpływem zmian klimatycznych – stepowanie obszaru środkowej Polski	Negatywny wpływ na populację, zanik populacji	Tereny otwarte i wyeksponowane na działanie niekorzystnych czynników klimatycznych na obszarze Parku	12		Uwzględnić potrzebę budowy/odtworzenia małych zbiorników wodnych, szczególnie w miejscach, gdzie dotąd znajdowały się zbiorniki, lecz wyschły lub zanikły. Poprawa warunków mikroklimatycznych i retencji wodnej w krajobrazie rolniczym
2	K03.05	Antagonizm ze zwierzętami introdukowanymi	Gatunki inwazyjne	Negatywny wpływ na populację, zanik populacji	Cały obszar Parku	8		Uwzględnić walkę z gatunkami inwazyjnymi oddziałującymi na faunę i florę rodzimą.
3	L08 L09 L10	Katastrofy naturalne i klęski żywiołowe powódź pożar	Katastrofy naturalne i klęski żywiołowe	Negatywny wpływ na populację, zanik populacji	Cały obszar Parku	1		Wypożyczenie służb odpowiedzialnych za likwidację zagrożeń naturalnych we właściwy sprzęt oraz wiedzę o przeciwdziałaniu tej kategorii zagrożeń.

* Kody i nazwy zagrożeń wg Listy referencyjnej zagrożeń, presji i działań Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska; Europejska Agencja Środowiska (EEA); ostatnia aktualizacja: 12.04.2011, ** Skala bonitacji jak w tabeli 12

7. SPIS RYCIN, FOTOGRAFII I TABEL

SPIS RYCIN:

RYC. 1. POŁOŻENIE SULEJOWSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO NA TLE GMIN	15
--	----

Spis fotografii:

FOT. 1. RZKA PILICA W ŁĘGU RĘCZYŃSKIM (FOT. G. ZIĘBA).	26
FOT. 2. STARORZECZE PILICY W KURNĘDZU (FOT. G. ZIĘBA).	27
FOT. 3. ZBIORNIK SULEJOWSKI W MIEJSCOWOŚCI ZARZĘCIN (FOT. G. ZIĘBA).	27
FOT. 4. RZKA STOBIAŃKA W MIEJSCOWOŚCI TRZY MORG (FOT. G. ZIĘBA).	28
FOT. 5. BEZIMIENNY DOPŁYW W MIEJSCOWOŚCI SZARBSKO (FOT. G. ZIĘBA).	28
FOT. 6. DOPŁYW SPOD ALEKSANDROWA (FOT. G. ZIĘBA).	29
FOT. 7. CZARNA WŁOSZCZOWSKA W MIEJSCOWOŚCI TARASKA MŁYN (FOT. G. ZIĘBA).	29
FOT. 8. RZKA LUCIĄŻA (FOT. G. ZIĘBA).	30
FOT. 9. DOPŁYW Z KONSTANTYNOWA (FOT. G. ZIĘBA).	30
FOT. 10. DOPŁYW Z KOŁA (FOT. G. ZIĘBA).	31
FOT. 11. STRUGA W TRESTA (FOT. G. ZIĘBA).	31
FOT. 12. MINÓG UKRAIŃSKI (<i>EUDONTOMYZON MARIAE</i>) (FOT. G. ZIĘBA).	32
FOT. 13. KOZA BAŁTYCKA (FOT. G. ZIĘBA).	32
FOT. 14. GŁOWACZ BIAŁOPŁETWY (FOT. G. ZIĘBA).	33
FOT. 15. KOZA (FOT. G. ZIĘBA).	33
FOT. 16. PIEKIELNICA (FOT. G. ZIĘBA).	33
FOT. 17. PISKORZ (FOT. G. ZIĘBA).	34
FOT. 18. RÓŻANKA (FOT. G. ZIĘBA).	34
FOT. 19. ŚLIZ (FOT. G. ZIĘBA).	34
FOT. 20. BOLEŃ (FOT. G. ZIĘBA).	35
FOT. 21. TRAWIANKA (FOT. G. ZIĘBA).	35
FOT. 22. CZEBACZEK AMURSKI (FOT. G. ZIĘBA).	35
FOT. 23. KARAŚ SREBRZYSTY (FOT. G. ZIĘBA).	36
FOT. 24. WYSCHNIĘTE KORYTO RADOŃKI (FOT. G. ZIĘBA).	80

Spis tabel:

TAB. 1. WYKAZ STANOWISK BADAWCZYCH ENTOMOFAUNY NA TERENIE SULEJOWSKIM PK Z 2025 ROKU. PODANE LOKALIZACJE SĄ PUNKTAMI ORIENTACYJNYMI, STANOWISKA NALEŻY ROZUMIEĆ JAKO ZRÓŻNICOWANY OBSZAR TERENU REPREZENTUJĄCY RÓŻNEGO TYPU SIEDLISKA WODNE, LĄDOWE LUB WODNE I LĄDOWE OBEJMUJĄCY PROMIENIEM MINIMUM 200-500M.	8
TAB. 2. HARMONOGRAM PRAC TERENOWYCH DLA ORNITOFAUNY	11
TAB. 3. LOKALIZACJA, CHARAKTERYSTYKA SIEDLISKOWA ORAZ CZAS REJESTRACJI Z WYKORZYSTANIEM DETEKTORÓW ULTRADŹWIĘKÓW ANABAT SWIFT, REJESTRUJĄCYCH ULTRADŹWIĘKI W TRYBIE FULL SPECTRUM.	13

TAB. 4. ZESTAWIENIE DOSTĘPNEJ LITERATURY Z ANALIZĄ JEJ PRZYDATNOŚCI NA POTRZEBY OPERATU OCHRONY ZWIERZĄT SUPK W ZAKRESIE BEZKRĘGOWCÓW	19
TAB. 5. ZESTAWIENIE DOSTĘPNEJ LITERATURY Z ANALIZĄ JEJ PRZYDATNOŚCI NA POTRZEBY OPERATU OCHRONY ZWIERZĄT SUPK W ZAKRESIE ICHTIOFAUNY	21
TAB. 6. ZESTAWIENIE DOSTĘPNEJ LITERATURY Z ANALIZĄ JEJ PRZYDATNOŚCI NA POTRZEBY OPERATU OCHRONY ZWIERZĄT SUPK W ZAKRESIE FAUNY PŁAZÓW	22
TAB. 7. ZESTAWIENIE DOSTĘPNEJ LITERATURY Z ANALIZĄ JEJ PRZYDATNOŚCI NA POTRZEBY OPERATU OCHRONY ZWIERZĄT SUPK W ZAKRESIE FAUNY GADÓW	22
TAB. 8. ZESTAWIENIE DOSTĘPNEJ LITERATURY Z ANALIZĄ JEJ PRZYDATNOŚCI NA POTRZEBY OPERATU OCHRONY ZWIERZĄT SUPK W ZAKRESIE FAUNY PTAKÓW	23
TAB. 9. ZESTAWIENIE DOSTĘPNEJ LITERATURY I INNYCH ŹRÓDEŁ Z ANALIZĄ JEJ PRZYDATNOŚCI NA POTRZEBY OPERATU OCHRONY EKOSYSTEMÓW LĄDOWYCH SPK	23
TAB. 10. ZAGĘSZCZENIE I LICZEBNOŚĆ OBSERWOWANYCH GATUNKÓW MINOGÓW I RYB NA STANOWISKACH KONTROLOWANYCH W 2025 R., W GRANICACH SULEJOWSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO.	36
TAB. 11. ZESTAWIENIE GATUNKÓW PŁAZÓW I GADÓW STWIERDZONYCH W SPK	42
TAB. 12. LISTA GATUNKÓW PTAKÓW STWIERDZONYCH W SULEJOWSKIM PARKU KRAJOBRAZOWYM W LATACH 2016–2025.	44
TAB. 13. LICZBA GATUNKÓW PTAKÓW STWIERDZONYCH W LATACH 2016–2025 W POSZCZEGÓLNYCH RZĘDACH Z PODZIAŁEM NA GATUNKI LĘGOWE I NIELĘGOWE.	52
TAB. 14. KLASY LICZEBNOŚCI PTAKÓW LĘGOWYCH I ZIMUJĄCYCH DOSTOSOWANE DO SULEJOWSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO NA PODSTAWIE ZAGĘSZCZEŃ ZAPROPONOWANYCH PRZEZ TOMIAŁOJCIA I STAWARCZYKA (2003).	53
TAB. 15. LISTA NAJWAŻNIEJSZYCH GATUNKÓW PTAKÓW LĘGOWYCH NA TERENIE SULEJOWSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO W LATACH 2016 - 2025.	53
TAB. 16. CHARAKTERYSTYKA ILOŚCIOWA GATUNKÓW PTAKÓW WODNO-BŁOTNYCH ZIMUJĄCYCH W SULEJOWSKIM PARKU KRAJOBRAZOWYM W LATACH 2016 - 2025. KATEGORIE LICZEBNOŚCI: BL – BARDZO LICZNY, L – LICZNY, ŚL – ŚREDNIO LICZNY, NL – NIELICZNY, BNL – BARDZO NIELICZNY.	59
TAB. 17. GATUNKI SSAKÓW STWIERDZONYCH W SPK	60
TAB. 18. GATUNKI NIETOPERZY STWIERDZONE NA TERENIE SPK.	64
TAB. 19. SKŁAD GATUNKOWY, DOMINACJA, PROCENTOWY UDZIAŁ W BIOMASIE, STAŁOŚĆ WYSTĘPOWANIA RYB I MINOGÓW STWIERDZONYCH NA TERENIE SULEJOWSKIEGO PARKU KRAJOBRAZOWEGO.	66
TAB. 20. CENNE PRZYRODNICZO GATUNKI RYB I MINOGÓW STWIERDZONE W SULEJOWSKIM PARKU KRAJOBRAZOWYM	71
TAB. 21. STATUS OCHRONNY GATUNKÓW NIETOPERZY STWIERDZONYCH NA OBSZARZE PARKU.	73
TAB. 22. SZCZEGÓLNE CENNE TERENY DLA PTAKÓW W SULEJOWSKIM PK	74
TAB. 23. CHARAKTERYSTYKA ORAZ ŹRÓDŁA ZAGROZEŃ WEWNĘTRZNYCH DLA FAUNY SPK ORAZ MOŻLIWE SPOSOBY ICH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIA	82
TAB. 24. CHARAKTERYSTYKA ORAZ ŹRÓDŁA ZAGROZEŃ ZEWNĘTRZNYCH DLA FAUNY SPK ORAZ MOŻLIWE SPOSOBY ICH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIA	86